

HERMAN HEIJERMANS

EVA BONHEUR

GENOEGELIJK TONEELSPEL

EVA BONHEUR

HERMAN HEIJERMANS
EVA BONHEUR

GENOEGELIJK TONEELSPEL

IN DRIE BEDRIJVEN

AMSTERDAM
N.V. EM. QUERIDO'S UITGEVERSMIJ
1949

DRAMATIS PERSONAE

JASPER, *handelaar in instrumenten en opgezette dieren*

MOP, *zijn vrouw*

MIEP, *zijn dochter*

EVA BONHEUR, *inwonende buurvrouw*

NANNING STORM, *een musicus*

MYPEL, *effectenhandelaar*

JOHANNES, *bediende bij Jasper*

EEN BEHANGER

EEN OVERBUURVROUW

Het spel geschiedt in een kleinere universiteitsstad – heden

E E R S T E B E D R I J F

(Het Tooneel is in twee afdeelingen gebouwd - een beneden-tooneel en een boventoneel, tezamen voorstellend twee kamers van eenzelfde huis.

Het BENEDEN-GEDEELTE stelt voor de woonkamer achter een magazijn, tevens als Jasper's werkkamer ingericht. In het midden van den glazen achterwand, waardoorheen men opgaande stellingen met doozen, instrumenten en opgezette dieren ziet, is een glasdeur met ondergordijn. Links van deze deur een piano met bloemvazen en Beethoven-buste. Er boven een kast met kevers. Rechts van deze deur een rek met boeken. Er boven opgezette vogels, een doos met vlin-ders, bibelots, enz. Bij het eerste plan, links, een aangename wandbank met tafel en stoelen. Tweede plan, links, deur naar de keuken. Eerste plan, rechts, een door de avondzon beschenen venster met zonnescerm, waarvoor een klein bureau-ministre met een verre kijker. Tweede plan, rechts, een deur naar den tuin. Tusschen deze tuindeur en het bureau-ministre een dwarsstaand boekenrek, geheel gevuld, dat de deur bijna dekt. Onmiddellijk tegen dit rek aan, even-wijdig met het bureau-ministre, is een tafel met papieren, een microscoop, een tuil bloemen en preparaten zoodanig geplaatst, dat Jasper, aan den arbeid, tusschen bureau en tafel in zit. Boven op het rek staan schelpen, zeemeeuwen, een uil en een doodskop. Avondzon tegen het scherm en door het venster.

Het BOVEN-GEDEELTE stelt voor een eenvoudige zitkamer, die twee derden van de tooneelbreedte inneemt. Het restee-rende derde bevat naar de zij van den toeschouwer een brok buitenmuur met raam en neergelaten wit gordijn. In de zit-kamer, met druk bloemetjesbehang, in den achterwand in

het midden een deur. Links daarvan een orgel, rechts een buffetje. Midden rechterzijwand deur naar de slaapkamer. Tweede plan, links, deur naar de keuken. Midden voorgrond, ronde tafel, waarboven hanglamp; armstoel en gewone moderne stoelen. Bijbel op het orgel. Spreuken: „Waar liefde woont gebiedt *Den Heer* zijn zegen” en: „Niets zonder Gods Zegen” aan de wanden. Portret van een man met een verdord bloemtakje. Pijpenrek met twee oud-bruine pijpen. Eerste plan, links, raam met bloemrek. Er voor, vogelstandaard met kanarie. Op de tafel tafelkleed voor avondeten. Ook voor het raam aan de zij van den toeschouwer is een bloemrek. Augustus.)

E E R S T E T O O N E E L

JASPER MOP MIEP JOHANNES (in het beneden-
gedeelte) EEF (later boven)

MOP: *(komt uit de winkel deur, vouwt gejaagd een krant toe, aarzelt, wil Jasper, die met een pijp in den mond bij het bureau-ministre zit te lezen, wat zeggen, durft niet, gaat door de keukendeur af. Johannes klopt aan de winkel deur, opent haar, klopt nog eens aan de binnenzij, zet een goudvisschenkom op de tafel achter Jasper's rug, kucht om de aandacht te trekken, keert naar het magazijn terug. Uit het tuintje klinkt Miep's zingende stem, dan buigt zij zich over het kozijn).*

MIEP: Dunnetjes! *(legt eieren op het bureau-ministre).* Drie eieren van negen kippen en één haan Hè? Hè? Wat, vader? *(ziende dat Jasper niet luistert, lacht ze en verdwijnt. Jasper, die iets leest dat hem bijzonder vermaakt, schiet in 'n stille lachbui. Boven klopt Johannes aan de middendeur, legt een krant op de ronde tafel, klopt nog eens aan de rechter slaapkamer deur, af. Eef opent de slaapkamer deur, loopt in 'r onderlijfje en met papiljotten in de haren naar de middendeur, kijkt de trap af, ziet niemand, ontdekt de krant).*

EEF: (zoekend) Me bril! Waar is me bril? Nou dan!. . . .
Op me nachtkassie. . . . (hooger van stem) Op me nachtkassie!. . . . (af in slaapkamer).

MOP: (komt opnieuw uit de keukendeur, zet theeservies op de linker-tafel, kijkt nerveus naar Jasper's rug, laat twee bordjes vallen zonder dat hij het oplet. Ze raapt de scherven op en verwijt). . . . Jasper! Man, leg nou in godsnaam je boek neer!. . . . (hij hoort niets) Jasperlief, 't is over zeven. . . .

JASPER: (zonder op te kijken). . . . Merkwaardig. . . . Haast niet te gelooven. . . . Wat zei je?. . . . Zei je wat?

MOP: (zuchtend). . . . Ik?. . . . Geen woord!

JASPER: 'n Prachtkerel. . . . Ideejen om te zoenen. . . . (leest verder).

MOP: (op de wandbank, kijkt gejaagd de krant in).

EEF: (uit de slaapkamer boven, zoekt haar bril). . . . Wel allemachtigste, niet op me nachtkassie en niet op me bed! (neemt het tafellaken van de tafel, zoekt op het tafelzeil, bukt onder de tafel, vindt de bril op het kozijn, leest dadelijk gretig bij het raam). . . . Drie en dertig!. . . . Allemachtigste! Vorige koers vijftig. . . . Drie en dertig. . . . Vijftig. . . . Drie en dertig. . . . Drie en dertig. . . . Da's zeventien achteruit. . . . Zeventien!. . . . Daar staat me hart bij stil! Allemachtigste!. . . . (laat krant en bril op den stoel bij 't raam liggen, gaat haastig de slaapkamer in).

MOP: (smijt driftig de krant neer, wil iets dringends zeggen) Jasper! (houdt zich in). . . . Thee, Jasper?. . . . (uitvarend omdat hij niet luistert). . . . Jasper!

JASPER: Ja?

MOP: Toe, doe nou 'ns wat menscheijk! Ik neem al zes aanloopen om je wat te zeggen!

JASPER: (verwonderd) Wat is 'r dan?

MOP: Ik vroeg of je 'n kop thee?

JASPER: (droog) Daarvoor neemt men na te zoute visch geen

zes aanloopen. Dat *doet* men. 'r Gaat in zoo'n geval niets boven de daad. Heb je wat gebroken?

MOP: (*hem de thee brengend*). . . . Ja.

JASPER: Merci. Eieren?. . . . Heb jij die hier gedeponceerd?

MOP: Ik? nee. (*hij drinkt van de thee, neemt het boek weer op, glimlacht*). . . . Jasper, heb je 'n oogenblik voor me, asjeblief!

JASPER: (*lezend*) Natuurlijk.

MOP: De krant is 'r.

JASPER: Lees die dan en permiteer dat ik lees. . . .

MOP: (*neemt hem het boek af*) Da's toch afschuwelijk, Jasper! Als jij 'n boek te pakken heb, bestaat niemand en niets meer voor je. . . .

JASPER: (*goedig*) Goed, Mopje, dan zal 'k m'n volste aandacht bij je thee concentreeren. Heb je te lang laten trekken. Of 't water kookte niet. Of 't was stofthee. Aha, 'n stokje. Bezoek. 'ns Probeeren. Vrouwelijk bezoek. (*tot Miep in den tuin*) Miep! Miepje!

MIEP: (*onzichtbaar*) Joe?

JASPER: Wat voer je uit?

MIEP: 'k Begiet de bloemen.

JASPER: We drinken thee.

MIEP: Dadelijk!

MOP: (*die onrustig bij de middentafel is gaan zitten*) Jasper, 't is vreeselijk, vreeselijk!

JASPER: Wat?

MOP: De Beurs.

JASPER: De beurs, de beurs?. . . . Wat voor beurs?

MOP: Die van vanmiddag.

JASPER: (*niet begrijpend*). . . . Zou je 'r niet aan kunnen wenen, Mop, om je gedachten wat duidelijker te formuleeren?

MOP: God, man - ze zijn ruim zeventien achteruit! Zeventien! 'n Paniek zooals 'r in geen jaren geweest is!

JASPER: O, bedoel je die paar stukjes?

MOP: (*angstig*) Jasperlief – ik heb zoo iets verschrikkelijks gedaan!

JASPER: Verschrikkelijks? . . . Gestolen? Ingebroken? Me bedrogen? (*met pathos*) Met wie? Z'n naam! Z'n naam! En bij den Hemel ik scalpeer 'm, ik stoot 'm m'n zwaard. . . .

MIEP: (*over het kozijn*) Hahaha, wat is 'r. . . . Wat doet-ie?

JASPER: Scheer je weg! Bij 'n treurspel tusschen vader en moeder kijken geen kinders op 't schellinkje toe!. . . .

MOP: Miep, kind, laat ons even alleen. . . .

JASPER: Weg ontaarde!. . . . (*Miep trekt zich lachend terug*).

MOP: Jasper, op die manier kan ik niet met je praten! (*Eef loopt snel naar de middendeur, komt omlaag*).

JASPER: Schrijf me dan.

MOP: Jasper, je werkt op m'n zenuwen.

JASPER: En die neurasthenische thee op de mijne!

MOP: Goed, dan krop ik 't alleen (*zet zich aan de linkertafel*).

JASPER: (*z'n pijp neerlegend, bezorgd*) Tjonge. . . . Tjonge. . . . Is 't zóó ernstig?

MOP: *Ontzettend*, Jasp (*met gebaar omhoog*) We raken nooit meer van 'r af – 'k Durf 'r niet onder de oogen te komen. . . .

Eef: (*opgewonden binnen tredend*). . . . Zeventien!. . . . Zeventien!. . . . (*driftig tot Mop*). . . . En van de week zou 't afloopen. . . . Van de week zou alles terecht komen. . . . Van de week zou je aflossen op je woord van eer. . . . Allemachtigste, geen cent worden ze waard! (*tot Jasper*). . . . En jij? . . . Nou, en jij?

JASPER: Goeien avond, beste, liefste Eef, zon van m'n oogen, krekkel, sylphide. . . .

Eef: Doe me één genoegen, Jasper, en maak me niet rebelsch!

JASPER: Ga zitten en drink 'n kop thee.

EEF: Speel je nou komedie of hoe heb ik 't met je? . . . Heb je de krant gelezen?

JASPER: Nee.

EEF: Nee? Nee! . . . (*grijpt de krant van de linkertafel*)
Asjeblief! . . . Waar staat 't? . . . Wel allemachtigste heb 'k me bril. . . . (*loopt de kamer uit, omhoog*).

JASPER: (*de krant opnemend*). Waar moet 'k kijken, in 't noorden of in 't zuiden?

MOP: Tweede kolom van onder. In 't donker zou 'k 't nòg vinden. . . . Dáár. . . .

JASPER: Dus hoeveel zijn ze achteruit?

MOP: Dat heb je toch al gehoord? (*Eef grist boven de bril van den stoel, komt omlaag*).

JASPER: Ik bedoel hoeveel geld verlies je *tijdelijk*?

MOP: Tijdelijk? (*op huilen af*). . . . De zwendel, ze boren geen olie! 'r Zit heelemaal geen olie! . . . We zijn 't alles kwijt. . . .

JASPER: In godsnaam.

MOP: Jasper – begrijp je 't niet?

EEF: (*met de bril op den neus bij de middentafel neerplonsend*). . . .
Asjeblief! . . . Zeventien. . . . Zeventien op een dag! Van de week zouden ze olie vinden! Van de week zouden ze op d'r ouwe koers, jawelda! . . . Van vijftig op drie en dertig, drie en dertig, drie en dertig! . . . Da's 'n afgrond, 'n ruïne – da's om in te verdrinken! En hij – hij – drinkt thee. . . .

JASPER: Zou je meenen, sylphide, dat de ongezellige historie 'r gezelliger door werd, als ik geen stokjes slikte? Damesbezoek – is 't uitgekomen, Mop?

EEF: Ik zeg je één ding. . . .

JASPER: (*droog*) Eén. Hou je daarbij.

EEF: (*vinnig*) Da's me dank. Eerst iemand villen – en 'm dan treiteren!

MOP: (*sussend*) Vat dat nou zóó niet op, lieve beste Eef – ik ben 'r kapot van – en je weet wat 'n groot kind Jasper is. . . .

EEF: Voor drie maanden, op 'n Woensdagavond. . . .

JASPER: Dinsdag. . . .

EEF: Woensdag, Dinsdag, wat doet 't 'r toe! – zijn jullie bij me gekomen. . . .

JASPER: Pardon, krekel: *jullie* is pluralis – ik was 'r niet bij, niet actief, niet passief.

EEF: Wel allemachtigste!. . . .

JASPER: Wees redelijk, krekel, en herinner je dat ik wel met 'n helm, maar overigens zonder contanten op de wereld kwam. . . .

EEF: Ik zeg je. . . .

JASPER: Bedwing nog één seconde je temperament. . . .

Mòp was de kapitaalkrachtige – Mòp kwam in de verleiding achter m'n rug – Mòp heeft met spekuleren 'r vingers gebrand – en ik, als toeschouwer en leek, kan hoogstens 'n traan plengen, dat jullie vrouwen, in plaats je spaarduiten in 'n soliede ouwe sok te bewaren, je met zaken bemoeit, waarvan zelfs de geniaalste gauwdief geen verstand heeft.... Heb je mij in vertrouwen genomen, Mop?. . . . Heb ik ooit 'n hand uitgestoken om jouw couponschaar te hanteeren? Liet ik je geen volkomen vrijheid?

MOP: (*timiede*) Dat is zoo.

EEF: Dat is zoo! Dat is zoo! 't Was je taak, je plicht geweest om 't wel te doen! Nou pluk je de vruchten!

JASPER: Dierbare Eef, toen de wereldwijze vader van 't schep-sel daar, na 'n gevecht van jaren eindelijk z'n plechtige zegen gaf, liep-ie zéér terecht – ik ben nooit 'n financier geweest – naar 'n notaris, om de meest-praktische maatregelen tegen-over 'n zwakhoofdig en zwakbeenig schoonzoon te nemen.

Ik kreeg economisch niets te zeggen en wóú niets te zeggen hebben. Ergo. . . .

EEF: Kles maar! Met klessen krijg ik me geleende centen niet terug! En met lachen net zoo min! Jij doet as de struisvogels. . . .

JASPER: Ik wou dat jij 't zelfde dee, hart! De struisvogel heeft in verhouding het grootste ei en de *kleinste* tong.

EEF: (*tot Mop*). . . . Nou vraag ik je!

JASPER: 't Is zoo zalig niet te zien, als je niet wil zien, hahaha!

EEF: Jij ben geen man en geen vader!

JASPER: (*glimlachend*) Geen man en gaan vader. Dixi.

EEF: Als 't huis instort, kijk-ie nog door dat ding (*bedoelt de microscoop*) hoe 'n manke vloot 'r uitziet – en als z'n eenige dochter den godganschelijken dag bij 't kippenhok scharrelt..

JASPER (*een ei opnemend*). . . . Mag ik je offreeren, krekel? . . .

Geklutst op je nuchtere maag – uitstekend, prima. . . .

EEF: Dank je. Bonjour (*bij de deur*. . . .) Maar 'r komt herrie!

JASPER: Nog meer?

EEF: Jij moest je schamen.

JASPER: Ik schaam me.

EEF: Jij knijpt je oogen bij alles dicht.

JASPER: Dicht?

EEF: Dicht!

JASPER: Goed ik zàl dichten tot 'k onsterfelijk word!

MOP: Jasper!

EEF: Hij houdt zich buiten schot! Hij weet van niks. Hij hoort niks. Hij ziet niks. De burens spreken 'r schande van. . . .

JASPER: Van wat?

EEF: Van dit, van dat, van alles.

JASPER: Dat 's menschelijk en getuigt van 'n breed inzicht.

EEF: Bonjour.

JASPER: Pardon, bonsoir.

EEF: *(terugkeerend)* Ik scharrel niet bij 't kippenhok.

JASPER: Wat wil ze toch met 'r kippenhok?

EEF: Ik haal niet zesmaal op een dag dezelfde eieren uit 't hok.

JASPER: Dat's heel verstandig, Eef.

EEF: Maar mensch, snap je dan niet, wat ze bij de ren zoekt?

JASPER: Of de haan hoffelijk voor de negen kippen is.

EEF: Jawelda! Of er geen „hij” achter de schutting scharrelt.

MOP: Ach kom, Eef!

EEF: Boekenlezen, dooie dieren, tot elf uur in je bed leggen, – je achter je vrouw verschuilen, en blindemannetje spelen bij 'n gevrij dat de heele buurt oplet! Bonjour! *(trekt de deur achter zich dicht, keert terug, grijpt nijdig haar bril en gaat omhoog)*.

JASPER: Ziezoo. Dat voorjaaronweertje hebben we alweer gehad. Nog 'n kop thee, ouwe.

MOP: *(angstig)* Heb je dat laatste gehoord?

JASPER: Ja. Ja.

MOP: Zou je Miep niet binnen roepen?

JASPER: Denk 'r niet aan.

MOP: En als ze. . . .

JASPER: Als Miep iets te vertellen heeft, zal ze 't wel doen. Geef nog 'n kop, en bewaar je tranen voor later. In de eerste plaats flatteeren rooie oogen minder – en in de tweede was de thee al slap genoeg. 't Ongeluk met die paar stukjes kom je te boven. *(fluit door 't openstaande venster)*.

MIEP: *(onzichtbaar)* Ja?

JASPER: *(terwijl Eef in de bovenkamer voor 't raam de krant leest)*.

Hoe laat staat 't op de klok van de toren?

MIEP: Bij zeven.

JASPER: Zijn de kippen al op stok?

MIEP: *(onzichtbaar)* Net.

JASPER: En de haan?

MIEP: Hè, wat 'n vraag, hahaha! (*de klok in de benedenkamer slaat zeven*).

JASPER: (*meetellend*) Een. Twee. Drie. Vier. Vijf. Zes. Zeven. Klopt. (*Mop begint te snikken. Hij gaat naar haar toe, legt een hand op haar schouder*). Mop, hoe heb ik 't met je? 't Kostelijk leven zit aan geen spaarpotje vast. . . . En morgen krijg je 't toch weer dubbel of driedubbel terug. . . .

MOP: (*snikkend*) Nee!

JASPER: Dan niet.

MOP: Ik heb meer gewaagd, veel, véél meer, dan 'k jou heb gezegd. . . .

JASPER: (*zacht*) Meer – dan je had? (*zij knikt*). Goed, dan kom ik met mijn kapitaal aan de beurt – op straat sta je nog niet. . . .

MOP: Ach, lieve Jasp, 't is me over 't hoofd gegroeid – 'k heb 'r de laatste nachten niet van geslapen. . . . (*zij schrikt, omdat de klok in de bovenkamer langzaam-dreunend zeven slaat*).

JASPER: Waarom schrik je?

MOP: 'k Schrik bij elk geluid boven, als 'k 'r hoor lopen, als ze de trap afkomt, als ze de deur toeslaat. . . .

JASPER: (*naast haar neerzittend*) Je ben wat nerveus, dat is alles. . . .

MOP: (*opnieuw snikkend*) Ze krijgt meer dan 'k je heb verteld. . . .

JASPER: (*terwijl Eef boven de tafel dekt*). . . . Zoo. (*stilte*) Hoe groot is de – de schuld?

MOP: (*moeilijk*) Negen – negen duizend. . . .

JASPER: (*nu toch schrikkend*) Negen duizend, négen duizend van háár geleend. . . . Heb je zoo grof. . . .?

MOP: Ik had geen surplus meer.

JASPER: En je zei me voor veertien dagen, dat 't niet de moeite waard was!

MOP: 't Is de moeite waard *geworden!* Ik kon de daling niet tegenhouden – van honderd negentien op negentig, tachtig, zeventig. . . . In *vijf* maanden van honderd-negentien op drie en dertig! En ze worden *nog* lager!

JASPER: Je had £ 200 – gekocht. Ik kan die berekening niet volgen. . . .

MOP: Twee duizend Pond (*jammerend*) Twee duizend Pond!

JASPER: (*z'n manchets beschrijvend*) Twee duizend maal twaalf is – is. . . . (*fluit het signaal*).

MIEP: (*onzichtbaar*) Ja?

JASPER: Genie, hoeveel is twee duizend maal twaalf? Daar heb ik geen hoofd voor!

MIEP: Vier en twintig duizend!

JASPER: (*angstig fluitend of hij stoom uitlaat*). . . . Vier en twintig duizend. Dan is 'r verloren. . . . (*rekent op z'n manchets*) Driemaal vier is twaalf, driemaal twee. . . .

MOP: Toe Jasp, manchetten kosten zooveel van wasschen. . . .

JASPER: Dat spekuleert kapitalen – kapitalen – en dat kijkt op 'n vuile manchets. . . . Driemaal twee is zes. . . .

MOP: Een en twintig duizend gulden. . . .

JASPER: Dus. . . . (*met gebaar naar de bovenwoning*). . . . Dus zij negen mille?

MOP: En wij twaalf duizend gulden.

JASPER: Wij?. . . . Jij.

MOP: Da's 't zelfde: jij, wij!

JASPER: 't Zelfde – met je permissie, néé.

MOP: Wat doet 't 'r toe! Lieve God, Jasp, trek niet zulke gezichten! Ik heb 't gevoel of 'k gek word!

JASPER: Gek? Hoho! Als iedereen gek wordt, die met gokken aan de Beurs 't loodje legt, krijg je om de zes heerenhuizen 'n krankzinnigengesticht met centrale verwarming en elektrisch licht à discrétion! (*Hij schaterlacht. Eef, die omlaag is*

gekomen, duwt de deur open, gaat de benedenkeuken in, keert met 'n beugelflesch melk terug).

MOP: Zoek je wat, Eef?

EEF: (*kort*) Nee, ik zoek niet. Ik heb.

MOP: Wou je wat melk leenen?

EEF: (*met bedoeling*) Ja, leenen. Binnen de maand terug! Binnen de maand. En met vijf procent rente. . . . Op me woord van eer! Leenen! (*slaat de deur achter zich dicht, gaat omhoog*).

MOP: Dat moet je je den heelen dag laten welgevallen! (*hij krijgt 'n stille proestbui*) Jasper, vind je de situatie zoo grappig?

JASPER: Onbetaalbaar. Minstens zoo onbetaalbaar als jouw verlies. Je had bankier moeten worden. M'n respect – doe 't je niet na. . . .

MOP: Jasper!

JASPER: De menschen zijn de zotste diertjes van 't onvolprezen Heelal – die zijn hors concours! Die. . . .

T W E E D E T O O N E E L

D E V O R I G E N M I J P E L

MIJPEL: Goeien avond. Stoor 'k 'n teet à teet? (*hij is 'n oud heertje met lange, witte haren en 'n vergroeide ruggegraat*).

MOP: (*terwijl Jasper koeltjes z'n bureau ordent*) Integendeel. Kom binnen, meneer Mijpel.

MIJPEL: Warrem. Overdrukkend. Binnen de vijf minuten hebben we onweer. 't Weerlicht al. . . . (*Eef, die in 't bovenkeukentje gescharreld heeft, zet 'n ommeletpan op de gedekte tafel, snijdt brood in blokjes, schenkt zich 'n glas melk in*). . . . Ja, ik ben zellef angeloopen. . . . (*kijkt van Jasper, die opzettelijk neuriet, naar Mop, die angstig voor zich uit staart*). . . . Daar staat alles bij stil. Da's zoo lang ik de Beurs ken nog nooit voor-

gekomen. . . . Bij God niet. . . . (*tot Jasper, die den winkel ingaat*). . . . Ik jaag u niet weg?

JASPER: Wegjagen? Nee. Maar m'n vrouw weet waarom ik nooit, zelfs niet als 'k de contanten voor 't grijpen had, 'n plezierreis naar Rusland of Japan zou maken. . . .

MIJPEL: (*niet begrijpend*) Naar Rusland of Japan?

JASPER: Ik hou 'r niet van in 'n land rond te hinken, waarvan 'k de taal niet versta. Dan loop je met je mond vol tanden. Hoe moet je 't in China anleggen, om 'n kadetje met Leidsche, of 'n glas spuitwater, of 'n warme kruik, of 'n pakje lichte portorico, te vragen? Met 'n Baedeker in je handen door 't Heelal te marcheeren, of met 'n gids – merci – 'n gids vertrouw 'k eerst dan, cher maître, als 'k sekuur onderzocht heb, of z'n grootouders zich niet aan zonden hebben schuldig gemaakt, die tot in 't derde en vierde geslacht gestraft worden. . . . Hou de thee warm, Mop!

DERDE TOONEEL

MIJPEL MOP boven eef

MIJPEL: Hèhèhè! Uw man heeft, geloof 'k, van die typische manieren, om iemand 'r tusschen te nemen. En dat zou je heel-aardig vinden, als-ie 'r de goeie gelegenheid voor afwachtte. Vanavond, terwijl ik zoo vriendelijk ben, om geen zwart op wit te geven, terwijl 'k persoonlijk anwip, om de Jobstijding liever mondeling over te brengen dan 'r te schrijven, acht 'k zulke steken onder water, zacht gesproken, ongepast, buitengewoon ongepast!. . . . Ik laat me geen rooie lap voorhouden. . . .

MOP: U weet toch. . . .

MIJPEL: Ik weet alles (*vinnig*). 'r Moet surplus zijn – morgen-

ochtend vóór twaalf uur. En anders. . . 't Spijt me machtig. . .

MOP: Anders?

MIJPEL: Móét 'k executeeren. . . (*Weerlicht*).

MOP: Hoeveel is 'r noodig?

MIJPEL: Twee.

MOP: Twee mille?

MIJPEL: Minstens. En vóór twaalfen. Ik snij mezelf bij zoo'n beurspaniek de keel niet af – voor niemand. . . (*Donderslag. Hij schrikt. Boven doet Eef onrustig. Zij laat 't raamgordijn zakken, en legt 'n servet over mes en vork*).

MOP: (*na 'n stilte*) U had me zoo angerajen. . .

MIJPEL: Wat geeft dat? Wie koopt daar wat voor?. . . Ik ben geen orakel van – hoe hiette ze – van – van-weet-ik-veel! Mot ik winst garandeeren? Dan ben ik 'r toch zelf 't eerste bij?. . . Angerajen! Angerajen!. . . Mot ik voor me pietsie provisie, voor me achtste permille duizenden riskeeren? Nog niet as u me zoon was!. . .

MOP: U zei. . .

MIJPEL: Doet u me een genoege en haal u niet op wat 'k zei! 'k Heb 'r geen stenographische anteekening van gemaakt! Weet 'k veel wat 'k zei!. . . Maar nou zeg 'k, dat as 'r morgen. . . (*Donderslag. Eef laat van schrik 'n stoel omvallen*). . . Wat was dat?. . .

MOP: Boven.

MIJPEL: . . . Wat ik voor u gedaan heb, doet geen tweede makelaar. . . Ben 'k coulant geweest of niet?. . . Had 'k al niet voor 'n maand kennen executeeren?. . . (*nijdigjes*). Dat wordt op die manier spekulereen met andermans centen.

MOP: U was 'r zoo zeker van dat ze olie zouden boren. . .

MIJPEL: (*met 'n gebaar van verveling*) Ach!

MOP: . . . Dat 't 'n kwestie van weken zou zijn. . .

MIJPEL: (*dito*) Ach!

MOP: *Ik* had 'r geen verstand van!

MIJPEL: Ik wel? Ben ik 'n kenner van tabak, van katoen, van mijnbouw, koper, tin, ijzer, schepen en sporen, omdat 'k aandeelen an de beurs verhandel? Hoe kan men zoo krom redeneeren?

MOP: Meneer Mijpel. . . .

MIJPEL: (*driftig*) Meneer Mijpel, meneer Mijpel! Wat doe 'k met natte oogen! Zaken zijn zaken! Zegt de Bank, bij wie ik zelf beleen: ga zitten, en steek 'n sigaar op, Mijpel, as 'k morgen op mijn beurt me neus snuit en ze met dikke oogen ankijk? Da's bij God waar, je mot je tienmaal bedenken eer je met particulieren wat doet! Heb-ie geklaagd toen je twaalf honderd gulden – *twaalf* – an Deli verdiende? – heb-ie gejammerd toen je van die transactie met de Rockies bij de twee honderd gulden in één slag schoon opstreek? Da's om de gift van te krijgen! . . . (*Nieuwe donderslag*).

EEF (*die boven zenuwachtig heen en weer gedribbeld heeft, en uit angst voor 't onweer de trap af is gekomen, treedt vriendelijk-lachend binnen*). . . . O, neem met niet kwalijk, ik wist niet dat 'r bezoek was. . . .

MOP: (*met zichtbaren tegenzin om voor te stellen*). . . . Meneer Mijpel – mevrouw Eva Bonheur. . . .

MIJPEL: Aangenaam.

EEF: (*lief*) Heel erg aangenaam. . . . Wat 'n raar weer zoo ineens, hè?. . . . 't Is vandaag toch niet zoo warm geweest, hè?. . . . Ik dacht werachentig dat 't insloeg. . . . (*sterk weerlicht*). . . . Hè!. . . . Om blind van te worden. . . . Een, twee, drie, vier. . . . Wat gek nou toch, nou blijft de slag weg. . . . (*donderslag*) He!. . . . Zou je 't raam niet dicht doen, Marietje-lief? Je mot bij zoo'n weer oppassen da-je de bliksem niet antrekt. . . .

MOP: Als 'k 'r u 'n plezier mee doe. . . . (*bij 't raam*) Miep!

Miep, hoor je niet? Met wie spreek je toch? Miep?

MIEP: (*onzichtbaar*) Met niemand! Ik kom!

EEF: (*terwijl Mop 't venster sluit*) Is meneer geen familie van....

MIJPEL: Nee.

EEF: O, nee?

MIJPEL: Nee.

EEF: Ik dacht toch. . . .

MIJPEL: Dan dacht u verkeerd. 'k Heb geen familie. Geen kip, geen kraai. 'k Sta alleen op de wereld.

EEF: (*zenuwschokkend achteruit wijkend bij een nieuwe weerlichting*) Ik ook. As 'k niet zoo bevrind was met meneer en mevrouw hier, had 'k aanspraak an niemand (*donderslag*). Hè! Hè, de koppies rammelen d'r van op de schotels. . . . Zou je 't licht niet opsteken, Marietje-lief – dan zie je 't zoo niet, hè?

VIERDE TOONEEL

DE VORIGEN MIEP

MIEP: Wat echt, Mop, eindelijk regen! En 'n prachtig gezicht! 'k Zou zoo op 't dak kunnen kruipen om 't weerlichten te zien! (*ziet den vreemde*). Is 'r iemand?

MOP: (*voorstellend*) M'n dochter Miep – meneer Mijpel. . . .

MIEP: Mijpel? Is dat. . . .? (*Mop wenkt haar voorzichtig te zijn*).

MIJPEL: (*zuur-zoet*) Ja, die ben ik. En laat 'k de familie niet verder ophouden. (*tot Mop*) 'k Heb me boodschap gedaan, niewaar? Vóór morgenmiddag twaalf uur.

MOP: U kan 'r toch niet door – hoor, hoe 't giet. . . . Heb u 'n parapluie?

MIJPEL: Nee, dat niet. . . .

EEF: Blijf u dan nog wat, meneer. . . . (*angstig*). Miep, sta

niet zoo voor 't raam. Je ken d'r stekeblind van worden. . . .

He, wat 'n noodweer. . . . 't Hagelt, niet?. . . . Hè!

MIJPEL: Ben u d'r bang voor, mevrouw?

EEF: (*met de vingers in de ooren*). Ja, da's gek, niet?. . . . As kind kroop me moeder in de kelder. . . . 'n Idee, wat, hèhèhè! Of je in 'n kelder niet net zoo goed. . . . (*donder*). . . . Da's ingeslagen. . . . Da's zeker ingeslagen. . . . Da-we zoo dicht bij de gasfabriek wonen, hè?. . . . Ik denk altijd: nou most de bliksem is in zoo'n ijzeren gashouer slaan. . . . Dan ging de halve stad 'r an. . . . Mijn man zaliger kon as d'r onweer in de lucht zat zoo ziek as 'n hond zijn. . . . Die voelde 't ankommen. . . . Die kreeg dooie vingers van de zenuwe – (*tot Miep, die de toetsen van de piano aanslaat*). . . . In Godsnaam, Miep, schei uit!. . . . Dat doet men niet. . . . Da's 't ongeluk anroepen. . . . (*vinnig tot Mop*). . . . Marie wil jij d'r asjeblijf verbiejen!. . . . Tjessus, wie speelt 'r piano as de pannen van 't dak waaien!. . . .

MOP: Miep, kind. . . .

EEF: (*tot Mijpel*). . . . Is meneer 'n kennis van meneer hier?

MIJPEL: Nee. Ik ben meer 'n extra-goeie kennis van mevrouw.

EEF: O, ja?

V I J F D E T O O N E E L

D E V O R I G E N J A S P E R

JASPER: Aha, we zouden 'r 'n kaartje bij kunnen leggen. . . . Wat 'n gezelligheid. . . .

EEF: As 't onweert mot 'k menschen om me heen zien. . . . (*donderslag*). . . . Hè!. . . . Wat 'n orkaan. . . .

JASPER: Mop, da's hier om te stikken! Heb jij 't raam. . . .?

MOP: Eef vroeg me. . . .

EEF: (*tot Jasper, die 't venster wil openen*). Hè, nee! Doe mij 't

plezier. . . . D'r leggen zoo'n boel blinkende dingen op je bureau! (*schrikt*). Wel allemachtigste!

MOP: Wat is 'r? Wat gebeurt 'r?

EEF: Allemachtigste, 'k heb vergeten 't raam naast me bed dicht te doen! Me dekens, me nieuwe spreij – en me japon op de stoel. . . .! Ach, ach, ach!

JASPER: Hahaha! Daar lamenteert ze bij, in plaats van omhoog te zweven, en de sponde te redden! Ja! Binnen!

JOHANNES: (*geheimzinnig*) Meneer! (*wenkt Jasper*).

JASPER: Wat geef je voor vrijmetselaarsteekens, roover?

JOHANNES: Bezoek.

JASPER: Bezoek! Nog meer bezoek? Wat heb 'k voorspeeld, Mop?

JOHANNES: 't Jongemensch van de achterzij.

JASPER: (*schraapt zich luid de keel*). Hm! Hm! 't Jongemensch van de achterzij, bij donder en weerlicht? Hm! Hm! (*kijkt Miep aan, die zich onnoozel, of ze niets gehoord heeft, met de leeg kopjes in de keuken wegmaakt*). Kan jij 'm niet helpen?

JOHANNES: (*lachend*) Ik, nee.

JASPER: Dan kom 'k met bekwamen spoed! (*tot Eef*) Zon van m'n hart, 'k hoor 't inregenen met stralen. . . . Dat wordt 'n wolkbreuk over je nieuwe spreij, je dekens en je japon! Krekel, je maagdelijk bed drijft als de ark van Noach door de bovenverdieping! (*donderslag*). . . . en stoot op de rotsen van het gebergte Ararat. . . . Ik zou. . . . (*maakt een gebaar omhoog te stijgen, gaat dan af in den winkel*).

EEF: Marietje-lief, God zal je zegenen – Hij maakt 'r makkelijk gekheid mee, maar je weet hoe ik 't bij zulk weer in me beenen heb. . . . God zal je zegenen, 'k heb voor jou toch ook wel is wat over.

MOP: (*met duidelijke onrust dat ze de twee samen moet laten*). . . . Staat de deur an?

EEF: Hè, wat 'n vraag, Marietje-lief, of 'k mijn deur voor jullie op slot zal doen! En kijk-ie effen in de keuken of 'k 't stel niet heb laten branden? (*roept haar na*). En of Piet niet van de schrik in de zaadbak is gekropen? Zal je?

ZESDE TOONEEL

E E F M I J P E L

EEF: (*schrikt bij 'n nieuwe weerlichting, legt eenige kranten over de stalen voorwerpen van 't bureau, tracht 'n gesprek aan te knooien met den ander, die na 't binnenkomen van Jasper de avondkrant op heeft genomen, en die op de wandbank zit te lezen*). . . . Ik heb u hier toch nog nooit gezien?

MIJPEL: As 'k 'n paraplu mee had gebracht, was ik al weg geweest.

EEF: Gos, 'k dacht dat u héél dik was. . . . U zat zoo knus-knus toen 'k van boven kwam. . . . (*Mop gaat boven de slaapkamer binnen*).

MIJPEL: Heel dik? Zonder te roddelen geloof 'k dat *hij* me met z'n oogen 't huis uitkijkt en dat *zij*. . . . Ben u hier geloogerd?

EEF: Nee, 'k woon op me eigen, een-hoog.

MIJPEL: (*gebaar*). Daar?

EEF: Ja, waar u me vriendin hoort loopen (*stille*). . . . Is u ook zoo'n halve geleerde in allemaal dooie dieren?

MIJPEL: (*grinnkend*). Nee, ik doe heelemaal ongeleerd in dooie papieren.

EEF: In papieren?

MIJPEL: Van de beurs.

EEF: Petrolie?

MIJPEL: Vandaag in petrolie, morgen in rubber. . . .

EEF: (*bij weerlicht*). Hè!. . . . (*bijschuivend*). Is u de make-
laar? (*hij knikt*. – *Boven gaat Mop de keuken in*). Heb u die
twee duizend Pond? (*hij knikt*). . . . Dan zou ik u wel is
willen spreken. . . .

MIJPEL: Over?

EEF: Juist over. . . . Ik zit 'r in. . . .

MIJPEL: Heb u bijgesprongen?

EEF: Met 'n kapitaal.

MIJPEL: Fluiten.

EEF: (*vinnig*). Fluiten?. . . . En ze zee. . . .

MIJPEL: 'k Heb 'r bijtijds gewaarschuwd. Eigen hoofd ge-
toond. Komt niks van terecht. . . .

EEF: (*boven legt Mop 'n servet over de kanariekooi*). . . . Wel alle-
machtigste! Jawelda, ik laat me daar oplichten! Dan bennen
d'r toch nog advocaten. . . . Daar komt ze. . . . Fluiten!
Jawelda! Maar *ik* niet!. . . .

MIJPEL: (*geeft haar zijn kaartje*). Asjeblief. We zijn buren.

EEF: (*lezend*) Mijpel & Co., in effecten. Dank u. Nee, daar
zullen we 'n stokkie voor steken.

MIJPEL: En as u nou zoo vrindelijk zou willen wezen me 'n
parapluie te leenen?. . . .

EEF: Een? Twee! (*in de winkeldeur*) Marie! Marie! Breng je
de groote parapluie voor me mee? Ja, in de gang! An je
linkerhand bij 't fonteintje! Heb-ie 'r?. . . . (*terug*). . . . Dus
u meent. . . .?

MIJPEL: (*waarschuwend*). . . . Kom u liever zelf bij me an,
juffrouw. . . .?

EEF: Mevrouw Eva Bonheur.

MIJPEL: Mevrouw Bonheur. 't Was me erg aangenaam. (*tot
Mop*). . . . Mevrouw was zoo beleefd me 'n parapluie te
leenen. En 't stort al niemeer zoo. Dames!. . . . (*opnieuw tot
Mop*) Denk 'r an – morgen vóór twaalf. . . . Dames!

ZEVENDE TOONEEL

E E F M O P

MOP: Nou mag 't raam zeker weer open, Eef?. . . . De lucht wordt helder. . . .

EEF: (*humeurig*). . . . Wat vraag je mijn voor alles permissie! Je doet toch wat je zèlf wil!

MOP: D'r was niks beschadigd. Je bed en de spreij waren zoo droog as kurk. En Piet heb 'k toegedekt (*stilte. Eef verzit nijdig*). 'k Heb je toch niet te lang alleen gelaten?

EEF: Mensch, praat niet zooveel. . . .

MOP: Weet je wie dat was?

EEF: Nee. 't Interesseert me niet.

MOP: Hè, blijf nou zoo gezellig as daarnet!. . . . 'k Leg je toch niks in de weg. . . .

EEF: (*opvliegend*). . . . Ik zeg je een ding, dat às je me – nee 'k zeg je nog niks!. . . . (*houdt zich met moeite in, gaat nijdig naar de deur, smijt die achter zich dicht, keert dadelijk terug*). . . . Wat mot die snotneus van hier-achter van Jasper?. . . .

MOP: Hoe kan ik dat weten?

EEF: Da's de kwajongen van 't kippenhok.

MOP: Maar Eef. . . .

EEF: Maar Eef! Maar Eef! D'r gebeurt niks van *Ik*, . . . laat me de kwajongen van 't kippenhok over de vloer kommen, terwijl *ik* krom voor jullie leg!. . . . Met 'n hoogen hoed op en handschoenen an, jawelda! Dat ontbrak 'r an!

Da's lajenlichten en flesschentrekken!

MOP: Zou je wat zachter willen spreken?

EEF: Zachter?. . . . Voor wie!. . . . Voor wat!. . . . Fluiten! Ja, ik láát daar fluiten! De heele buurt haal 'k bij mekaar as 't noodig is! Mot jij d'r iemand zóó in laten vliegen?. . . .

Mot je 'n arme weduwe op straat helpen? . . . De jongen van de kippenren. . . . Me met die kwaje meid over de schutting staan uitlachen. Vrijen van *mijn* centen! Jawelda! Probeer 't. . . .

ACHTSTE TOONEEL

DE VORIGEN JASPER NANNING

JASPER: Entrez. Dit is het berucht museum. M'n vrouw – onze zielsvriendin, vrouwe Eva Bonheur – meneer Nanning, Nanning – excuseer, uw naam heb 'k niet goed verstaan. . . .
NANNING: Nanning Storm. . . .

JASPER: Ga zitten, meneer Storm. Ga je weg, krekel? . . .
Merci. 'k Wou je juist verzoeken. . . . (*Eef slaat zonder te groeten de winkeldeur achter zich dicht en gaat omhoog*). Nee, Mop – jij hoort 'r *per se* bij. Meneer Storm wou ons *allebei* spreken. Hij heeft 'n speciale studie van onze levende volièrre gemaakt – hij weet precies hoeveel eieren onze kippen in den laatsten tijd legden. (*Eef verdwijnt in de slaapkamer boven*).

NANNING: Vanmorgen twee – straks drie.

MOP: U is onze achterbuurman?

NANNING: Ja, mevrouw. En omdat 't toeval 't wou. . . . (*Eef steekt de lamp op*).

JASPER: De schutting. . . .

NANNING: 'n Niet te hooge schutting. . . .

JASPER: En 'n kippenren. . . .

NANNING: Twee kippenrennen – bij mij is 'r ook een....

JASPER: Drommels, dat wordt 'n hoenderpark. Als we de zaak voor gezamenlijke rekening exploiteeren, kunnen we versche eitjes bij dozijnen langs de huizen laten venten. . . .

MOP: (*verwijlend*) Jasper, je laat meneer niet aan 't woord. . . .

JASPER: Pardon. Ik zwijg en neem de gepaste houding aan
(*een stilte. Miep komt uit de keuken, groet stijffjes, gaat het magazijn in*)M'n dochter. . . .

NANNING: Mevrouw en meneer – ik heb – en misschien was
't niet heelemaal correct – al 'n poos kennis aan – Miep. . . .

JASPER: Zoo. . . . en mag 'k, mede namens m'n vrouw, vragen
waar die kennismaking begonnen is?

NANNING: (*glimlachend naar de raamzij wijzend*) Daar.

JASPER: Overdag?

NANNING: (*glimlachend*) Ook 's avonds.

JASPER: (*ernstig*) Zoo, zoo. Dat lijkt op huisvredebreuk meneer Storm.

NANNING: Nee, 'k ben op m'n woord achter de schutting
gebleven.

JASPER: En daar kijk *ik* zelfs niet over heen. Ga 'ns staan,
meneer. (*Nanning doet 't. Jasper plaatst zich naast 'm, meet 'm met handgebaar*). Ja, u is er achter gebleven. Dank u. Ga
zitten. En?

NANNING: We spraken – ik erken, dat is 't incorrecte – door
'n gat dat ik met m'n mes in *onze* schutting, in 'n hoekje naast
de ren had gepeuterd. . . . U kunt u ervan overtuigen. . . .

JASPER: Merci. De beschrijving is zoo duidelijk dat ik – dat
wij – u onvoorwaardelijk gelooven. Dus door die fameuze
spreekbuis converseerden jullie bij dag en bij avond. . . .?
(*ernstig*). Hoe groot is dat gat in *onze* schutting, meneer?

NANNING: (*glimlachend de grootte met twee vingerspitsen aanduidend*). Ik keek 'r met één oog door, meneer.

JASPER: En zij?

NANNING: (*vroolijk*) Met 't andere. . . .

JASPER: Dat moet héél gezellig geweest zijn, hahaha! Eén
oog, één ziel! (*plotseling quasi-ernstig*). Maar jullie zijn toch
niet zulke idioten, om ook 's avonds ieder met één oog, wat?

NANNING: (*verlegen-glimlachend*). Nee, en nu ik hier over u zit, moet 'k 't ijselijke biechten: ik klom op 't hondehok en uw dochter op – op de tuingieter. . . .

JASPER: Mop, kan dat?

MOP: Man, hoe kan ik dat beoordeelen?

JASPER: Jij ben 'n vrouw met twee beenen. (*met z'n kunstbeen spottend*) Ik zou het niet klaarspelen!

MOP: (*glimlachend*). De gieter had in de laatste weken wel heel-erge deuken. . . .

JASPER: Ik moet zeggen, 't is in orde! (*schatert luidruchtig*). U op 't hondehok en Miep op de gieter! En zoo hebben jullie je gedeclareerd? (*schatert opnieuw*). Die gymnastiektoer moeten jullie nog 'ns doen, maar met getuigen!

NANNING: Met getuigen. . . . Daar wringt juist de schoen – en 'k hoop dat u 'r niet boos om zal worden. . . . We hebben 'n paar maal – hoe voorzichtig we 't ook deeën. . . .

JASPER: Op 't hondehok en de gieter. . . .

NANNING: De buren vergeten. . . .

JASPER: De *buren* vergeten? De buren! Maar ben je buiten de maatschappelijke samenleving geboren, meneer Nanning Storm?

NANNING: U is ook jong geweest, meneer. . . .

JASPER: Mop, zijn wij ooit *zoo* jong geweest dat we gaten in schuttingen boorden, over 'n schutting heen onvertogen dingen uithaalden en 't *kostelijkst* ding van de schepping, de *buren* verwaarloosden?

MOP: Dat herinner 'k me niet meer, Jasp. . . . (*Eef die 'r japon op 'n stoel heeft uitgehangen, zit aan tafel en slurpt 'n glas melk*).

JASPER: Dat herinnert ze zich niet meer! Dat! Dat!. . . . (*tot Nanning*). . . . En verder, meneer? Wie van de buren heeft je schandelijke houding opgelet – zoo dicht bij 't ouderlijk dak?

NANNING: (*glimlachend*). 'k Woon hier te kort, om de namen te kennen, en 'k heb ze niet geteld. . . . De ouwe juffrouw van hierboven onderscheidde zich bijzonder, *heel* bijzonder. . . . Die ziet alles, meneer, ook in 't donker – die heeft kattenogen. . . .

JASPER: (*lachend*). Ja, de natuur heeft 'r uitstekend bedeed. . . .

NANNING: Mevrouw en meneer, om de kleine, minder-correcte historie ongedaan te maken, heb 'k de eer om de hand van uw dochter Miep te vragen. Als 'r van uw kant geen bezwaren zijn, kunnen we de spreekbuis in de schutting weer netjes laten herstellen – voor *mijn* rekening – en de evoluties op hondehok en tuingieter, die lang niet makkelijk waren, staken. . . .

JASPER: Mop, wat is jouw opinie?

MOP: (*onrustig, omdat Eef boven 'n psalm op 't orgel inzet*). Ja, Jasp-lief, ik zie meneer vanavond voor 't eerst – 'k zou met Miep moeten spreken – en – en – we weten niets van de positie van meneer. . . .

NANNING: 'k Was in 't instrumentenmagazijn begonnen uiteen te zetten, maar we werden gestoord. . . . 'k Doe voor m'n vak – als je 't 'n vak mag noemen – 't zelfde wat uw bovenbuurvrouw op 't oogenblik zoo buitengewoon-talentvol doet. . . .

MOP: Organist?

NANNING: Musicus. 'k Ben violist – solo-violist – (*spottend*) en 'k heb als aanbeveling 'n heel pak recensies meegebracht. Asjeblief, mevrouw.

JASPER: (*schraapt zich de keel*) Hm! Hm! Da's 'n drama. . . .

NANNING: 'n Drama?

JASPER: 'n Drama: *hij* was muzikant en *zij* had niks. (*hij en Nanning lachen smakelijk. Eef treedt met de melkflesch binnen*).

NEGENSE TOONEEL

DE VORIGEN EEF

EEF: O, 'k dacht dat meneer al weer weg was.

JASPER: Nee, geluk van m'n ziel, oase van de bovenverdieping, meneer blijft voorloopig.

EEF: (*zuur*) Da's héél plezierig.

JASPER: Meneer doet ons de eer aan, liefste, om de hand van Miepje te vragen, en is daarvoor tiré à quatre épingles en met 'n niet te taxeeren schat van recensies, door 'n waarachtig noodweer aan komen zetten. . . .

EEF: 'k Feliciteer je (*gaat nijdig met de melkflesch de keuken in*).

JASPER: Da's je eerste gelukwensch, meneer Storm. En je hoeft 'r niet zoo gebluft ná te kijken. Mevrouw Eva Bonheur is 'n vrouw met 'n hoogstaand karakter, 'n merkwaardige intelligentie, 'n enorm bevattingsvermogen, maar zij lijdt af en toe aan kleine, impulsieve stemmingen. Je bent met 'n kilometervvaart *in* de gratie – of je legt 'r met 'n smak van nul-komma-zes *uit*. . . .

NANNING: Miep heeft me 'n beetje op de hoogte gebracht. . . .

MOP: (*ongerust*) Van wat?

NANNING: Van de over-beminnelijke eigenschappen van mevrouw. . . .

EEF: (*terug met een zoutpot*). . . . 'k Heb wat zout van je geleend, Marie.

MOP: Da's goed, Eef.

EEF: Je krijgt 't morgen terug, *terug*.

JASPER: Ga zitten, cherubijn.

EEF: Dank je.

JASPER: We hebben je advies nodig.

EEF: Jawelda!

JASPER: Meneer Storm Nanning heeft geen ouwers meer.

EEF: Nou en?

JASPER: Nou en? Nou en?! Wat ben je in 'n afgrijselijk-weemoedige bui, krekel! Maar ga toch zitten – ga dan toch zitten! – meneer Nanning Storm, die zoo pas je muzikaal talent heeft bewonderd. . . .

NANNING: Op m'n woord, mevrouw. . . .

JASPER: Is musicus.

EEF: *Ik vind 't best.*

JASPER: Hij heeft concerten in Duitschland – Oostenrijk – Amcrika – waar nog meer?

NANNING: Overal zoo'n beetje. . . .

JASPER: En overal zoo'n beetje gegeven!Hij balanceert op hondehokken. . . .

EEF: *Ik vind alles best.*

JASPER: En heeft Miep's jawoord, nicwaar?

• NANNING: Sinds daarstraks zeven uur.

JASPER: Wat zullen we antwoorden, adoratie – wij drie?

EEF: *Ik zeg niks. Ik lach niet over 'n schutting. Ik zeg niks.*

JASPER: Da's voorwaar 'n stille voor 'n storm – storm: Storm – excuseer de woordspeling, Storm. . . . Hahaha!

Dus, kinderen?

EEF: *Ik zeg enkel van een-honderd-negentien op drie-en-dertig, drie-en-dertig – meer zeg ik niet!*

NANNING: (*bij een gebaar van verwondering*) 119 – 33. . . .?

JASPER: (*warm loopend*)'k Zou je willen verzoeken, Eef. . . . (*tot Nanning, glimlachend*) 'n Bijzondere liefhebberij van mevrouw Bonheur; ze is tot in 't dolle verliefd op algebra en wiskunde. . . . Ze deelt en vermenigvuldigt als 'n wonderkind. . . . Maar ga toch zitten, sylphide!

EEF: Nee, 'k kan 't zoo wel af. As 'k vragen mag, wát brengt meneer mee?

JASPER: Twaalf van alles en drie honderd een en zeventig genummerde recensies. . . .

EEF: Re-wat?

JASPER: Re-censies. Kritieken bij dozijnen.

EEF: En – al gaat 't mijn niet an – ik bemoei me nóóit met jullie zaken – dat weet je – waarvan mot meneer met Miep leven?

NANNING: Van m'n viool.

EEF: Goeien avond. (*af*).

JASPER: 'n Snoes, 'n zeldzame bezitting, niewaar?

NANNING: 'k Begrijp alleen niet – sta me de opmerking toe – hoe u dat *bijzondere* optreden duldt. . . . (*Mop, die zich niet meer kan bedwingen, loopt bijna huilend de keuken in*).

TIENDE TOONEEL

J A S P E R N A N N I N G

JASPER: (*terwijl Eef boven kwaadaardig begint te eten*)

'k Denk, jonge man, dat 't onweer de vrouwen wat nerveus heeft gemaakt. . . . Blijf nog even stoelvast. 'n Sigaar?

NANNING: Dank u. 'k Rook alleen sigaretten.

JASPER: Beste Storm, dat was 'n entree met hindernissen. De éérste barrière. In mijn jongen tijd moest 'k in galop over 'n half dozijn greppels en ventre à terre over de brandkast van mijn schoonvader springen. Ik dorst niet eens *mondeling* om de kleuterhand van m'n vrouw – zoo'n handje! – te vragen. 'k Was, jaja, als weesjongen in de zaak gekomen. 's Morgens acht uur liet de meid me door de achterdeur binnen, en dan poetste 'k eerst de schoenen van meneer, mevrouw en de jonge juffrouw, en dan sleep 'k de messen op de keldertrap – daar, achter de keuken. Later werd 'k intern, omdat de ouwe heer 't te kwaad met rheumatiek

kreeg. Overdag, als 'k niets te doen had, verslond 'k de wetenschappelijke bibliotheek en 's nachts – smoor verliefd – fabriceerde 'k gedichten per pond. Jij ook?

NANNING: (*lachend*) Ik ook.

JASPER: Maar de kleine hand vragen, *vragen*, aan meneer, *meneer* – née. . . . Zóó als 'k over 'm stond, was 'k weer de verlegen weesjongen, die z'n schoenen gepoetst had. En de messen geslepen. En de turven in den kelder gestapeld. En den hond uit had gelaten. 't Duurde 'n half jaar. Toen had 'k 't onverwacht geluk in 'n droombui, op 'n Meimorgen, door 'n tram overreden te worden en dit welgevormd been kwijt te raken. Resultaat – prachtige verpleging en *de* groote verzoening. Maar om me goed te bewijzen wat 'n onderscheiding me te beurt viel, sloot schoonpapa me op, ten overstaan van 'n voortreffelijk notaris, in 'n vergulde kooi met 'n hangslot, en m'n vrouw kreeg den sleutel tot 't uur van m'n dood of van de scheiding-van-tafel-en-bed – 'n methode, Storm, die niet genoeg kan worden toegepast bij doordraaiers, menschen met 'n verleden en zwak- en één-beenigen als ik, die met meer aandacht naar 't avond-hemeltje, 'n kom goudvisschen, 'n openbrekende bloemknop, 'n (*bedoelt een opgezetten uil*) opgezetten tijdgenoot, 'n larf in 'n microscoop – dan naar 't gros van de dierbare naasten kijken. Heb je naasten lief, maar heb maling an ze. Dixi. Dus zij op den gieter heeft ja gezegd? (*Nanning knikt lachend*). En je verdient fatsoenlijk je brood – en iets er op?

NANNING: 'k Heb niet veel op de wereld, maar 'k geloof 'n beetje talent.

JASPER: En je weet dat m'n vrouw en ik *niet* tot de coupon-knippende keurbende behooren en dat we sinds eenigen tijd zelfs de bovenverdieping verhuren?

NANNING: (*glimlachend*) Nou! Nou! Nou!

JASPER: En dat Mop (*met gebaar naar de keukendeur*) – de vrouw met den sleutel van het hangslot – meer schulden in den wijngaard des Heeren heeft, dan het „vergeeft ons onze schulden” gedooft?

NANNING: (*glimlachend*) Nou, dat zal zoo’n vaart niet loopen. Ik ruil met u.

JASPER: Je ruilt met ons? Jongen, je stapt waarlijk te lichtvaardig over de biecht van je schoonvader *in spe* heen. (*Eef begint boven nog eens ’t orgel te bespelen en zingt er een psalm bij*). Aha! – En je weet dat we – hoe zal ’k ’t inkleeden? – eenige „verplichting” aan die schoone alt-stem van een-hoog hebben? Je ziet: ’k speel open kaart. Als man van m’n dochter heb je ’r recht op te weten of ’r zich hier onder ’t linoleum ’n onderaardsch gewelf uit de middeleeuwen met spelonken en valluiken – of hierboven ’n luguber geheim met muzikale begaafdheid en karakter, bevindt.

NANNING: Al zou ’t hier spoken, ging ’k nog geen stap achteruit.

JASPER: Hulde. Hulde. ’r Zit ras in je. . .

NANNING: (*hem niet verstaand*) Wat zegt u?

JASPER: (*zeer luid*) . . . ’r Zit ras in je. Ja, daar moet je aan wennen, aan het volume. Nou is ze geweldig uit den koers van ’r humeur geslagen. Als Eef ’r orgel op *dit* uur bespeelt en ze op *dit* uur *zingt*, loopt de barometer angstwekkend achteruit. (*zij luisteren even glimlachend*) Dat is de ouverture Eleonore C ter eere van je engagement. Aha, stilte. Ze peinst. En nu wil jij Miep zeker. . . ? Wacht even. Je hoeft ’r niet voor op te staan. We hebben onze speciale vrijmetselaars-teekens! (*fluit het signaal. Onmiddellijk vliegt de magazijndeur open*). Zeg ’ns, genie, luister jij aan deuren?

ELFDE TOONEEL

DE VORIGEN MIEP

MIEP: Natuurlijk, pa.

JASPER: Je hoeft me niet zoo vroolijk te antwoorden – nee, geef me geen judaskus! – en als je weer den gieter vernielt stuur 'k je naar een klooster! Nee, geen omhelzingen! . . . Deze meneer wil met je trouwen! 'k Moet zeggen, 't is in orde.

MIEP: Schatlief, 'k dorst niet.

JASPER: Hou je mond – en laat me meneer ondervragen. Zoo makkelijk geven ouwers geen toestemming. Stilte!

MIEP: Maar schatlief. . . .

JASPER: (*streng*) Heeft u uw militaire plichten vervuld, meneer Storm?

NANNING: Ja, meneer. Goddank.

JASPER: Ingeënt? (*Eef begint een brief te schrijven*).

MIEP: Toe, pa.

JASPER: Ik vraag: ingeënt?

NANNING: Tweemaal. Zeven volwassen koepokken.

JASPER: Kerkgenootschap?

NANNING: Geen.

JASPER: Eigendommen. . . .?

NANNING: Ik woon op kamers, maar heb 'n viool.

JASPER: Dat zou 'k wat minder hoogmoedig beweren, meneer. Zeven koepokken, geen kerkgenootschap, geen eigendommen – 't is welletjes! . . . Politieke overtuiging?

NANNING: Vooruitstrevend.

JASPER: Vooruitstrevend, zoo. Hoe oud?

NANNING: Zeven en twintig.

JASPER: Dat is bedenkelijk. Vooruitstrevend op zeven en twintig jarigen leeftijd – liberaal op je veertigste – conserva-

tief tegen den tijd dat jouw oudste dochter zich op haar beurt over 'n schutting verlooft. . . .

MIEP: (*lachend*) Nanning en ik. . . .

JASPER: Wat Nanning en jij? Jullie zijn twee degenerees. . . .
Je heb me met de eieren bedrogen! Je heb. . . .

MIEP: Maar schatlief!

JASPER: Hou je mond! (*Miep kijkt gebluft naar Nanning. Jasper begint te schaterlachen, grijpt haar in z'n armen, pakt haar*) Daar, inbrekers – en doe het nou voortaan zonder tuingieter en hondehok. . . . O, durf je niet in mijn presentie?. . . . De tuin is nog vrij – de facheux troisième blijft hier. . . .

NANNING: Meneer, ik dank u wel. . . .

MIEP: Pa, je bent 'n snoes. . . . (*lachend met Nanning af in den tuin, waaruit hun vroolijk gebabbel weerklinkt. Jasper staat even in gedachten, gaat omhoog. Mop keert in de benedenkamer terug, zet zich bedrukt aan de tafel, neemt de krant op*)

T W A A L F D E T O O N E E L

J A S P E R E E F

JASPER: (*binnentredend*) Bezig 'n billet-doux te schrijven, krekel. . . .?

EEF: (*een vloeiblad over den brief leggend*) Wel allemachtigste! Je jaagt me de stuipen op me lijf! Je kan toch kloppen?

JASPER: Pardon (*klopt*) En veelgeliefde, zon en maan van m'n hart en m'n oogen, zit je in eenzaamheid bij je pieterman?

EEF: Wat mot je?

JASPER: Da's hier huiselijk ingericht. Dag Piet. Zit jij opgesloten onder 'n servet, achtenswaardige tijdgenoot? Ach, ach, is de vrouw zoo stout voor je? Tout-è, tout-è vrouw!

EEF: Heb-ie niks anders an je hoofd?

JASPER: Letterlijk niets, sylphide. Beeldig uitzicht van dezen kant. En je onderhoudt je bloemetjes, dat 't 'n lust is 'r naar te kijken. Geef je ze iederen morgen en iederen avond water?

EEF: Nee, Azijn.

JASPER: Ach nee.

EEF: Nou zou ik wel is willen weten wat jij hier komt zoeken? Da's net de eerste keer zoolang 'k hier woon.

JASPER: 'k Loop wat moeilijk trappen met m'n surrogaat-been, appendix van m'n ziel, maar 'k wou je toch nog even en persoonlijk officieel meedeelen, dat 't 'r door is.

EEF: Wat?

JASPER: (*met bedoeling*) Dat.

EEF: Dus toch?

JASPER: Dus toch.

EEF: 't Is goeie.

JASPER: (*zit over haar*) Je was daarstraks zoo beminnelijk, cherubijn, om in onze huiskamer 'n paar toespelingen te maken – en nu kom ik je heel beleefd maar ook heel dringend verzoeken voor de eerste maanden de vormen 'n tikje in acht te nemen.

EEF: Jawelda – weet je wat hier leit?

JASPER: Dat zei 'k al, toen 'k binnen kwam: 'n billet-doux.

EEF: 'n Brief voor me advocaat.

JASPER: Sylphide. . . .

EEF: Schei uit met je sulfiede!

JASPER: Sylphide, 'k heb 'r niets tegen, dat je relaties met 'n advocaat van goeie of kwaje zaken aanknoopt – dat moet je voor jezelf beslissen – 'k waarschuw je alleen, dat je 't jongemensch, de aanstaande van Miep, *niet* in 't geval betreft. Jij, m'n vrouw en ik zijn, om 't zoo uit te drukken, al 'n beetje versleten. Laat die twee jònge menschen, in de

mooiste periode van d'r leven – 'r buiten. (*strekt trouwhartig de hand over de tafel uit*) Wil je?. . . .

EEF: As 'k me centen terug heb.

JASPER: Vind je dat nou zelf rechtschapen?

EEF: Rechtschapen? Nee, nou mot jij 't woord „rechtschapen” in je mond nemen! Mot ik de helft van me levensverzekering waarvoor die stakker (*met gebaar naar het portret*) krom het gelegen, in jullie handen laten?

JASPER: Als je *mij* had geraadpleegd, had ik 't je afgeraden. . . .

EEF: Smoesies! Jij weet niks, hoort niks, ruikt niks, ziet niks. . . . Ik ben 't zat. God zal 'n weduwvrouw, die alleen op de wereld staat, voor zoo'n vriendschap bewaren!

JASPER: . . . Ik vraag je enkel 'r die twee jonge mensen. . . .

EEF: Maling an. Dat lacht iemand uit. Dat vrijt halve en heele nachten. . . .

JASPER: 'k Zou me *iets* matigen, Eef.

EEF: Matigen! Nou wil *ik* wel is zien of d'r 'n engagement van komt vóór ik me tegen duizend gulden mèt de rente. . . .

JASPER: 't Is 'r van gekomen.

EEF: Is 't goeie.

JASPER: Dus oorlog?

EEF: Ik antwoord je niet eens.

JASPER: Krekel, bezin eer je begint! Als 't hard tegen hard gaat, ben je geen uur zeker van je leven! Als je benauwd droomt, zit ik met mijn bokspoot op 't hoofdeind van je bedje! (*schaterlacht*) Als je je verslikt, duikel ik met salto-mortales door je keelgat. Als je niest en hoest, voer ik je bacteries. . . .

EEF: Maling.

JASPER: Met spek en zwavel zal ik je middagtukje uitbranden. . . .

EEF: Man, doe niet zoo idioot.

JASPER: Dus oorlog?

EEF: Kles maar.

JASPER: Eef, ik ben zoo bloeddorstig als 'n spin. . . . Wanneer jij 't geluk van de jongelui in den weg staat – 'k heb maar een dochter! – scalpeer ik je, kruip 'k door 't sleutelgat, laat 'k (*hij beweegt de tafel*) de tafel, de stoelen, 't orgel en je pieterman bij nacht en ontij hier dansen. . . . Wapenstilstand? (*steekt haar opnieuw de hand toe*)

EEF: Ik denk er niet an. Me centen.

JASPER: Dus?

EEF: As je je dag maar onthoudt (*sluit den brief*) . . . Zoo, nou 'n postzegel . . .

JASPER: Wil ik 'm voor je in de bus steken?

EEF: Jawelda.

JASPER: O nee. Da's waar. Je vertrouwt me natuurlijk niet. Ik zou je billet-doux. . . . (*fluit aan de trap*) Johannes! Ja, 'k ben hier. Mevrouw Eva Bonheur heeft 'n boodschap voor je (*Johannes verschijnt in de deuropening*)

EEF: (*met spichtige bedoeling*) Ach, Johan, wil u zoo beleefd zijn dezen brief even *dadelijk* te posten? Wil u?

JASPER: Ga je gang maar. En dan kan je meteen naar huisgaan.

JOHANNES: Anders niks? Anders geen boodschappen?

JASPER: Anders niets. Dank je wel.

JOHANNES: Dan wensch ik u 'n goeien avond – en wel gefeliciteerd, want u hoort tegenwoordig ook tot de familie. . . .

EEF: Dank je wel.

JOHANNES: Goeien avond.

JASPER: Dag Johannes.

EEF: En nou zou ik u erg-vriendelijk willen verzoeken me alleen te laten. Ik ga naar bed en heb niet de gewoonte naar bed te gaan met heeren op me kamer.

JASPER: Wel te rusten, sylphide. Droom zacht.

Eef: 't Zal je zoo bekomen, als je 't meent! 's Kijken wat me advocaat zegt. . . . 'k Heb zwart op wit. . . . Zwart op wit. . . . Daar zal je van opfrisschen. . . .

JASPER: Nacht, liefste Eef. . . . *(ze blijft ijzig zitten tot hij de deur uit is, doet de deur op slot, gaat in de slaapkamer na de lamp te hebben uitgedraaid).*

DER TIENDE TOONEEL

J A S P E R M O P

MOP: *(die met de krant in haar handen en de oogen gesloten achterover in den stoel ligt, schrikt)* Hè!

JASPER: Schemer je nog? *(buigt zich over haar en neemt haar hoofd in zijn handen)* Ik wensch je geluk met ons kind, vrouw. *(kust haar).*

MOP: *(terwijl in de slaapkamer boven, achter het neergelaten gordijn, de lamp opgestoken wordt en Eef's schaduw zich voor een kleinen, staanden toiletspiegel begint te bewegen)* Dank je, man. Ging Johan daar de deur uit?

JASPER: Ja. Met 'n brief.

MOP: 'n Brief.

JASPER: Voor 'r adcofaat. Dat kan 'n prettige geschiedenis worden.

MOP: *(zich bedwingend)* O, lieve God. . . .

JASPER: Schaam je je niet vanavond zoo te zitten! *(neemt haar hand).*

D O E K

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF

T W E E D E B E D R I J F

(Hetzelfde dekor van het eerste bedrijf. Late namiddag. De tafel is gedeeltelijk gedekt).

E E R S T E T O O N E E L

M I E P J O H A N N E S l a t e r N A N N I N G

MIEP: *(luistert aan de magazijn deur, terwijl Johannes aan de deur van de bovenverdieping klopt)* Klop wat harder, Johannes!

JOHANNES: *(onzichtbaar)* Ze is d'r niet!

MIEP: Klop dan nòg is! *(hij klopt sterker. Eef wipt uit het slaapkamertje in nachtjapon, luistert aan de buitendeur, keert nijdig in de slaapkamer terug).*

JOHANNES: *(stompelt de trap af, praat in de benedenkamer)* Nou kan je me nog is me vingers kapot laten trommelen: net als 'k zei, ze is de deur uitgegaan.

MIEP: Begrijp 'k niet. Gister was ze ziek, heeft ze niemand willen zien, en nou ineens. . . . Heb je 'r wèg zien gaan?

JOHANNES: Mot 'k dat nou nog is vertellen? As de magazijn-schel overgaat en je niemand hoort binnenkomen, dan is d'r iemand na buiten gegaan. . . .

MIEP: Goddank.

JOHANNES: 't Lijkt wel of je bang voor d'r bent.

MIEP: Bang? 'k Wou da'k 'r nooit terugzag, dat. . . . *(houdt zich in)* Ga je gang maar, Johan - en waarschuw asjeblief as ze 'r weer is. . . . Ze heeft van die hatelijke gewoonten, om je te overvallen. *(zij zet zich in bedrukte houding op de tabouret voor de piano, draait zich langzaam om, speelt en zingt:)*

„Ils s'en sont allés dans une barque fragile,

„Ils s'en sont allés au pays des exilés,

„Mais le vent les prit, quand ils échangèrent leurs âmes,
„Mais le vent les prit dans son tourbillon maudit. . . .”

*(zij draait zich weer om en snikt het uit. Bij het hooren van de winkel-
schel schrikt zij en herstelt zich snel)*

NANNING: Alleen? *(omhelst haar)*

MIEP: Vader en moeder zijn ergens heen.

NANNING: *(met gebaar omhoog)* En. . . .?

MIEP: Ook uit.

NANNING: Heb jij gehuild?

MIEP: Nee. Hoofdpijn.

NANNING: Miep, je heb iets. *(zij schudt ontkennend het hoofd)*
Waarom kijk je dan zoo bedrukt? Nee, nee, nee, 'r is iets.

MIEP: *(nervus doorpratend)* Dat verbeeld je je. . . .

Hoe kom je 'r op. . . . 'k Zou niet weten wat 'k zou hebben. . . .

'k Ben met hoofdpijn opgestaan. . . . en dan. . . . en dan. . . .

(slaat plotseling ontstuiwig de armen om zijn hals). . . . O, liefste
Nanning, 'k wou dat je me morgen zei om met je naar Ame-
rika, naar 't ander eind van de wereld. . . .

NANNING: Kindje, je doet zoo opgewonden. . . . Dan hindert
je toch iets. . . .

MIEP: Nee, nee, nee. . . . 'k Voel me niet goed. . . . De
zenuwen zitten me dwars. . . . 'k Heb niet geslapen, was
'r om vijf uur al uit, ben weer naar bed gegaan en weer
opgestaan. . . . Ach, lieve jongen, als je maar zoo van me
hield, zoo echt en zoo zeker. . . . Ik kan niet meer buiten
je. . . . Dat weet je. . . . Je mag me alles, alles vragen. . . .
't Is me nooit te veel. . . . Nee, lach 'r niet om. . . .
'k Kan nou geen lachen van je zien. . . . Toe, liefste,
liefste Nan. . . .

NANNING: *(opgewekt)*. . . . Ga nu 'ns rustig en gezellig
zitten. . . . Zoo. . . . En nu zonder uitvluchten: wat is 'r?

MIEP: Niets, Nan. . . .

NANNING: (*met gebaar omhoog*). . . . Nog altijd die kwestie met. . . .?

MIEP: Dat en dat en nog meer. . . . Soms kijk je zoo vreemd. . . . Soms is 't net of 'r iets anders in je oogen is. . . .

NANNING: Dat verbeeld je je dan. Op m'n woord. En als – als je 't je niet verbeeldt – misschien ben ik gevoeliger dan jullie – als je 'r niet boos om bent – over die speldeprikken van dat onhebbelijk creatuur, dat hier bij tijden de lakens uitdeelt – speldeprikken, die ik niet versta – en waartegen 'k moeite heb niet met grofheden los te komen!. . . . Dat 's alles. . . . Je vader lacht, je moeder doet angstig, jij zwijgt. . . . We zijn opgeruimd en plezierig onder mekaar en zoo als tante Eef – Godbewaar! – Eva Bonheur 'n tip van 'r neus laat zien, zit 't kleine en zure krakeel in al de hoeken van de kamer. . . . Wanneer ik dan op mijn manier kijk, kan ik 't niet helpen. . . . Ieder heeft z'n eigen beetje karakter, en ik heb te veel van de wereld gezien, om dat gekanker zonder meer te accepteeren. . . .

MIEP: Neem 'r zooals ze is – wij doen 't toch ook. . . .

NANNING: Dat is 't 'm juist, Miep! Als 't je grootmoeder of 'n brok familie was, zou je consideratie gebruiken en jullie consideratie snappen. . . . Maar 'n lastige, humeurige, chagrijnige juffrouw-op-kamers, die alles naar haar hand wil zetten, die me met 'r loerende oogjes 't huis uitbonjourt, die controleert hoeveel boter ik op m'n kadetje neem. . . .

MIEP: (*lachend*). . . . En je plakkies kaas telt. . . .

NANNING: Zie je, nou lach je 'r zelf om, maar mij prikkelt 't, mij beneemt 't m'n vrijheid, of 'k verplichting aan 'r heb. . . . Verplichting! Verplichting! Daar heb je 't juiste woord, 't zelfde woord dat je vader gebruikte op dien onweersavond, toen ik je hand vroeg. Wat hebben jullie dan in Godsnaam voor *verplichting* aan dat produkt, dat ontzettende burger-

menschje, dat als 'n tyrannetje van boven naar benee trippelt, niet aanklopt, de deuren achter zich toeslaat en nog gisteravond, toen we even wouen musicceeren – omdat zij 't niet wou – omdat mevrouw 't niet verkoos – boven zoo'n beestengejank en gekerm uit 'r orgel haalde, of 't heele hondenasyll bij 'r losgebroken was. . . .

MIEP: (*schaterlacht*) Je hebt 'r toch zelf om gelachen – om die zieke, die vreeselijke-zieke, die zich den heelen dag op had gesloten en ineens zoo'n buitengewoon-gezond teeken van leven gaf.

NANNING: Ik heb 'r om gelachen, maar toen 'k vannacht op m'n kamer even op en neer liep, heb 'k me afgevraagd, waarom – waarom – enfin, je begrijpt me. . . .

MIEP: . . . 'k Begrijp alleen, dat ik van je hou, en dat, terwijl jij over zulke kinderachtigheden liep te denken, ik aan jou dacht, maar op 'n heelandere manier: ik dacht – wat heerlijk dat-ie morgen bij ons eet, omdat moeder jarig is – en je heb me nog niet eens gefeliciteerd. . . .

NANNING: (*haar kussend*) Dat 's gauw genoeg ingehaald en nog eens ingehaald. Ik hoop nou alleen één ding, dat we vanmiddag onder mekaar blijven en geen verjaarsdiner krijgen met de speciale saus van dat zure menschje.

MIEP: Ze is gelukkig uitgegaaan.

NANNING: Zeker?

MIEP: Stellig.

NANNING: (*haar kussend*) Dan feliciteer ik je nog 'ns.

MIEP: Nee, nou niet meer. 'k Dek verder af. (*bukt achter de piano en wikkelt een bouquet bloemen uit papier*) Die kan 'k nou met 'n gerust geweten op tafel leggen. . . .

NANNING: Had je die verstopt?

MIEP: Verstopt – hoe kom je daarop? 'n Verrassing voor Mop.

NANNING: (*door de microscoop kijkend*) 'n Levende spin. . . .

Lijkt op haar. . . . En weet je op wie ze nog meer lijkt?. . . .
Ik heb 'ns als jonge muzikant, toen 'k nog de vervloekte
ellende meemaakte van 't avond aan avond meespelen in 'n
tingel-tangel-orkest, en me niet te wenden wist van de zorg,
bij 'n hospita gewoond, die me zoo kwelde, als 'k met m'n
boekje 'n paar weken achter was, dat 'k soms met 't idee
rondliep haar of me zelf met rattekruid te voeren. . . .

MIEP: Heb je 't in je jonge jaren zoo arm gehad, Nan?

NANNING: 't Is 'n hel geweest, niet om na te vertellen en niet
om aan terug te denken! 'k Heb in die dagen (*lacht bitter*) 'n
week gekend, dat 'k m'n viool had beleend voor 'n schuld van
nog geen twintig gulden, die me op de hersens drukte. 't Ar-
tistenleven, *la vie de Bohême*, heel aardig, als je 'r van leest,
maar – permiteer me 't woord – 'n vervloeking als je 't moet
meemaken! . . . 'k Zou nou niet meer tegen armoe kunnen . . .
'k Zou nou op m'n woord en zonder de minste overdrijving
't water ingaan, als 'k nog eens door wat ze „omstandighe-
den” noemen, 'n plaats in 'n gewooon orkest tegen zooveel
per avond moest zoeken!

MIEP: Mij zou je voor alles krijgen – wat doet 't geld er toe!

NANNING: Je weet niet waarover je praat, beste meid. . . .
'n Man met talent, die voor 'n krant broodwerk schrijft, is 'n
stakker, om zielsmeelij mee te hebben – 'n musicus, met han-
den en voeten gebonden in 'n orkest, voelt zich als 'n grond-
werker, die per vierkanten meter betaald wordt. Nee. Nooit
meer. 'k Heb me met 'n ijzeren wil opgezweept – ben solist
geworden en weet dat ik alleen solist *blijven* kan, als 'k telkens
met al m'n vingers de kleine reserve vasthou, die noodig is,
om 't zoolang uit te zingen, tot 'k 'n nieuw contract met dien
of dien impresario heb. Wee, wanneer zoo'n bloedzuiger –
want dat zijn ze! – 't in de spiezen heeft dat je op je tand-
vleesch loopt. . . . Luxe of schijnbare luxe om je heen maakt

de deuren voor je open. Armoe smijt ze dicht met 'n kwak. En daarom – dat heb 'k je eerlijk en zònder bijbedoelingen gezegd – en dat mag ik je nòg eens zeggen, omdat ik van je hou, lieve meid, màg 'n artiest, die artiest wil blijven, geen vrouw trouwen, die. . . .

MIEP: (*met de armen om hem heen*) Hè, nec, Nan. . . . Denk die dingen, maar zeg ze niet. . . . 't Zou je klein maken, als ik je niet beter kende!

NANNING: Gans, wij *zijn* toch méér dan geengageerd. . . . En jij ben toch geen meisje met geld, tenminste wat je „geld” kan noemen. Maar als je bijvoorbeeld de dochter van een van de armoedzaaiers was, die 'k bij dozijnen heb leren kennen, dan zou 'k 'n beetje met je geflirt hebben en adieu. . . . Ik haat armoe en 'k heb 'r zoo de flair van, dat als ik ze ergens ruik, ik met takt en 'n paar vriendelijke woorden 'n hoffelijk fransch saluut maak. . . . Apprecieer dat in me. Ik werk ons beiden in de hoogte en pas voor 'n horizon van aardappelen met azijnsaus en 'n huisschel, die je geen seconde met rust laat! En jij voelt precies 't zelfde. . . . Je bent hier in 'n doos met watten opgekweekt. . . . Daarin hou ik je. Talent en liefde worden door 'n kruidenier en slager vermoord. . . . Wat kijk je nou?

MIEP. . . . Ik kijk – ik kijk naar de tafel. Zou 'k 'r trakteeren op 'n flesch wijn?

NANNING: Op twee.

MIEP: Rooie of witte wijn?

NANNING: Dat hangt 'r van af – wat we te eten krijgen – 'n malsch kippetje, 'n smakelijke kalfsborst of visch. . . .

MIEP: Dat weet 'k niet.

NANNING: Je dekt – en je weet niet wat we eten? Of is 't 'n précieux geheim? Miep, wat sta je, wat kijk je, wat doe je?

MIEP: (*zit even wezenloos neer*) Nou heb ik weer zoo'n vreemde

leegte in m'n hoofd, weer zoo'n gevoel of 'k al m'n gedachten kwijt ben. . . .

NANNING: (*ongerust*) Je gaat te weinig uit, Mieplief. Je komt niet genoeg in de frissche lucht.

MIEP: Dat is 't niet. 'k Heb den heelen morgen in 't tuintje gezeten.

NANNING: In 't tuintje! Wie schept 'r nou lucht bij 'n door de wurmen kaalgevreten rhabarberplant, zes potten geraniums en 'n kippenren?

MIEP: (*bedwongen-triestig*) Dat heb je voor 'n paar weken niet gezegd, Nan.

NANNING: Kindlief, wat ben je zwaar op de hand! Waar staat je wijn? Dan help ik je dekken. Je bent in 'n bui om je minstens 'n uur te knuffelen. . . .

MIEP: (*hem afwerend*) Nee, nou niet, Johan is in 't magazijn en ze kunnen ieder oogenblik komen. . . . 'k Ga even naar de overzij. . . .

NANNING: Voor wat?

MIEP: Voor de wijn.

NANNING: Hebben jullie geen voorraad in huis?

MIEP: 'r Is hier geen kelder.

NANNING: Geen kelder. Dan gaan we samen. Jij koopt. Ik draag.

MIEP: Ach nee, dat is toch niks voor jou!

NANNING: Al wou je 'n heel anker inslaan, ik draag tot 'k 'r bij neerval. (*beiden af*).

T W E E D E T O O N E E L

E E F a l l e e n

E E F: (*opent het neergelaten rolgordijn, schuift het raam op en begiet de bloemen van het slaapkamerkozijn. Dan, alles met een strak in*

plooien gehouden gelaat, hangt zij aan de buitenlatten van het bloemenrek een flanel, eenige zakdoeken, een hemd en een handdoek op, een en ander pas gewasschen. Zij ziet een overbuurvrouw) Dag juffrouw.

DE STEM DER BUURBROUW: Dag mevrouw. Ziek geweest, da'k u gister den heelen dag niet gezien heb, en dat u nou pas tevoorschijn komt?

EEF: O, me lieve mensch, 'k heb 't zoo te pakken gehad! 'k Dacht dat 'k stierf.

DE STEM: Zoo ineens?

EEF: Ja, met recht zoo ineens. 't Werd me op me lijf gegoooid, of 'k vergift in had gekregen. 'k Heb as 'n hond gelegen, zonder 'n woord aanspraak. . . .

DE STEM: Hoe is 't mogelijk! Zijn ze dan zoo onvriendelijk voor u?

EEF: Onvriendelijk? Ze kennen me m'n graf inkijken.

DE STEM: Dan zou 'k andere kamers zoeken.

EEF: Jawelda. As 'k gek wor! 't Is ommers *mijn* huis.

DE STEM: Uw huis?

EEF.: Daar kan ik u 't fijne zoo niet van vertellen, maar *ik* hoef zeker niet te verkassen. Jawelda! Dat most 'r bij komen. Is dat uw hond?

DE STEM: 'n Lekkere smeerlap, vind u niet?

EEF: Ach, wat 'n smoel! Is-ie valsch?

DE STEM: Nou! En waaksch! As de meneer vanboven 's nachts thuis komt, gaat de kleine dief te keer of-ie inbrekers hoort. . . .

EEF: 'n Wijfie?

DE STEM: Nee, 'n mannetje.

EEF: Jammer. 'k Zou daalijk een van z'n jongen nemen. Ik zoek allang na 'n hond.

DE STEM: Voor de gezelligheid?

EEF: Voor de gezelligheid en nog wat. Nou leg 'k met me papieren onder me kussen. Je ken nooit weten, me lieve

mensch. Mag-die 'n klontje?. . . 'k Heb de thee bij me bed staan. Hou dan je bekkie open. . . Jessis, wat vangt-ie handig!. . . Stil is. . . Ze kommen thuis. . . Dag juffrouw. . . Dag fijne smoel!. . . 'k La-me gordijn maar zakken. Da's vrijer voor u en voor mijn. . . Dag juffrouw. . .

DE STEM: Dag mevrouw.

DERDE TOONEEL

J A S P E R M O P

JASPER: En nou 'n behoorlijk verjaarsgezicht! Je heb 'r op straat bijgelopen of je ruzie met me had.

MOP: (*hoed en mantel neerlegend*) Jasperlief, je heb toch zelf bij den advocaat gehoord hoe zwak we staan.

JASPER: We?. . . Jij.

MOP: Ik ben in geen feeststemming. . . En dat goeie kind, dat de tafel zoo prettig gedekt heeft. . . (*luistert*) . . . Ik hoor 'r niet.

JASPER: Dan zal ze nog 'r bedje houden, of wéér 'r bedje houden na de serenade op 't orgel. . .

MOP: Zal 'k even bij 'r aankloppen? We kunnen toch niet zoo onhartelijk zijn. 'n Mensch blijft 'n mensch. . .

JASPER: Heeft ze gister geantwoord? Ze schijnt ineens behoefte aan eenzaamheid en contemplatie te hebben gekregen.

MOP: En als 't nou 'ns ernstig is! Toen is ze toch goed voor me geweest. . .

JASPER: Mop, tegen die vrouw met 'r hardnekkigkwaadardigen aard, kan jij niet op. . .

MOP: Man, redeneer toch niet zoo aan één kant. . . Misschien is ze kwaadaardig – en misschien hebben wij – of ik – 't 'r gemaakt. . . Voor maanden – nooit vergeet 'k dien avond – heb 'k boven bij 'r zitten snikken en 'r hulp gevraagd.

Ze hééft geholpen, genereus geholpen, en toen 'k 'r hartelijk zoende, voelde 'k dat ze van mij hield en ik van haar. 't Is alles afschuwelijk tegengelopen. Had 't zich geredresseerd, dan hadden we 'n goeie vriendin an 'r gehouden. Hoeveel keer heeft ze zich in die dagen bij me beklaagd, heusch waarachtig-eerlijk beklaagd, dat ze na den dood van 'r man nergens meer 'n tehuis had gehad. . . . Nou is ze geprikkeld – wees redelijk – de helft van 'r beetje vermogen. . . .

JASPER: . . . Gedekt door jouw zwart-op-wit met vijf procent rente. Nou, met dien advocaat van meer dan kwaje zaken, heeft zij de gevoelsquaestie buitengesloten. Dupe kan ze gelukkig niet worden. Zij niet. . . . Ja, ja, 'k denk dat 'k hier den langsten tijd in m'n gezellig hoekje naar levende en doode tijdgenooten heb gekeken. . . .

MOP: 't Spijt me zoo vreeselijk voor 't kind en voor jou. . . .

JASPER: (*glimlachend door de microscoop kijkend, en pratend zonder op te zien*) . . . Voor mij? Waarom voor mij? Heb je me na dat goddelijk ongeluk met m'n been, dat jij – lieve ziel – als huwelijkscadeau mee heb gekregen – ooit anders gekend, dan 'k hier voor je zit? Voor mij? Of 'k op 'n dakkamer kom, of in 't Armenhuis, of, voor wie weet welk mal wettelijk misdrijf, in 'n gevangenis, zooals die kleine kruisspin hier, niemand kan me beletten m'n oogen dicht te doen en te droomen, of ze open te doen – overal wonderen te zien en wéér te droomen. Nee, nou moet je één oogenblik hier komen. . . . Prachtig!. . . . Om voor te knielen. . . . Zie je 'r? Meer buigen. . . .

MOP: 'k Zie 't witte kruis op 'r rug. . . .

JASPER: Zie je de pareltjes goud op de bovenzij van 't kopborststuk?

MOP: Een, twee, drie, vier. . . .

JASPER: Vijf, zes, zeven, acht oogen. Ze is al begonnen

te spinnen in 't glazen huisje. . . . Je kunt de zes spintepels makkelijk onderscheiden. . . . Je zou zoo zweren dat de draad 'n kabel is, niet?. . . .

MOP: (*zit bedrukt in den stoel voor de studeertafel*) . . . Ja, ja. . . .

JASPER: . . . 'r Zijn over de twee duizend soorten van enkel die schitterende dieren, Mop. . . . Als 'k deze straks loslaat, zal ze in September of October 'r honderd eitjes leggen en voor den winter sterven. . . . Ze verdwijnt in de Eeuwigheid, zoo goed als wij er in verdwijnen. . . . Ze leeft zooals wij denken te leven. . . . En na jaren en jaren – (*met gebaar naar de microscoop*) of maanden en maanden – zal niemand meer weten dat we er geweest zijn. Dat vergeten we in onzen dommen, kleinen strijd van menschen tegen menschen. Alleen *ik* vergeet 't niet. Er is geen deelbaar deel van den dag, lieve ziel, dat 'k niet met m'n eene been in aanbidding zit voor 't gróóte Geheim. . . . Kan iemand, wie dan ook, me dat afnemen?. . . .

MOP: Buk je even, Jasp.

JASPER: Me bukken? Waarvoor?

MOP: 'k Moet je wat aan je oor zeggen.

JASPER: 'n Geheim?

MOP: 'n Geheim. (*hij bukt zich. Ze slaat de armen om hem heen, kust hem*) Je bent 'n schat.

VI E R D E T O O N E E L

D E V O R I G E N M I E P N A N N I N G

NANNING: Oho.

JASPER: (*lachend*) Aha. Waarom oho?

NANNING: We storen 'n tête à tête. . . . U geeft ons 't goeie voorbeeld!. . . . Schoonmama, ik feliciteer u van harte. (*geeft haar een bundel bloemen*) . . . Mag ik? (*omhelst haar*)

MOP: Dank je, jongen. . . . Maar Miep-kind, wat hebben jullie je uitgesloofd!

MIEP: De flesch witte wijn is van mij – de flesch rooie van Nan. . . .

NANNING: (*een taart uitpakkend*) . . . En die libertytaart, die bij den confiseur in de étalage stond, had zoo'n aantrekkingskracht, dat we 'r mee móésten nemen. . . .

MIEP: En dan wou Nan, met geweld – hij heeft vandaag 'n bui van verspilling – die prachtige tros druiven. . . .

MOP: Maar Nanning. . . . Je bederft ons. . . . En nou is 't ergste dat het dessert beter is dan 't heele diner. . . .

NANNING: Cela dépend!. . . . 'k Heb zoo'n vermoeden, dat we iets buitengewoons. . . . Nou, Miep, verraad je nòg niet wat we eten?

MOP: Dood-eenvoudig: soep, gestoofde lapjes, sla, aard-appelen – maar 't zal je dubbel smaken, want Miep heeft 't alles zelf gekookt.

NANNING: (*schaterend*) . . . En ze wist 't niet! Maar 'k heb nog 'n entree. Asjeblief.

MOP: 'n Bus kreeft. . . . Maar Nanning. . . . Je brengt op die manier je eigen eten mee!. . . . Hè, nee – dat vind ik niet aardig. . . . Jij, Jasp?

JASPER:. . . . Kinderen, wat kan ik daar voor bezwaar tegen hebben. . . . Ik zit in 'n bui van welwillende versteening. . . . Dat wordt 'n Lucullusmaaltijd. . . .

MOP: Hoe krijg 'k die open?

JASPER: Dat wordt mijn afdeeling. Asjeblief. 'k Heb 'n pincet en 'n tang. Nee, kijk niet bezorgd: chemisch gereinigd! Doen wij samen de keuken-besognes, genie?

MIEP: Zalig, snoes! 'k Zou met je kunnen dansen. . . .

JASPER: (*zacht-glimlachend*) Daar zou 'k liever 'n ànder cavalier voor uit kiezen, kind. . . .

MIEP: O, nee, schatlief, zoo bedoelde 'k 't niet. Zalig, 'n verjaarsdineetje – enfin seul – eindelijk alleen, zonder die. . . 'k Wou dat ze nog *minstens* 'n paar maanden heerlijk-ziek bleef. . .

MOP: . . . Miep!

MIEP: . . . Gut, dat denken we toch allemaal! En nòg zaliger: ze is uit.

MOP: Uit?

JASPER: Uit.

NANNING: (*genoegelijk spellend*) U. I. T. . . . Uit.

MOP: Goddank.

MIEP: Zie je, nou zeg je 't zelf! Hahaha! Ga je mee koken schatlief?

JASPER: Met vuur. (*bij de deur met de bus in de hand*) Stoven of bakken, Mop?

MOP: Nee, toe, Jasp, haal geen gekheid uit! (*Jasper en Miep schaterend af*).

VIJFDE TOONEEL

M O P N A N N I N G

MOP: Prettig, hè, als 'r zoo smakelijk gelachen wordt. . .

NANNING: Wil u gelooven, schoonmama, dat, toen 'k meneer – voor 'k aanzoek om Miep dee – op straat zoo gebrekkig zag loopen, en hij altijd zoo ernstig aan 't werk was, als 'k (*met glimlach*) van 't hondehok naar binnen keek – dat 'k 't toen voor onmogelijk hield, dat die sérieuze man ooit opgewekt kon zijn.

MOP: (*bezig met de tafel*) Dan heb je je heel erg vergist, Nanning – ik ken in de heele stad, en misschien op de heele wereld, geen tweede mensch met zoo'n altijd egaal humeur en met zoo'n te benijden, niet te beschrijven blijmoedigheid.

NANNING: Is dat met z'n been kort geleden gebeurd? Ik herinner me flauw 'n gesprek. . . .

MOP: Vóór ons huwelijk.

NANNING: Voor uw huwelijk?

MOP: Ja.

NANNING: En u heeft 'm toch. . . .

MOP: Natuurlijk.

NANNING: Daar heb 'k alle achting en bewondering voor.

MOP: Hoe zoo?

NANNING: Wel, 'k zou zoo meenen. . . . en 'k heb ook jongelui gekend die. . . . Neem nu eens, godbeware, 't voorbeeld, dat ik morgen of overmorgen ook zoo overreden zou worden – zou Miep me dan toch. . . .? Kan 'k me haast niet voorstellen.

MOP: Zou jij Miep dan niet in zoo'n geval. . . .? Moet je daarover denken?

NANNING: 'k Weet 't niet. . . . Als ik geamputeerd was – is 't onderwerp u niet pijnlijk. . . .?

MOP: Nee, jongen.

NANNING: Als ik. . . . dan zou ik me, meen 'k – nee zeker – retireeren. . . .

MOP: En als je meisje dan niet wou. . . .

NANNING: Ja, dan. . . . 'k Kan alleen nog eens zeggen, dat 'k u bewonder. Je doet zoo iets – lijkt 't me – uit (*met aarzeling*) uit meelij.

MOP: Ik heb 't niet uit meelij gedaan, nee. In die dagen, Nanning, dachten we dat-ie stierf. De dokter gaf geen hoop meer. Hij was zoo vreeselijk verminkt, dat 'k niet dorst toe te kijken, als de pleegzuster 't verband vernieuwde. Wanneer je gelooft, dat je iemand, van wien je houdt, zoo jong en zoo onverwacht, verliest, woel je op je knieën rond, om God te smeeken, dat 't niet zal gebeuren, bid je en huil je om 'm te

behouden. Hij bleef leven. En ik heb toen – ik schaam me 'r voor – gearzeld – gelukkig heel kort. Want, toen-ie over me zat, met z'n beenstomp en z'n opgespelden broek, en van-af dat oogenblik, was-ie 'n ander geworden, 'n onherkenbaar andere, die – om 't zoo uit te drukken – z'n eigen woorden, Nanning! – 't land van den dood had gezien. Ik werd voor den tweeden keer verliefd – ik – lach me niet uit om m'n misschien overdreven uitdrukking – ik begon 'm pas te aanbidden. Met de kleinste gebaren van 'n kind dweep je als moeder – als 'n man 'n groot, echt, eerlijk kind *wordt* en blijft, kun je 'm niet genoeg vertroetelen. Op den dag dat we trouwden, stond-ie 's morgens met zijn kunstbeen voor me en met tranen in z'n oogen. Je kan nog terug, zei-ie. Ik sloeg m'n armen om hem heen. Toen zie-ie en 'k vergeet dat nooit: „Vrouw, 'r is maar een mismaakt ding: 'n mismaakte ziel...” 'n Half uur later waren we getrouwd. En je mag me gelooven, jongen: 'k heb hem alles te danken – alles!. . . En wat ik in m'n leven voor domme en onnadenkende dingen gedaan heb, was om hem, zonder zorg, daar in dat hoekje van 't huis van m'n vader, als mijn groot kind te laten *spelen*. . . . Ja, zoo kinderachtig ben ik op mijn beurt. . . . Jasp, Miep en ik zijn erg gelukkig met elkaar – heel erg. . . .

NANNING: Moet u dat nou met tranen in uw stem zeggen op uw jaardag?. . . . Ik zal geen ongeluksaanbrenger zijn, mama. . . .

MOP: Nee jij niet, Nan. . . . 'n Ander. . . . En nou ik je toch vertel. . . . (*boven klinkt een slag*)

Ʒ E S D E T O O N E E L

D E V O R I G E N M I E P J A S P E R

JASPER: Wat was dat? Is hier iets gevallen?. . . .

MOP: (*angstig*) Nee. Boven.

JASPER: Boven?

MIEP: Is 'r boven. . . .?

NANNING: (*met nadruk*) Boven.

JASPER: (*fluit even bedenkelijk*).

MOP: 't Was iets zwaars.

MIEP: Hoe kan dat?

NANNING: Dan is ze thuis.

JASPER: Dan is ze zeker thuis. Jammer.

MIEP: Vreeselijk jammer.

MOP: (*angstig*) Stil 'ns! (*zij luisteren allen met omhoog starende hoofden*)

JASPER: Nou staan we hier precies als vier jonge spreeuwen, die uit 't nest gevallen zijn (*rekt zich op de teenen van den eenen voet*) en die 'r weer in terug willen. . . .

MOP: Stil dan toch – ik hoor wat. . . .

MIEP: (*bedrukt*) Ik ook. . . .

NANNING: (*droog*) Ik hoor, ik hoor, wat jij niet hoort – wat hoor je dan?

JASPER: Dat 's wel merkwaardig: we zijn zoo aan 't gespook hierboven gewend, dat we spoken hooren als ze 'r niet zijn! (*er klinkt het geluid van een electrische schel. Hij zwijgt nu zelf verschrikt*)

JOHANNES: (*in de achterdeur*) D'r is boven wat gevallen.

MIEP: (*nerveus*) Ja, ja, ja, ja!

JOHANNES: En d'r schelt boven iemand.

MOP: Ja, ja, ja, ja!

JOHANNES: En d'r is niemand thuis. . . .

MIEP: Schaapskop! (*de schel klinkt opnieuw*)

JOHANNES: Daar heb-ie 't weer. . . .

MOP: (*gejaagd*) Stil dan toch!

JASPER: (*zakt op een stoel en krijgt een stuiplach*)

ZEVENDE TOONEEL

DE VORIGEN EEF

Eef: (*is uit de slaapkamer gekomen, ontsluit de voordeur, roept aan de trap*) Komt 'r haast iemand? Nou dan!

JOHANNES: (*aan de trap*) Wiedaar?

Eef: (*terwijl de anderen in de benedenkamer mekaar onthutst aankijken*) Wiedaar! Wiedaar! Vent, ben je gek? Wiedaar! Wiedaar! Dat vraagt wiedaar!

MOP: (*Johannes opzij dringend*) Gut, Eef, we dachten allemaal dat je uit was gegaan!

Eef: Dach-ie dat? Dach-ie da'k uit ben gegaan, as 'k eerst as 'n hond zoo ziek leg – en dan haast hardstikken dood val?

MOP: Ik kom bij je. (*af naar boven*).

NANNING: (*Miep zoekend, die bij Eefs geluid in de keuken verdwenen is*) Is Miep geëclipseerd? Waar is die zoo ineens. . . .?

JASPER: (*ingehouden lachend*) In 't achterhuis. . . 'n Slak, die je aanraakt, doet 't niet vlugger. . . Ja, nou mag jij 'r 'n handje helpen. Je hoeft enkel nog maar mayonaise voor de kreeftensla te klutsen – 't geel van 'n ei. . . O, hij luistert al niet meer. . . (*hij steekt een bloem in z'n knoopsgat, stopt een pijp, kijkt door de microscoop, slaat een studieboek open en maakt aantekeningen*)

MOP: (*boven*) . . . Heb-ie je bezeerd, Eef?

Eef: Wat vraag je nou ineens met 'n belangstelling van likme-vessie?. . . As 'k op me hersens was gevallen in plaats van op me knie en me dij, had je toch (*wrijft zich pijnlijk het scheenbeen*) – ogotogot wat 'n lamlendige pijn! – had je toch in je handen gewreven. . . Maar geholpen had 't je niks – ogotogot, waarom mot *ik* nou zoo'n smak doen! – niks, nie-medal, 't staat in me testament beschreven – as je 't maar weet! – ogotogot, 'k heb al z'n leven wat gebroken. . .

(*grient*) . . . en dat in 't huis van me vijanden, die me bloed kennen drinken. . . .

MOP: Laat mij je even helpen, Eef. . . .

EEF: Jij me helpen!. . . Blijf van me af!. . . As jij d'r met je vingers ankomt, komt 'r 't kouwe vuur bij. . . .

MOP: Zal 'k om 'n dokter sturen?. . . .

EEF: . . . (*grienend*) . . . Sjees toch op!. . . Wie roept je? . . . Heb ik je geroepen?. . . 'n Dokter!. . . 'n Dokter!. . . As 'k ziek wor, laat 'k me na 't Gasthuis dragen – ogotogot, dat 't net mijn mot gebeuren! – eerst gloeiend vergif in me ingewanden – dan over dat smerige zeil struikelen! – 'n dokter! . . . Eer ik hier uitziek neem 'k liever op slag rattekruid in, dan weet 'k wat 'k in me lijf heb!. . . .

MOP: 'k Heb gister telkens an de kamerdeur geklopt. . . . Je had 'r op slot gedaan. . . .

EEF: Ja, 'k zal 'r voor jullie open laten! Slaap jij met je huisdeur wagenwijd open voor Jack de Ripper en z'n maats? – ogotogot, me knie voelt zoo dik as 'n kinderhoofd!. . . .

MOP: Zal ik 'r 'n compres omleggen. . . . Word nou toch even redelijk, Eef – we zijn je vijanden niet. . . .

EEF: (*vinnig*) . . . Wel allemachtigste! . . . Iemand zoo villen, dat 'r advocatenwerk van komt – noem jij dat geen vijanden?. . . .

MOP: . . . Ik had je gewillig en uit mezelf 't huis van m'n vader – en niet voor m'n plezier, Eef, dat voel je wel – als onderpand afgestaan. Jij heb 'r advocatenwerk van gemaakt – niet ik.

EEF: 't Huis afgestaan?. . . Had ik wat an dat vodje papier?. . . Had je 't laten overschrijven op mijn naam zooas 't behoorde?. . . .

MOP: Dat wou 'k nog uitstellen. Die dingen konden toch nog terecht komen. . . . En in ieder geval: we zijn nou toch bezig

alles op zegel te brengen. . . . Je verliest dus niets. . . . Is 'r dan nog één reden mekaar 't leven te verzuren?. . . . Toe, Eef, blijf niet zoo rancuneus. . . . Ik ben jarig vandaag.

EEF: Gefeliciteerd.

MOP: Mag ik je 'n zoen. . . .?

EEF: Denk 'r niet an. Nog niet as je 'm in 'n bankie van honderd pakt. Ik zoen geen menschen, met wie 'k in proces leg. Daar heit me advocaat me voor gewaarschuwd. . . . Je zou je d'r later op beroepen.

MOP: Geef dan 'n hand, Eef.

EEF: Dank-ie.

MOP: Toe, maak me verjaardag nou gezellig! En eet benejen 'n stukje met ons.

EEF: Dank-ie.

MOP: We eten net waar jij zoo van houdt – soep. . . .

EEF: (*kwaadaardig*) Dank-ie. . . .

MOP: En gestoofde lapjes na met gebakken aardappelen.

EEF: (*heftig*) Dank-ie! Ik denk 'r niet an. Ik eet geen soep met gebakken aardappelen, as m'n been in tweeën leit!

MOP: Zal 'k Jasper roepen? Jasper weet zooveel als 'n dokter. . . .

EEF: Ja, 'k laat Jasper daar an m'n been morrelen. . . .

MOP: 'k Heb zwachtels en zalf in onze huisapotheek. . . .

EEF: Jawelda! 'k Heb 't door! Me flikvlooien en likken, om me weer an 'n zoet lijntje te krijgen! Mensch, of je nou de barmhartige Samaritaan met je Jasper en je zwachtels en je smerige zalf en je gestoofde lappies uithangt, zwart op wit blijft zwart op wit!

MOP: (*geduldig*) Goed, Eef, Nou inviteer 'k je nog 'ns – en als je niet benejen komt, dan stuur 'k je 'n kop bouillon en 'n glas wijn boven. . . .

EEF: (*neemt met haar oogen een vernietigende aanloop*)Wijn?

MOP: (*zich angstig verontschuldigend*) 'n Aardigheid van Nan-ning. . . .

EEF: (*bezadigd*) 't Is goeie. . . .

MOP: Wij hebben geen wijn in huis.

EEF: 't Is goeie.

ACHTSTE TOONEEL

EEF MOP BEHANGER boven;

JASPER benee

BEHANGER: (*opent de voordeur met een rol zeil op den schouder*) Is 't hier bij Beneur?

EEF: Dat ken je weer meenemen, hoor. . . . Is 't Maandag vandaag?

BEHANGER: Maandag?. . . . Donderdag.

EEF: Je zou 't Maandag gebracht hebben – Donderdag neem 'k 't niemeer. Da's de put dempen, as 't kalf verdronken is. 'k Ben daar haast dood gevallen over 't ouwe zeil!

BEHANGER: 'k Ben tweemaal weggestuurd en gister heb u niet open gedaan.

EEF: Ik zeg: neem maar weer mee.

BEHANGER: 't Is goeie.

EEF: 't Is goeie? 'k Zou nog brutale antwoorden geven. De lef! 't Is goeie!

BEHANGER: (*naar de trap*) Mijn me zorg!

EEF: (*hem naroevend*) Behanger! (*weer lief*) U kan 'k 't niet kwalijk nemen. Da's natuurlijk die ongelukkige baas van u. . . . Gaat u uw gang maar.

BEHANGER: As je dat nou daalijk zeit. . . .

EEF: Begin u maar met de rand in me slaapkamer, waar 'k me nek heb gebroken.

BEHANGER: 't Is goeie.

EEF: En zeit u niet telkens „'t is goeie" – da's om de pee in te krijgen. . . . (*Behanger in slaapkamer*)

MOP: Dat stukje zeil had je ons toch ook kunnen vragen.

EEF: Ik vraag niks. Ik onderhou *mijn* huis.

NEGENDE TOONEEL

JASPER NANNING MIEP MOP beneden
EEF BEHANGER boven

MIEP: (*die op de benedentafel de soepterrien heeft gezet, terwijl Nanning de kreeften-mayonaise achter haar aandroeg en Jasper de twee flesschen wijn open getrokken heeft, roept aan de trap*) Moeder! Moeder! De soep staat op tafel!

MOP: Zullen we 'n vijfden stoel bijzetten?

EEF: Ik dank u.

MOP: (*zuchtend*) Dan niet. Dag Eef. Als je wat noodig heb, schel je wel. . . . (*trap af*)

EEF: (*gaat naar het buffetje, neemt wat boter op de punt van een mes, wrijft dat op een vinger, zet haar voet op een stoel, stroopt de kous af en bebotert haar knie. Dan, terwijl beneden het gesprek aan den gang is, ruimt zij alles naar het midden van het vertrek, om de randen voor het zeil van den behanger vrij te maken*)

JASPER: (*tot Mop*) Naar je gezicht te oordeelen, lieve ouwe, was 't geval nogal bedenkelijk. 'n Enkelvoudige of 'n gecompliceerde breuk (*met gebaar omhoog*) van 't transcendentale humeur. . . .?

MOP: Ze heeft denkelijk 'r knie wat bezeerd. (*zit neer aan de tafel en zucht*) Ach, ach!

MIEP: Ik had geen stap naar 'r toe gedaan.

MOP: (*sussend voor Nanning*) Nou, nou!

JASPER: Je heb 'r toch niet geïnviteerd?

MOP: Dat heb 'k beleefdheidshalve wel gedaan, maar ze wou niet.

JASPER: Gelukkig.

MIEP: Zalig.

NANNING: Als 'k ook wat zeggen mag: goddank.

MOP: (*vult de soepborden*) Smakelijk eten. . . .

JASPER: (*die de glazen met rooie wijn heeft gevuld*) Nee, kinderen, nog niet eten. Eerst 'n glas van deze delicate wijn op de gezondheid van de jarige. . . . God zegen je, vrouw. . . .

MOP: Dank je, man.

NANNING: En dat we nog dikwijls zoo in vrede en intieme gezelligheid bij mekaar mogen zitten! Uw gezondheid, schoonmama. . . .

MIEP: Met 'n zoen er bij, schattebout! (*zij klinken*)

JASPER: Smakelijk eten!. . . . 'n Soepje, om lyrisch te bezingen. . . . Hulde, genie!

MIEP: Nou wou 'k nog één ding. . . .

JASPER: Toegestaan!

MIEP: De deur op slot doen. . . .

MOP: Waarvoor?

MIEP: Nou zoo maar. . . .

JASPER: (*lachend*) Bang voor inbraak bij klaarlichten dag – klaarlicht – 'k wou er de lamp wel bij aansteken. . . . Bij feest hoort licht. . . . Welnee, Miep, we sluiten ons niet in. Dat zou te mal worden. . . .

NANNING: Zoo heb ik 't laatst gezeten, toen m'n ouders nog leefden. . . . Dat wil zeggen, zonder dit milieu, zonder bloemen en zonder wijn. . . .

JASPER: Je zult bij ons ook geen wijnkelder vinden – hoogstens 'n bonk van 'n kelder hier beneden met 'n paar vaten ingelegde groenten en met de rest van mijn voorraad. . . .

NANNING: 'n Kelder? . . .

JASPER: Verwondert je dat zoo?

NANNING: Ik dacht dat u heelemaal geen kelder had. . . .

JASPER: Wij geen kelder? Je kunt er 'n balmasqué in geven, maar wijn – proost, Mop! – ho! Dat is op den duur niet goed voor de jicht. 'k Zou 'r 't pootje in m'n linkerbeen van krijgen. . . . Lach je niet? Is de mop niet voorbeeldig? . . .

NANNING: (*iets geretireerd*) . . . Ik dacht. . . Miep had me gezegd. . . .

JASPER: Wat dan? . . .

NANNING: Niets. Dat was niet aardig, Miep. . . .

JASPER: Hoho! 'n Kwestietje?

MIEP: Welnee, vader – Nanning heeft me daarnet verkeerd begrepen. . . . Eet je niet, moeder? . . .

MOP: Jawel. Maar ik begrijp niet wat ze boven uitvoert. . . .

JASPER: Let toch op je bord en kijk niet altijd naar de balken boven je hoofd! Ik wil nog wel 'n bord van dat levenselixer... Kinderen wat zitten jullie in de houding van 'n kleine brouille. . . . Nooit aan toegeven jongens. . . . 't Huwelijk is niet zoo kwaad, als Schopenhauer en andere cynisten 't beschrijven. . . . Je moet mekaar weten te vinden en geen seconde, ik zeg, geen seconde van je beetje bestaan verwaarloozen. . . . Hoe je je inspant, kom je tijd te kort voor de wonderen om je heen. . . . Leef je goed, dan leef je 'n grootere eeuwigheid dan de eeuwigheid zelf. . . . Dixi. . . . (*zij lepelen even in stilte*)

EEF: (*tot den behanger, die op z'n knieën in de huiskamer boven begint rond te kruipen*) Nou begint u eerst hier in de hoek bij 't raam, da'k me kanarie weer daalijk terug kan zetten. . . .

BEHANGER: (*het oude zeil wegtrekkend*) Daar mag wel 'n nieuwe plank in. . . . Je kijkt door die reet zoo bij de menschen benejen in. . . .

EEF: (*nieuwsgierig-bukkend*) Ach nee. . . .

BEHANGER: (*grinnekend*) En ze eten d'r niet kwaad van – rooie en witte wijn. . . .

EEF: Suscht! Schiet nou maar op! (*zij blijft gebukt zitten kijken, terwijl de behanger voortwerkt*)

NANNING: Schoonmama, wat ben je stil.

MOP: Ik eet, jongen.

MIEP: Was ze nou heusch gevallen, of had ze met 'n stoof of 'n stoel komedie gespeeld?

MOP: Ze was gevallen.

MIEP: Heeft ze 't u laten zien?

MOP: Nee, dat mocht niet.

MIEP: Dan geloof 'k 'r niks van.

NANNING: Ik ook niet. 't Klonk als 'n stoel, die met 'n bons neer werd gesmakt. Ik taxeer die schat-van-een-hoog op 'n serie fortissimo-streekjes. (*Eef staat kwaadaardig op, balt de vuisten*)

JASPER: En op dito pianissimo. . . . (*Eef schelt – hij sluit bedenkelijk – zij zwijgen even*). . . . Laten bellen. Nou perniteeren wij ons uit te zijn.

MOP: Jasp, dat kun je toch niet doen. (*Eef bukt opnieuw bij de spleet*) Johan is gaan schaften.

JASPER: Heb jij trek, Miep?

MIEP: Jakkus, vader, bederf m'n eten niet.

JASPER: Wat zou jij 'r van denken, Nanning, om hier boven 'n kleine beleefdheidsvisite af te leggen?

NANNING: Schoonpapa, heb ik u wat gedaan?

MOP: Laat mij dan. . . .

JASPER: Heb je 'r daarnet gevraagd of ze nog wat nodig had?

MOP: Dat heb 'k. Wel driemaal.

JASPER: Dan is 't 'n kleine plagerij van 'r – en daar geef je nou eens niet aan toe.

MIEP: Groot gelijk, schatlief. Ze behandelt moeder als 'n meid, aan wie je den dienst op heb gezegd. Als ze 'r 'n flauw idee van had, dat we hier bij twee flesschen wijn, kreeften-mayonaise, taart en druiven zitten, kwam ze zelfs met 'n gebroken been en met 'n *lief* gezicht naar benejen, om ons 't verjaarsdineetje in te peperen. . . . (*Eef staat snuivend op, komt de trap af*)

NANNING: Laten we in ieder geval ook even, maar heel zachtjes op 'r gezondheid drinken. . . .

EEF: (*glimlachend binnenkomend*) Dag Marie, Dag Jasper – 'k heb me toch bedacht, en kon 't niet van me verkrijgen, niet effen na benejen te kommen, om je te feliciteeren. Nog veel jaren in gezondheid met je man en je dochter – en dat *ik* 'r getuige van mag wezen. . . .

MOP: Dank je wel, Eef.

JASPER: Da's heel erg hartelijk van je, sylphide.

MOP: Miep, kindlief, schuif 'n stoel voor tante Eef bij. We zijn net aan de soep.

NANNING: Nee, Miep, dat is mijn speciale afdeeling (*neemt een stoel*) Waar wil u zitten, mevrouw Bonheur?

EEF: Da's nou 'n moeilijke keus, hè – naast wie zal 'k nou. . . . ?

MOP: (*angstig*) Naast mij, als jarige. . . .

EEF: Nee, dat zullen we niet doen – dan zitten drie meissies naast mekaar. . . . Zet u de stoel maar tusschen u en Jasper in, niewaar?

NANNING: Merci, voor de onderscheiding, mevrouw.

JASPER: (*de bloem uit z'n knoopsgat nemend*) Asjeblief, charmante krekkel en liefde van m'n hart.

MOP: Nog 'n couvert, Miep. (*Miep blijft even ingehouden-driftig zitten*) Miep! (*Miep gaat gehumeurd de keuken in*)

JASPER: Dus, je bent weer heelemaal hersteld, Eefje?

EEF: Ja, ik heb bijgeteekend voor nog minstens dertig jaar.

JASPER: Verstandig, hoor. . . . Gister dachten we dat je 't te pakken had, maar je werd tegen den avond ineens zoo muzikaal, dat 't gevaar wel geweken moest zijn.

EEF: Niewaar? Je ken zoo, zonder dat je 't zelf weet. . . .

NANNING: En die val is ook goed afgeloopen. . . .

EEF: Ja, 't was goddank niet furtiesiema, maar hoe zeg-ie dat ook weer – erg pianoma, hèhèhè!. . . . Hoe komt 'n mensch an de uitdrukkinge!. . . . Wat kijken jullie nou of 't spookt. . . . *(tot Miep, die alles voor haar gereed zet)* Dank je wel, kind. . . .

MIEP: Wel bekome 't u. . . .

EEF: 't Zal jou ook net zoo bekommen. . . . *(tot Mop, die haar bord vult)*. . . . Dank-ie, Marie. . . . Da's soep – da's soep om je vijanden mee uit d'r graf te halen. . . . *(zij eet. De anderen kijken toe en zwijgen)* Je mag d'r wel bij praten – of slurp ik te hard. . . .?

JASPER: Is 'r iemand bij je boven?

EEF: Ja – en je raait nooit wie. . . . De meneer, bij wie jij vandaag met Mop geweest ben. . . .

JASPER: Je. . . .

MOP: Ach wel nee, Jasp. Da's de behanger, die nieuw zeil legt. . . . Eef, vertrouw je dien man zoo heel alleen?

EEF: Waarom niet? Hij mot niks van me hebben. . . .

Vertrouwen doe 'k alleen geen mènsch van wie *ik* wat mot hebben. . . . Allemachtigste, wat is die soep heet. . . . Effen blazen. . . . Nou, nou – taart en druiven – druiven, wat betaal je daarvoor?

MOP: Dat weet 'k niet, Eef – die heeft Nanning meegebracht. . . .

EEF: En bloemen, en, en. . . . *(bekijkt de kreeftensla)* Wat zit 'r onder die gele saus. . . .

JASPER: Astacus fluviatilis nobilis, misschien Astacus fluviatilis torrentium – dat kan 'k niet met zekerheid zeggen 't Kan ook 'n Palinurus vulgaris zijn 'k Heb enkel de bus opengestoken en had nog geen tijd voor 'n wetenschappelijk onderzoek. . . .

MOP: Hij houdt je voor de gek, Eef. . . . 't Is gewone kreeft. . . .

JASPER: Palinurus vulgaris. . . .

EEF: En wat betaal je voor die pallienares vulgaares. . . .?

MOP: Wat kost de bus, Nanning?

NANNING: (*licht-geprikkel*) Dat kan mevrouw Bonheur in den winkel van Post informeerden. . . . Ik heb niet de gewoonte naar prijzen te vragen, als ik ergens geïnvideerd ben. . . .

EEF: Sjongen, sjongen – taart, druiven, kreeft – allemaal aangeboden door meneer Storm. . . . en twee soorten wijn. . . . Ook van meneer. . . .?

MIEP: (*ingehouden*) Die is van mij – en voor de rest gaat dat niemand an!

EEF: (*zich een tweede glas volschenkend*) Hèhèhè!. . . . 'k Mot toch weten wie 'k d'r voor danken mot. . . . Je gezondheid, pallienares die gaaris. . . .

JASPER: De jouwe, krekel. . . . 'k Had 't me niet kunnen droomen jou vandaag hier an tafel te zien na dien ontzettenden slag boven. . . .

EEF: (*hem aanstootend*) 'k Heb met 'n stoof of 'n stoel komedie gespeeld!. . . . Is-ie goeie? Nou kijken ze me weer an of d'r 'n geest achter me staat. . . . 'n klopgeest. . . . Enkel de behanger, die halfpondjes in me nieuwe zeil. . . . (*reikt haar leege bord over*). . . . Asjeblief. . . . (*Miep haalt in de keuken het eten, Mop zet 't vuile vaatwerk op den dienbak*). . . . Ik zeg 't is maar lekkertjes met 'n glaasie wijn bij je middageten. . . . Ach ja, heb 'k sinds 'k ondertrouwd ben nooit meer

geroken. . . . *(neemt de flesch, tracht het etiket te lezen)*. . . . Alle-
machtigste, me oogen worden zoo slecht, da'k die koeie-let-
ters al niemeer lees. . . . Me. . . . Me. . . .

NANNING: *(met ironische beleefdheid)* Médoc Cantenac, me-
vrouw. . . .

EEF: *(terwijl Miep het eten binnen brengt en Mop bezig is te bedienen)*
. . . . Medok kantenek! *(tot Jasper)* Hèhèhè, pallienaares,
kantenek – breekjenek. . . . 'k Geloof dat ze d'r maar wat
op smoezen. . . . *(neemt de andere flesch, kijkt kippig)*. . . .
En die?. . . .

NANNING: Liebfrauenmilch 1904. . . .

EEF: Liebvrouwenmilg. . . . Milleg. . . . Milleg. . . .

JASPER: Melk. . . .

EEF: Liebvrouwend'rmelk. . . . Hèhèhè!. . . . As ze dat nou
op z'n Hollandsch d'r opzetten drinkt 'r niemand 'n spoog
van. . . . *(wil zich inschenken)*

NANNING: *(haar beleefd de flesch afnemend)* Pardon, mevrouw,
die drinken we bij de kreeft. . . .

EEF: Gotogot, wat 'n deftige bereddering. . . . En mijn hoef
je niks te leeren, jongetje. . . . Ik heb meer restantjes van
fijne flesschen gedronken as jij ooit in je heele leven gezien. . .

NANNING: Dat zal wel. . . .

EEF: Dat zal wel. Nee, dat zal zeker. . . . *Ik* sjeneer me niet
voor wat ik geweest ben. . . . Tot me dertigste ben 'k
(neemt haar bord aan) Dank-ie, Marietje, kind. . . . Tot m'n
dertigste was 'k eerste meid bij 'n rijkdom as u nooit weet van
zal krijgen, al strijk u op je viool tot je d'r geel van ziet. . . .
Elleke dag medok kantenek en weet-ik-veel en liebvrouwen-
d'r. hèhèhè. . . . da's 'n naam waar je 't zuur van
krijgt!. . . . In de keuken snoepten we wat overbleef en
's Zondags mochten we 'n half flesschie. . . . Goeie mensen,
hoor. . . . In d'r testament kreeg ik tweeduizend gulden. . . .

Daarvan ben ik getrouwd met Bonheur – God zal 'm bij zich houen tot ik 'r ook kom – we benne samen – ach, ach, wat 'n voorzichtige man heb 'k an 'm verloren! – we benne zoo zuinig geweest as de pest. . . .

MOP: Eet nou, Eef – je laat alles koud worden!

EEF: Ik bewaar me honger voor de pallienaares die gaaris – heb 'k 't goed onthouen, Jasper? – stoppen jullie je buiken maar vol met je lappies, hèhèhè! . . . – we waren zoo zuinig as. . . .

NANNING: *(met vollen mond)* De pest. . . .

EEF: As de pest. . . .

NANNING: Mevrouw Bonheur, as je zoo'n gezellig humeur houdt, kom ik boven bij je op visite. . . .

EEF: *(met bedoeling)* Jongen, heb ik u wat gedaan?

(zij lacht bij het kijken der anderen) We hebben me tweeduizend gulden gespaard en gespaard en d'r nooit 'n pink an uit gestoken. . . . Nooit suiker in de thee. . . . Hij nooit sigaren, enkel krultabak. . . . Aardappelen met groenten en 'n kommetje vet. . . . Enne 's Zondags – dan mòt 'r wat wezen – da's de dag des Heeren – 'n mager lappie en is 'n toetje. . . . De krummels van 't brood werden nog bewaard. . . . 'r Ging geen wasch de deur uit. . . . D'r kwam geen schoonmaakster over de vloer. . . . De plee schrobde 'k met permissie zellef. . . . En as anderen 's Zondags uitgingen zat hij daar in zijn hemdsmouwen en ik hier in me schoone jekkie. . . . Zoo kom-ie d'r. . . . Zoo kè-je op je ouwe dag rustigies. . . . *(met langzaam-opwellende kwaadaardigheid)* Ik heb in mijn zitje nooit voor 'n tafel met Medok weet-ik-veel, Vrouwenmelk, pallienaares met gele saus, taart, druiven en blommen gezeten. . . . As 'k jarig was, kreeg-ie suiker in z'n koffie en maakte 'k advocateborrel – advocaat – advocaat – Mop – advocaat – Jasper. . . .

JASPER: Ja, we verstaan je wel, liefde van m'n hart. . . .
(*de behanger klopt bij het gat en fluit*)Wie fluit daar?

EEF: Dat zal je slechte geweten zijn. . . . (*ze schenkt zich het restant der flesch roode wijn in*) 't Grondsop is voor de je-weet-wel. . . . Een-honderd-negentien – drie-en-dertig – twintig – drie. . . . Nou mot ik toch is effen gaan zien wat die vent boven an het scharrelen is. . . . As je maar wacht met de pallienaares. 'k Ben as 'n zwaluw zoo vlug terug op me plaats. . . . (*bij de deur*) En je mag terwijl wel effen over me konkelen. . . . (*af naar boven*)

MIEP: Had 'k de deur nou maar op slot gedaan. . . .

JASPER: Had je niks geholpen, genie. . . . Ze was door 't sleutelgat gekropen. . . .

NANNING: 'k Wil niet onbeleefd zijn, schoonpapa: als 'k m'n ingeving volgde, liet 'k 'r alleen met de „pallienaares”. . . . (*de vrouwen ruimen af voor 't volgende gerecht*) Mag 'k terwijl 'n cigaret – of hindert 't u, mama. . . .?

MOP: Jongen, je vraagt dat toch nooit. . . . (*hij presenteert een sigaret aan Jasper. Zij rooken en er is even een stilte van gêne*)

EEF: (*bij den behanger*) Heb-ie anders niks uitgevoerd?

BEHANGER: Asjeblief. De voorrand leit al. . . .

EEF: Nee, die open reet hoeft niet dicht. . . . Daar leg 'k 't kleed wel over. . . . Eerst de plek bij 't buffet. . . . En doe d'r geen verreljaar over. . . .

BEHANGER: Je ziet toch. . . .

EEF: Ja, 't is goeie. . . . (*hij neemt het zeil mee bij den buffethoek. Zij trekt quasi het kleed glad, loert en luistert*)

MIEP: Moeten we nou heusch op 'r wachten?

MOP: Je kan toch niet anders. . . .

MIEP: De heele stemming is weg. Bah! Wat ellendig! (*af met den dienbak in de keuken*)

JASPER: De stemming weg? Dan zullen we voor 'n nieuwe stemming zorgen. Wat doe jij, Nanning, als je instrument valsch is?

NANNING: Dan stem ik zoolang tot. . . . Of als 'k in 'n driftige bui ben, smijt ik 't ding in 'n hoek. . . . Dat moest u met die daar ook doen – en niet zuinig!

JASPER: Jongen, dat zijn wat te radikale maatregelen. . . . En dat doe jij met 'n viool van Cremona ook niet.

NANNING: Schoonpapa, als ik met Miep getrouwd ben, en zoo heel lang wachten we niet meer – dan zet dat kreatureur geen stap meer in ùw woning of Miep en ik doen het niet meer. . . .

TIENDE TOONEEL

DE VORIGEN MIEP

MIEP: Asjeblief. Schoone borden. Wat zit jij met 'n begrafenisgezicht, Nan? Toe, jongen, laten we voor dien eenen keer door den zuren appel heenbijten. . . . Ziezoo. Ik bedien. . . . Zeg, Nan, dat kunnen wij later ook wel 'ns probeeren – jij 's Zondags in je hemdsmouwen daar en ik in 'n schoon jek hier – asjeblief 'n stuk van den rug. . . . Die graten zijn voor haar. . . . (*Eef komt nijdig omlaag*). . . . En laat 'k de volle flesch wat uit 'r bereik zetten. Ze pimpelt te veel. . . .

JASPER: Miep, niet met kleinigheden plagen!

MIEP: Ze heeft de flesch rooie haast alleen opgedronken. Ze wordt te weelderig. . . .

EEF: (*de trap af gekomen*) Daar is ze weer! Had je nou niet effen kennen wachten! Beleefd is dat! Jessis, wie rookt 'r zulke stinkende sigaretten, terwijl 't eten op tafel staat. . . .

NANNING: Dat heb ik in Rusland geleerd, mevrouw

Bonheur. . . . Mag ik u presentereen? Dáár doen de dames 't ook. . . .

EEF: We bennen niet in Rusland. . . . Ik hou van Holland-sche beschaving en Hollandsche manieren. . . . As *ik* nou is ging zitten pruimen?

NANNING: Waarom nièt?

EEF: (*ruilt de flesschen om en schenkt zich een glas witte wijn in*)Hoor-ie dat, Miep, da's je voorland. . . . – wat ziet die Liebvrouwend'rmelk geel as saffraan! – da's 'n paar maanden nadat je je boterbriefje ben wezen halen – Santjes! – je voorland as hij geen centen mee na huis brengt van de muziek – dan steek-je met zijn permissie 'n pruim achter je kiezen in plaats van 'n boterham met 'n toetje. . . . hèhèhè!. . . . 'k Verslik me haast van de lach. . . . (*bekijkt het bord met kreeft, dat Miep nijdigjes voor haar neerzet*) Jawelda! Je aanstaande de rug van de pallienaares en ik wat gele saus met 'n paar graten. . . . 'k Had ze eerst voor me afgekloven, om me tanden te sparen. . . . 'k Heb je in 't snotje, hoor. . . . Geef me dan heelemaal niks. Da's fassoenlijker. . . .

MOP: Eef, asjeblief. . . .

EEF: (*nabauwend*). . . . Eef, Eef, Eef!. . . . Zet ik jou mijn koffiedik voor en slurp ik de koffie? As je me liever niet ziet – hè-je boven niet staan soebatten, of 'k benejen wou kommen? –zeg 't dan rejaal, waar je aanstaande schoonzoon, die zich hier 'n beroerte mot eten, bij is. . . . As 't iemand toekomt – as iemand 'n behoorlijke portie toekomt, ben ik 't toch!. . . . Ik laat me niet affronteeren met 'n paar graten op me leege bord. Ik ben geen poes. Zet 't liever voor me op den grond. . . . (*een stilte. Geklop van den behanger*)

NANNING: (*ruilt bedaard de borden om*) Asjeblief, mevrouw. Ik dweep met graten.

EEF: (*de borden terug-ruilend*) Dank u wel, meneer. Ik kom niet op de bedeeeling.

JASPER: Eefje, de wijn schijnt 'n beetje koppig te zijn.

MOP: (*pogend te sussen*) Toe, Eef – ik ben jarig!

EEF: Dat zou 'k nou nog is zeggen! De judasserij. . . . Voor 'n verreljaar likte je de vloer waarop 'k liep – nou graten! . . . Daar laat 'k me lappies voor staan! . . . Jij most me niet laten beleedigen. . . . Je weet heel goed. . . .

MOP: (*haar snel in de reden vallend*) . . . Ik laat je niet beleedigen. . . .

EEF: Beleedigen niet: beduvelen door je dochter, je schoonzoon! (*ledigt nijdig haar glas*) Ik ben 't zat, verstaan! . . . 'n Vrouw op mijn leeftijd door 'n kwaje meid en 'n kwajongen. . . .

JASPER: Eef, nou moet ik je toch ernstig verzoeken – of anders. . . .

EEF: Of anders? . . . Maling an je! . . . 'k Heb jou zoo'n boel te *verzoeken*. . . . Me villen en graten op me bord! . . . En de komedie spelen, dat je op zwart zaad zit en dat hij alles betaald heeft, de blommen, de taart, de druiven, de pallienaares, de Medok kantenek, de Liebvrouwe d'r melk. (*zij staat driftig op*) . . . Straks het-ie 't vleesch ook meegebracht! Zou me niet dāt verwonderen! . . .

JASPER: (*driftig*) Eef!

EEF: Eef, Eef! (*Mop bedoelend*) As ze met me alleen is, het ze te veel zorg, om d'r rug te krabben – en hier Medok kantenek, en, en, en. . . . (*hakkelt*) . . . Hè-je van hem soms ook geleend?

MOP: (*nerveus opstaand*) Eef!

EEF: Ja, of je nou eeft, maling an, hoor! As hij en zij getrouwd bennen, mag ik geen stap meer hier in 't huis, ik, ik! Da's om je te bedoen! Graten! Graten! Daar kom 'k voor met me kapotte been na benejen! Asjeblijf! (*zij smijt Jasper's*

bloem op de tafel, smakt nijdig in den stoel bij het bureau. Een pijnlijke stilte)

NANNING: *(doet een paar driftige stappen naar de zijde van Eef, gebaart of hij fel wil uitvallen, houdt zich met moeite in, zegt stug en koel:)* Mevrouw, meneer. . . . Goeien middag. *(af)*

ELFDE TOONEEL

DE VORIGEN ZONDER NANNING

MIEP: *(hartstochtelijk)* Gelijk heeft-ie! 'k Heb op m'n stoel zitten draaien! Da's 'n schandaal, dat u dat mensch hier zoo laat optreden! En nou zeg ik één ding: als die in de kamer komt, ga ik 'r uit! *(af)*

EEF: Ik zeg niks. *(Mop staat even wezenloos, gaat Miep achterna)* Daar zitten we met ons tweetjes, alleen bij de pallienaares, de taart, de druiven en de Liebvrouwed'rmelk!

TWAALFDE TOONEEL

JASPER EEF

JASPER: *(steekt bedaard z'n pijp op, schenkt twee glazen in, zet het eene voor Eef op het schrijfbureau, gaat weer zitten)* Ja, daar zitten we, Eefje, met ons tweeën in 't Heelal.

EEF: *(kijkt hem eenigszins gebluft aan)* Jij ben gek.

JASPER: Quod erat demonstrandum. . . .

EEF: Stapel. *(een stilte)* Mot je ze ook niet achterna?

JASPER: De kapitein, sylphide, blijft 't laatst op de brug – tot 't lekkе schip heelemaal is gezonken. Je gezondheid. . . .

EEF: *(na een stilte verwoed opspringend)*. . . . Bonjour! En nou kom ik hier nooit meer, al sleep-ie je voor me op je knieën. . . .

JASPER: Op me knieën – 't zal met m'n kunstbeen moeilijk gaan, zon van het huis!

EEF: *(kwaadaardig)* . . . Ik zeg niks meer! *(af omhoog. Hij*

staat op, kijkt in de deuropening of hij de vrouwen ziet, rookt dan weer zijn pijp. Zij snauwt den behanger toe:) Hou op met je geklop, behanger! Hou op! Me kop barst van de hoofdpijn!

BEHANGER: Midden in laten steken?

EEF: Dat hoor-ie toch?

BEHANGER: 't Is goeie.

EEF: Schei je haast uit me je ,, 't is goeie'? Asjeblief 'n maffie. Morgen tien uur de rest.

BEHANGER: . . . 't Is gg. . . Ken ik me spullen laten leggen?

EEF: Ja. Schiet op.

BEHANGER: Je ken hier niet loopen met je bloote voeten. . .

D'r zwerven halfpondjes. . . Dag juffrouw. . .

EEF: Dag. *(zij bukt weer bij de opening, loert, schrikt)*

BEHANGER: Dat was 'n muis. D'r zatten d'r hoopen onder 't ouwe zeil. . . .

EEF: 'n Muis. Jesso! Daar spring ik 't water voor in. . .

BEHANGER: Dan neem je 'n poes.

EEF. Ja, ja, 't is goeie!

BEHANGER: *(grinnkend)*. . . Dag juffrouw.

EEF: Dag, dag, dag! Mot je honderd keer dag zeggen?. . .
(zij bukt opnieuw. Miep komt binnen bij Jasper)

DERTIENDE TOONEEL

DE VORIGEN MIEP

MIEP: *(zit op de bank, begint te snikken)*

JASPER: *(rustig)* Miep, m'n kind. . . 'k Dacht dat jij verstandiger was. . .

MIEP: Hij komt niet meer terug. . .

JASPER: En dan?

MIEP: *(hartstochtelijk)* . . . Vadertje, vadertje – als-ie niet terug komt, als-ie niet – durf ik jou en moeder. . .

JASPER: Hij komt terug. . . . En als-ie 't niet doet, mag ik je alleen gelukwenschen, m'n kind. . . .

MIEP: Vadertje – ik kan je niet àlles zeggen!

JASPER: Dat kun je *mij* wèl. . . . *mij* wel, Mieplief. . . .

MIEP: O God, vadertje – ik heb 'm zoo vertrouwd, zoo schrikkelijk vertrouwd. . . .

JASPER: Van 'n geheim tusschen vader en kind, hoort nooit iemand wat. . . . Goed zoo. . . . Huil jij maar uit. . . . 'r Zijn al zoo'n boel heele groote, heele dikke waterlanders vergoten – om heele kleine dingen. . . . Huil jij maar uit. . . . (*hij staat op en schenkt haar een glas water in*)

VEERTIENDE TOONEEL

DE VORIGEN MOP

MOP: (*treedt kleintjes bij Eef binnen*) Eef, nou kom ik. . . .

EEF: (*grijpt bij de eerste woorden den hamer, om zich een houding te geven*) Wel allemachtigste, ken je niet kloppen! (*slaat driftig een spijker in den grond*). . . . Wat mot je? 'k Ben bezig!

MOP: Ik wou. . . .

EEF: (*slaat zich op den vinger, schreeuwt het uit*) Gotogot, ik sla me vinger stuk!. . . . Dat komt van je smerige manier om binnen te sluipen!. . . . Gotogot, ik val flauw van de pijn!. . . . O!. . . . O!. . . . Eerst me been, dan me duim!. . . . Vermoord wor 'k hier!. . . . (*grient*). . . . O!. . . . O!. . . . 'k Raak van me stokkie! O! O!. . . .

MOP: (*heeft gelijktijdig met Jasper benee 'n glas water ingeschonken*) Drink dan is. . . .

JASPER: Hier, m'n kind. . . . (*Boven en benee wordt gedronken*)

DOEK

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF

DERDE BEDRIJF

(Hetzelfde dekor van het eerste bedrijf. Avond. Beneden brandt de schemerlamp op 't schrijfbureau. Het raamgordijn is gesloten. Boven bij de vol-brandende lamp, zitten Eef en Mijpel thee te drinken).

EERSTE TOONEEL

M I J P E L E E F

EEF: Nog 'n koppie, meneer Mijpel?

MIJPEL: (*aanteekeningen makend in zijn notitieboek*) Een? Twee.

EEF: Asjeblief.

MIJPEL: (*roerend, proeft*) Hoe ken men zich telkens weer vergissen? Proef 'k scheef of krom: geen korrel suiker. . . .

EEF: (*lief lachend*) Hoe is 't mogelijk – hoe kan iemand zoo verzot zijn op zoet! Mijn man, zaliger nagedachtenis. . . .

MIJPEL: (*zacht-grinnkend*) Ik ben uw man zaliger nagedachtenis niet. . . .

EEF: (*tot driemaal toe schijn-schepjes in het kopje lepelend*) As 't nou niet an uw verhemelte blijft plakken – hèhèhè! – as ik u nou niet verwen, weet ik niet wat bastaardsuiker is. . . .

MIJPEL: (*opnieuw roerend en proevend*) Nou, 'n slordige hand het-u niet.

EEF: Mijn man – daar hangen z'n pijpen nog – met die eene in z'n hand is-ie gestorven – in die stoel daar – ach ja, allemaal herinneringen! – mijn goeie man het de suikerziekte gekregen *zonder* dat-ie ooit suiker in z'n thee of z'n koffie kreeg.

MIJPEL: Da's knap. Doe ik 'm niet na. . . . Nah. . . . Zal 'k 'n tienduizend dollar voor je noteeren?. . . . Zoo'n tip heb 'k

nog nooit gehad. . . . 'k Sta je portie voor de helft van de winst.

EEF: Ik dank u.

MIJPEL: As u voor 'n paar maanden zoo'n kop had getoond, ha'k gezegd: begrijp 'k, begrijp 'k overdubbel. Tóén was 't nog zoo-zoo of je niet hing an je geleende geld. Maar vandaag, nou je door me neef alles werom het gekregen. . . . Is 't huis op je overgeschreven? . . .

EEF: Met duizend gulden toe. . . . En wie 't weer uit me vingers krijgt, mot vroeg opstaan. . . . 'k Heb ze vanmorgen opgezegd. 'k Laat me daar behandelen as oud vuil! 'k Laat me judassen door 'n meissie van nog geen twintig en 'n muzikant, nog niet droog achter z'n ooren. . . . (*fluisterend*). . . . 't Is af.

MIJPEL: Wat?

EEF: 't Engagement. In geen drie dagen is-ie over de vloer geweest.

MIJPEL: Hoe weet u dat zoo?. . . . U komt toch niet meer bij ze?. . . .

EEF: 't Is af. Ik weet me weetje weetje.

MIJPEL: Nou – da's jammer.

EEF: (*met lichte prikkelbaarheid*) Wat is jammer?. . . .

MIJPEL: Ik had ze de schroeven niet zoo angezet. . . .

EEF: Wel allemachtigste!. . . . Hebben me man en ik ons de aardappelen uit de mond gespaard, hebben we ons alles ontzegd, om door 'n man, die niet goed bij z'n hoofd is, die ze al z'n leven 'n stuk van z'n hersens mee-geopereerd hebben, toen-ie z'n been kwijt most wezen – om door 'n man en 'n vrouw, waarvan 'k voor 'n jaar de van niet eens kende, an de bedelstaf te worden gebracht. . . . Jammer! Dat mot u nog is zeggen – wie het ze geeksekuteerd, toen ze niet meer kon

dokken? . . . Jammer! . . . Die is goeie. . . Had u dan 't christelĳk voorbeeld gegee. . .

MIJPEL: Narrigkat!. . . Ik zal me nek afsnijjen voor 'n pietsie provisie. . .

EEF: En ik, om 'n nakenden neet van 'n muzikant warm te voeren?

MIJPEL: . . . Kischt!

EEF: (*opspringend*) Mensch, slaat 't je in je hersens! Wat is 'r?

MIJPEL: (*z'n beenen op de sport van zĳn stoel trekkend*) Da's gek, maar daar krijg 'k nou altijd 'n rilling van over me rug. . .

EEF: (*op haar stoel klimmend*) 'n Muis?

MIJPEL: 'n Muis. Zoo een. As 't geen rat is. . .

EEF: 'n Rat. . . Wel allemachtigste. . . Dan blijft 'k hier geen uur langer. . . (*werpt haar slof naar de richting*) Ga je! Ruk-ie uit, sallemander!

MIJPEL: Kischt! Kischt! (*smĳt een lepel van de tafel*) Aschjewijne!. . . Weg, onder 't orgel. . .

EEF: (*doodelĳk angstig*) Ach, lieve Heer, dan speel 'k en zing 'k vanavond niet. . . Da's 'n bezoeking. . . Vanmorgen. . . (*kruipt angstig van haar stoel*) . . . wil ik daar, van 't buffet, de broodbak nemen – en schiet 'r een haast in me mouw. . . De zenuwen zatten zoo op me maag, da'k nie-eens fatsoenlijk heb ontbeten. . . Gaat u weg?

MIJPEL: Nou, 'k zou haast denken, da'k welletjes lang op visite ben geweest. . . Kom niet in me buurt, frotter haurik!. . . Je mot 'n val met 'n reepie spek klaar zetten. . .

EEF: Mòt 't spek wezen?

MIJPEL: Weet ik veel! Eet ik spek? Vraag 't hem! Nou, vijf duizend dollar?

EEF: Nee, meneer Mijpel. Ik màg dat niet. . . 'k Ben 'r pas uitgesprongen door die daar. . . En ik spring 'r niet weer in. . .

MIJPEL: Dan wensch ik je 'n plezierigen avond. . . . Nee, ik vind den weg zelf wel. . . . Kischt!. . . . Kischt!. . . . 't Was tòch 'n rat. . . . Was mij te groot. . . . (af)

T W E E D E T O O N E E L

E E F D E O V E R B U U R V R O U W

E E F: (*bukt voorzichtig bij het orgel, smijt er wat boeken onder, trekt de pantoffel weer aan, ruimt de kopjes op, gaat de slaapkamer in, schuift het raam op*) Juffrouw! Juffrouw! Gaat u al na bed? . . .

D E S T E M: Na bed? . . . Om acht uur. . . . Koescht, niet blaffen – da's de mevrouw van hierover, lekkere dief!. . . . Waaksch, he? . . . Koescht! Niet zoo brommen. . . . Nee, ik klee me om voor 'n boodschap.

E E F: Ach, me lieve mensch – 'k heb muizen – zulleke krenge van dieren. . . .

D E S T E M: Zulleke? . . . Dan mot je ze is van dichtbij bekijken. . . . Zulleke groote benne ratten. . . .

E E F: Ach, me lieve mensch, me lieve mensch – haal 't niet an!. . . . As 'k enkel 'n rat in de verte zie, wor 'k stapel-krankzinnig. . . . Het u geen poes? Weet u geen poes? 't Mag 'n poes of 'n kater wezen. . . .

D E S T E M: Hahaha! Voor 'n dag of vier, vraagt u 'n hond, nou weer 'n poes. Je krijgt op zoo'n manier 'n beestenasyl – en je kanarie?

E E F: Allemachtigste!. . . . Ha 'k motten weten. . . . (*in de benedenkamer treedt Miep binnen. Zij zit bij het bureau neer en staart in de schemerlamp*) Toen me man nog leefde, heb 'k twintig jaar 'n soesterrijn bewoond, met 'n ondersteek voor z'n werkplaats d'r naast – en de wallekant met de gracht zóó voor 't grijpen – en nooit 'n spinnekop, nooit 'n pissebed, nooit 'n muizekeutel. . . . Da's enkel of-ie zindelijk op je lijf

en je boeltje ben. . . . U ken 't gelooven of niet, me lieve mensch, 't ongedierte *ruikt* 't of je op vasten tijd 'n dweil met zeep en soda en is wat bleekpoeier gebruikt en of-ie je Zaterdagavond behoorlijk verschoont! Maar hier – 'k lieg 'r geen woord an – loopen de dames – de dames! – al op d'r nuchtere maag in de kale zij – en as 'k 'r zelf niet de hand an hieuw, krioelde 't van de mee-eters – u begrijpt me wel. . . . Dat zet alleemaal dooie beesten op, dooie vogels, dooie vuiligheid – je mot 't bij hem is zien! – en dat steekt geen poot uit, om de boel te redderen en stofvrij te maken! Jawelda, as 'k van muizen geweten had, ha'k zoo'n stinkend huis gekocht. . . .

DE STEM: (*verschrikt-aandachtig*) Mevrouw, d'r is onraad. . . . D'r klimt iemand over de schutting. . . .

EEF: Bij mijn in de tuin?

DE STEM: 't Jonge mensch – u weet wel. . . .

EEF: Wacht 'r is effen. . . . Daar mot ik bij zijn. . . . Dag juffrouw, ik kom strakkies nog wel terug, as u d'r nog is. . . . (*zij gaat haastig naar de andere kamer, slaat een tip van het tapijt terug, loert door de opening in de vloer*)

DERDE TOONEEL

NANNING MIEP EEF boven

MIEP: (*verschrikt*) Wie daar?. . . .

NANNING: (*door de tuindeur*) Ik.

MIEP: Jij?. . . .

NANNING: 'k Heb telkens gekeken en geloerd of je alleen was. . . . Nou treft 't net. . . .

MIEP: De entree van 't huis is anders daar, en ik blief geen bezoek als vader en moeder 'r niet zijn. . . .

NANNING: . . . Miep, asjeblief, sla niet dien overdreven toon aan. . . .

MIEP: Ik sla den toon aan, die me past. . . . Drie volle dagen heb je ons huis niet weten te vinden – nou convenieert mij je visite niet!. . . . Is dat je duidelijk?

NAANING: Volkomen, maar zoo gaan wij niet van elkaar af, Miep. . . . Zoo behandelt men iemand, die je totaal onverschillig is, die je kwijt wil zijn. . . .

MIEP: (*hem driftig in de rede vallend*) . . . Dat is 't toppunt! Kom jij hier met verwijten van onverschilligheid en kwijtwillen-zijn! Hoe durf je 't! Heb je je na moeders verjaardag, toen je bruut en onbeschoft van 't diner ben weggelopen, nog vertoond? . . .

NANNING: 'k Was op reis. . . .

MIEP: Dat is onwaar!

NANNING: *Ik* heb niet de gewoonte onwaarheden te zeggen.

MIEP: Dan schijn je 'r nu mee te beginnen.

NANNING: Ik was in Amsterdam.

MIEP: In je verbeelding.

NANNING: Dus ik lieg?

MIEP: Dat doe je. 'k Heb je eergister, gister en vandaag, 's morgens, 's middags en 's avonds op je kamer gezien – in de achterkamer – in de voorkamer dorst je niet!

NANNING: Dat is dan m'n hospita geweest. . . .

MIEP: Jij was 't.

NANNING: Je fantaseert!

MIEP: 'k Heb me, toen 'k me met jou verloofde, zooveel en zooveel onzinnigs gefantaseerd, dat dat 'r dan nog wel bij mag! Je schaduw op 't matte glas van de achterkamerdeur, toen de zon scheen en toen je de lamp aan had gestoken, heb 'k herkend – en je weet 't wel – je hoeft 'r niet omheen te draaien. . . .

NANNING: (*zich een zekere houding gevend*) Nonsens! Gesteld dat ik er geweest was, hoe kan jij van hier uit. . . .

MIEP: Da's mijn zaak. Vanmorgen heb je van elf tot twaalf uur zitten lezen, eerst de krant, toen 'n boek. Vanmiddag heb je drie, vier brieven geschreven. Ik heb je de enveloppes zien dicht maken. . . . Was je in Amsterdam, of was je hier?

NANNING: (*zit glimlachend neer en steekt 'n cigaret op*) 'k Zal voor 't vervolg 'n gordijn of 'n reisdeken voor die deur hangen.

MIEP: Dus je was 'r! En gister – heb je gister geen paar uur achtereen heen en weer geloopt en de eene cigaret na de andere opgestoken?

NANNING: Je had detective moeten worden, maar ook Sherlock Holmes vergist zich 'n enkelen keer. . . . Dat heen en weer loopen met al die cigareten, was beslist iets van m'n hospita. . . .

MIEP: Hij was in Amsterdam! Als je 'r geweest was, zou 'k net zoo'n groote minachting voor je gekregen hebben! Geen brief, geen briefkaart, geen boodschap, geen teken van leven! En mag 'k je nou nog 'ns verzoeken heen te gaan. Ik ontvang geen bezoek, als vader en moeder 'r niet zijn. . . . Maar voor je heen gaat. . . .

NANNING: Ik denk 'r niet an. . . .

MIEP: Wou 'k je nog zeggen, dat 'k niets, niets meer voor je voel, dat je je zoo laag tegenover me gedragen heb, dat ik je niet meer kan luchten, niet meer kan zien!

NANNING: (*rustig*) Als dat zoo is, verklaar me dan 't psychologisch raadsel, waarom je drie dagen lang elk van m'n bewegingen met argusogen heb zitten of heb staan bespieden. 'k Ben toch benieuwd om te hooren, waar Sherlock Holmes zich geposteerd heeft. . . .

MIEP: Daar zul je lang naar kunnen raden. . . . 't Is uit tus-schen ons!

NANNING: Ach kom! Praat geen malligheid! Al wat je vertelt, je heele doen, je zenuwachtigheid, je opgewondenheid zeggen 't zoo zeker als tweemaal twee vier, dat je den hemel op je schattige knietjes dankt, dat ik de eerste ben. . . .

MIEP: (*zich niet langer bedwingend*) . . . O, Nan, wat heb je 'n leelijk karakter. . . . O, Nan, hoe kon je 't doen, terwijl ik zoo krankzinnig met je was. . . . (*zij snikt uit met het hoofd op de schrijftafel. Nanning blijft rustig zijn cigaret op de bank rooken. Een stilte. Boven valt de spreuk „Waar liefde woont, gebiedt den Heer zijn zegen” af. Eef, in den razenden angst voor het geluid van een muis, geeft een gil en springt bij intuïtie op den stoel*)

NANNING: (*schrikkend*) Wat is dat?

Eef: (*werpt met haar toffel naar de denkbeeldige richting, roept heesch:*) Kischt! Sallemanders!

MIEP: (*kijkt even verschrikt omhoog*). . . . Da's 't ongeluk van m'n leven! (*snikt voort*)

NANNING: 't Ongeluk van je leven, misschien. Snikken en tranen zijn geen argumenten, Miepje. . . . (*Eef luistert opennieuw bij de opening*) Ik ben niet bruut en onbeschoft, zooals jij 't daar met gratie uitdrukte, van 't vervloekte verjaarsdiner weggelopen – ik heb eenvoudig gedaan wat ieder man met 'n grein opvoeding al voor weken zou hebben geforceerd. Jullie lieten je beleedigen en intimideeren – ik heb langzaam begrepen waarom – ik weigerde 't formeel. Jij sprak onwaarheidjes – je moeder sprak onwaarheden. . . .

MIEP: Laat m'n moeder 'r buiten!

NANNING: Goed. Ik verlang de zaak niet tragischer te maken dan ze is – ik ben heelemaal geen vriend van tragiek. . . . Laten we even voor we gestoord worden – in 't bijzijn van je ouwe lui kan ik moeilijk over zekere intimiteiten met je uitpraten. . . . – laten we spijkers met koppen slaan. . . . 'k Heb je – eerlijk gebiecht – eergisteren 'n reus van 'n brief –

zes folio bladzijden, met copieerinkt geschreven - maar toen 'k op 't copieerboek 'n cigaret stond te rooken - je kent m'n zakelijk gewoonte om alles te copieeren - ben 'k van gedachte veranderd. . . . Wanneer je met elkaar zoo intiem als wij zijn geweest, is zwart op wit misschien minder sekuur. . . . 'k Heb den brief niet laten bezorgen en ben ook niet op 't hondehok geklommen, om jou op den tuingieter - t'en souviens - tu. . . . ? - 't laatste billet d'amour over te reiken. . . . Gister en eergister heb 'k loopen te beeren. . . .

MIEP: In de achterkamer. . . .

NANNING: . . . Doe ik je 'r 'n plezier mee? - in de achterkamer - waar we onze beste souvenirs. . . .

MIEP: (*heftig*) . . . Wil je asjeblief. . . . !

NANNING: . . . Schaam je je voor de mooiste uren die 'n mensch in z'n leven kan hebben. . . . ?

MIEP: Of ik me 'r voor schaam?. . . . 'k Heb 'r over gedacht me van kant te maken. . . .

NANNING: Ach kom!. . . . Nonsens!. . . . Jij heb aanleg om film-actrice te worden. . . .

MIEP: Nanning, je ben 'n cynische. . . .

NANNING: (*snel opstaand*). . . . Niet schelden en op je woorden letten, hè?. . . . 'k Ben hier gekomen om 't - hoe zal ik 't zeggen? - weer zoo goed en zoo kwaad als 't kan. . . . tenminste als je nu eindelijk eens open kaart wil spelen. . . . 'r Waren verplichtingen tegenover die bloedzuigster. . . . ?

EEF: Jawelda, smerige kwajongen!. . . .

NANNING: Antwoord je niet?. . . .

MIEP: (*moeilijk*) . . . Ik geef je geen uitlegging. . . . Van 't oogenblik, dat 't tusschen ons uit is, ben jij 'n vreemde voor me - en 'n vreemde heeft niets met onze privé dingen te maken. . . .

NANNING: Hum. . . . Nog altijd 't zotte stokpaardje van opgewarmde trots. . . . 't Huis is niet meer van jullie. . . .

MIEP: Ben je wezen informeeren?

NANNING: Natuurlijk. Op 't hypotheekkantoor. Zij, hè?

MIEP: Storm, wat ben jij voor 'n individu? Ben jij – jij 'n kunstenaar?

NANNING: Ja, Goddank, maar een met 'n dosis gezond verstand. . . .

MIEP: Je bent 'n verachtelijk sujet!

NANNING: Meen je? Waarom ben je dan zoo krankzinnig met me?

MIEP: Ik met jou? Bah!

NANNING: Allemaal theatrale manieren. . . . Hou daar nou eindelijk eens mee op!. . . . 't Imponeert me niet en je maakt er jezelf mee overstuur. . . . Zie je, daar heb je de waterlanders weer!. . . . Wat duivel, ik ben geen schooier! Heb ik niet met je uitgesproken voor die herrie 'r kwam? Ik kruip in geen orkest!. . . . Dat weet je! Dat wist je!. . . . Als ik dan toch overwip om me te verzoenen, is 't omdat ik per slot van rekening van je hou en 't niet buiten je kan stellen!.... 'k Heb afgesloten met Amerika. . . . Je wou mee. Herinner je van Donderdagavond! 'k Hoef eerst over zes weken te vertrekken, ben met vierhonderd dollar in de week gegarandeerd. Als we de volgende week – of over veertien dagen aantekenen, kunnen we binnen de maand getrouwd zijn. . . . *(buijt zich achter haar stoel over haar heen en drukt haar hoofd tegen 't zijne)* Ben 'k nou zoo'n verachtelijk sujet? Breek 'k niet met al de redeneering over armoe, die ik me als 'n beginsel. . . . Kan Sherlock Holmes me nou nog niet meer luchten en zien? Denk je 'r nog over, tragédienne, je van kant te maken? Afzoenen! Afzoenen, Miep. . . .

MIEP: Nee. Nanning.

NANNING: Heb jij zoo'n kop? Boudeer je zoo lang? Dan zal 'k 't recht van den sterkste. . . .

MIEP: (*hem afwerend*) Dat heb je al eens gedaan, toen 'k je dien middag op je kamer bezocht, en je je hospita uit had gezonden. . . .

NANNING: Vreeselijk! Zoo erg heeft 't wijfje toen niet tegengestribbeld. . . .

MIEP: Omdat 'k toen nog van je hield.

NANNING: (*nog steeds over haar stoel gebogen*) Hou je dan nou niet van me? (*wil haar kussen*)

MIEP: (*hem opnieuw afwerend*) Nee.

NANNING: Nonsens! Jij hangt van stemmingen an mekaar. . . .

MIEP: Ik heb m'n goeien, lieven vader altijd zoo anders voor m'n moeder gezien. . . .

NANNING: (*spottend*) O, krijg ik je vader als voorbeeld!

MIEP: (*kijkt hem verschrikt aan, dan langzaam*) Nanning! Ik geloof niet, dat *wij* met elkander gelukkig zullen worden. 'r Is in ons engagement al zoo'n boel gebeurd. . . . En dan. . . . En dan. . . .

NANNING: En dan?

MIEP: (*toonloos*) . . . 'k Zou 't buiten m'n moeder niet in Amerika kunnen stellen, wanneer. . . .

NANNING: Wanneer. . . . (*lacht vroolijk*) Maar zoover zijn we nog niet, lieve meid!. . . . En 'n baker op 'n tournée door Amerika. . . . God zal ons 'r voor bewaren!. . . . (*schrikt bij haar houding*) Of. . . . ? Of. . . . ? (*zij knikt*) Miep, fantaseer je geen dwaasheden!

MIEP: Ik heb 't fantaseeren verleerd – 't is zoo.

NANNING: (*verslagen*) Ja, dan Dan wordt 't zoo gecompliceerd. . . . Dan. . . . Dan. . . . Zeg 't zelf. . . . Dat gooit alles ondersteboven. . . .

MIEP: Ik zeg 't je nog eens, Nanning: je bent 'n verach-

telijk sujet. . . . (*hij steekt een verse cigarette op*). . . . Dien middag heb je me op de achterkamer ontvangen. . . .

NANNING: Voor zouden ze ons gezien hebben. . . .

MIEP. . . . Juist. En daar geneerde jij je voor. De achterkamer was veiliger. . . . Toen 'k hilde en haast niet naar huis dorst, zei je: maak 'r geen drama van, je wordt toch m'n vrouw. . . . Nou zit je vrouw voor je, en vertelt je iets, waarbij 'n man dol-gelukkig zou zijn – God, God, wat is mijn vader 'n engel! – en jij, je steekt 'n cigarette op en rekent met 'n bedrukt gezicht. . . . Wat begin ik van jou te walgen, Nanning Storm, meneer Nanning Storm met je driehonderd recensies! 't Wordt tijd dat je met takt 'n fransch saluut maakt. . . . Jij ruikt toch armoe. . . . En 't is hier armoe. . . . Mijn kind, dat alles ondersteboven gooit, krijgt jóú niet voor vader!. . . .

NANNING: (*driftig*) Miep, ik laat me zoo niet. . . .

VIERDE TOONEEL

NANNING MIEP JASPER ben e e
e e f m o p b o v e n

JASPER: (*zoo als hij binnen treedt, schiet Eef, die geluid op de trap hoort de slaapkamer in. Mop boven binnen tredend, kijkt rond, klopt aan de slaapkamerdeur, gaat Eef achterna*) . . . Hoe komt u hier?

NANNING: (*gedwongen*) Langs den meest normalen weg – door de deur.

JASPER: Heb jij meneer Storm binnen gelaten, Miep?. . . .

MIEP: Nee, vader.

JASPER: (*de twee scherp taxeerend*) Heb je je met meneer verzoend?. . . .

MIEP: Nee vader.

JASPER: Zoo. Hoe komt meneer dan hier?

NANNING: (*quasie-vroolijk*) . . . 'k Ben als 'n avonturier over de schutting gesprongen. . . .

JASPER: Ja, ja, met 'n afzet van 't hondehok!

NANNING: Ik moest en wou 't weer goedmaken – 'k zou desnoods hebbben ingebroken. . . .

JASPER: Heel aardig, heel aardig. . . .

MIEP: Excuseer me, vadertje. . . . Ik heb meneer niets meer te zeggen. (*af*)

VIJFDE TOONEEL

J A S P E R N A N N I N G

NANNING: Schoonpapa, ik moet beginnen met m'n verontschuldigen aan te bieden. . . .

JASPER: Neem plaats – ja, hier over me, aan m'n schrijfbureau – 't is Zondag – ik heb vanavond den tijd. . . . En steek de lamp daar ook even op – wil je. . . . Hier staan de lucifers. . . . Zoo. . . . Keurig. . . . Nou zien we mekander beter. Roken?

NANNING: Als u 't permiteert neem 'k een van m'n eigen cigaretten. . . .

JASPER: (*rustig z'n pijp dampend*) Dus u is over de schutting gesprongen als 'n avonturier. . . . (*Nanning knikt glimlachend*) En u heeft u niet bezeerd?

NANNING: Nee, schoonpapa. . . .

JASPER: Dat doet me héél veel genoegen. 't Merkwaardige is, dat, wanneer *ik* menschen zie springen, 'k altijd m'n hart vasthou. Daar heb je bijvoorbeeld buiten 't exercitie-terrein van de soldaten – waar 's winters de ijsbaan is–: telkens als ik er nièt militairement voorbij hink, sla ik 'n gat in de lucht, als 'k de jonge rekruten zoo dapper bezig zie met polsstokken, mèt aanloop, zònder aanloop, over greppels en meterhooge

versperringen. . . . Maar zooals jij springt – respect en hulde! – ’n aanloop van drie dagen en drie nachten, zonder adem te happen – dat is fameus – dat slaat alle bestaande records – dat is grootscher dan looping the loop – dat zou Nietzsche noemen ’n Ueber-sprong – drie dagen en drie nachten je in ’t zweet rennen, je vaart verdubbelen, vertiendubbelen – en dan met ’n wilde uitzetting van je spieren en je tanden op mekaar de duizelingwekkende hoogte in – roetsch over ’t hondehok en onze schutting. . . . ik doe het je niet na – ’t is grandioos – ’t is ’n helde-sprong – in de klassieke oudheid zou ’t aanleiding gegeven hebben tot ’n heldendicht – die hardnekkige doodensprong, om ’n meisje, waarvan je houdt, te bereiken. . . .

NANNING: (*geaffecteerd met de vingertoppen applaus nabootsend*)
. . . Bravo, schoonpapa! Zooveel verbeeldingskracht had ik niet achter u gezocht. . . . Bravo!

JASPER: En je heb je niet bezeerd?

NANNING: Nee, op m’n woord niet.

JASPER: Laat je woord uit het debat, jongmensch. . . . Van ’n woord heb ik zulke ouderwetsche opvattingen!. . . . En – wat is ’t doel van je vereerend bezoek?

NANNING: Meent u dat nou heusch?

JASPER: Je moet je toch waarachtig ergens van binnen bezeerd hebben, Storm – je ziet ’r wat bleek uit.

NANNING: Zouen we even kalm en zonder èrg grappige, maar ’n beetje hinderlijke steken onder water op den beganen grond kunnen redeneeren, schoonpapa?

JASPER: Jonge man, eindig niet om de zooveel woorden met je „schoonpapa”, want ik weet en geloof niet of ’t daarmee eindigt. . . . Goed, op den beganen grond na je verbluffende saut périlleux. . . . Wie heeft je hier toegang gegeven? . . .

NANNING: Niemand. Ik heb me ’t recht genomen.

JASPER: Ja, ja, ja, ja, . . . Je heb zoo bij jezelf volkomen juist overlegd: daar is geen kompleete, geen heelemaal-gave man in huis – ik heb geen stevige hand te vrezen, die me in m'n nek pakt, als ik gesnapt wordt – dus ik waag het. . . .

NANNING: (*opstaand*) . . . Als ik gesnapt word. . . . 'n Hand, die me in m'n nek pakt. . . . Denk u dat ik spekuleer op uw lichamelijk. . . .

JASPER: Dat denk ik. Blijf zitten. Anders moet ik tegen je opzien. En ik blijf de menschen tegen wie ik opzie zelf met zorg uit te kiezen. . . .

NANNING: . . . Als 't in dien toon gaat, prefereer 'k 't onderhoud af te breken. Uw dienaar.

JASPER: Pardon, de deur van 't magazijn is op 't nacht- en veiligheids-slot. 'k Heb met den Zondag achter me gesloten. Daar kunt u er niet uit – en daar. . . . (*wijst naar de tuinzij*) zal 't van deze zij wat moeilijker zijn – den tuingieter heeft m'n dochter zelf opgeborgen – u zult een nog grooter aanloop dan drie dagen en drie nachten noodig hebben, om er weer uit te raken. . . .

NANNING: Dus ik ben ingesloten?

JASPER: Uw dienaar, ja.

NANNING: Mag ik u dan om den sleutel verzoeken?

JASPER: Zoo spoedig en met zulk een allerbekwaamsten spoed als het mij convenieert.

NANNING: Vindt u dat een fatsoenlijke houding?. . . . Ik kan tegenover u geen geweld. . . .

JASPER: Waarom niet, jongmensch, je trekt tegenover 'n jong, onervaren en verliefd meisje toch ook geen glacees aan. . . .?

NANNING: Heeft Miep u verteld?

JASPER: Dat heeft ze. Ga zitten. En maak je niet te erg ongerust. Langer dan hoogst noodig is, zal ik niet van je gezelschap profiteeren. Ik zit liever met deze zwijgende en hoogst-

fatsoenlijke tijdgenooten samen dan met een specimen, van uw rondborstig, smakelijk soort. . . . Ga zitten. Je heb je positief bezeerd. Je ziet lijkwit en heb moeite te blijven staan. . . . (*Nanning zit neer*) . . . Merci. Merci. En kijk niet met zulke gespannen pupillen naar de la van m'n bureau – 'k haal 'r enkel 'n pincet uit – 'r scharrelt 'n schat van 'n onze-lieve-Heers-beestje op z'n rug op m'n schrijfpapier. . . . (*bekijkt het diertje een oogenblik onder een loupe*) . . . Ja, 'n twaalfstippelig onze-lieve-Heers-beestje – 'n *micraspis duodecimpunctata* – dat noemen de Duitschers 'n Gottesschäflein en de Franschen 'n bête-à-bon-Dieu – brengt geluk aan – . . . (*vat het diertje met de pincet beet, geeft het onder de gordijnfranje door de vrijheid*) . . . Goeie reis, bête-à-bon-Dieu – als 'k je hier hield, ging je, al praatte 'k honderd-uit, de vlam van de lamp in. . . . 't Kan 'n zwak van me zijn, Nanning Storm – 'k heb mischien 'n sentimenteelen tic, maar zoolang 'k 't me herinner, heb 'k nog nooit 't kleinste insect gedood – je hoeft dus niet bang te zijn, dat ik me aan zoo'n kostelijk leven als 't jouwe zal vergrijpen. . . .

NANNING: Waartoe dient dan die komedie, om me in te sluiten?

JASPER: Ik wist in de eerste plaats niet, dat 'r hier ongewenscht bezoek was, en in de tweede plaats zul je 't me vergunnen op deze aangename manier wat nader met je kennis te maken. Je heb je stellig niet bezeerd?

NANNING: Zou u met *die* aardigheid tenminste willen ophouen?

JASPER: Je vergist je. 't Is geen aardigheid. Ik heb menschen gekend, meer dan een, aan wie je uiterlijk niets merkte, en die zich door 'n avontuur – je noemde je daar straks toch 'n avonturier – hierbinnen zoo bezeerd hadden, dat ze telkens moesten lachen of glimlachen, om d'r pijn niet aan anderen te laten zien. . . .

NANNING: Ik ben – en dat kunt u bij uw dochter informeeren – alleen hier gekomen, om 't van mijn kant weer goed te maken. . . .

JASPER: 't Was niet meer goed te maken.

NANNING: 'n Kleine kwestie, tijdens 'n engagement, gebeurt toch wel meer.

JASPER: Dat was geen kleine kwestie, jonge man, Je was 'r door 'n toeval getuige van, dat de bête-à-bon-Dieu van hierboven, die teveel verjaars-médoc-cantenac en verjaars-Liebfraumilch gedronken had, op haar ruwe manier 't geheim verried, dat de twee vrouwen, mijn vrouw en m'n dochter, angstig voor je wouen bewaren. Je bent 'r in 'n driftbui vandoor gegaan. . . .

NANNING: . . . Ze schold me voor kwajongen. . . .

JASPER: . . . En dat etiket paste je niet. Uitstekend. Als je binnen de twee, laten we zeggen vijf minuten – ook over de schutting terug was gekomen, zou ik gezegd hebben: 't is 'n *aardige* kwajongen. Maar je bleef weg. Je hield je stil. Je hield je verstopt. Drie dagen. Drie nachten. Dat was voor mijn kind, voor ons eenig kind – heb je 'r aan gedacht wat dat kind voor ons was, en hoeveel prachtige zelfoverwinning 't voor mijn vrouw geweest moet zijn, om 'n invalide met een kunstbeen te trouwen? – dat was voor mijn dochter 'n hel – dat heeft geen drie dagen en geen drie nachten voor 'r geduurd, maar 'n hopelooze eeuwigheid – en dat, terwijl ze je vrouw al was geworden. 'r Zijn individuen, Nanning Storm, die 'r plezier in hebben 'n bête-à-bon-Dieu met 'n pincet in de vlam te houden. . . .

NANNING: . . . 'k Heb 'r voorgesteld over veertien dagen aan te teekenen en binnen de maand te trouwen. . . .

JASPER: En dat heeft ze geweigerd?

NANNING: Ja.

JASPER: Ik was 'r raadsman.

NANNING: U?

JASPER: Ik. M'n vrouw heeft al zooveel zorg in de laatste maanden gekend, dat ik die 'r buiten wou laten.

NANNING: Daar zit ik geslagen bij. Is u 'n vader?

JASPER: Ben jij 'n echtgenoot?

NANNING: Ik was nog enkel 'r verloofde.

JASPER: Je liegt. Je was 'r man. Wàs. Ik zeg nog eens: was.

NANNING: Is mijn stijfhoofdigheid – uw vrouw had me voorgejokt – uw dochter had me voorgejokt – zoo'n halsmisdaad?

JASPER: Ze hebben je voorgejokt, omdat ze bang waren voor één hoog èn bang voor jou. Ze keken mekaar telkens met angstoogen aan, als Eef, Eva Bonheur, Eva Geluk, ze tyranniseerde – ze kregen nieuwe angstoogen als de aanstaande schoonzoon om de bron van mysterie heendraaide en zich haast brandde. . . . Als dat aantekenen en dat vertoon op 't Stadhuis gebeurde, Nanning Storm, zou 'r na wat maanden 'n lang en onmenschelijk proces van scheiding tusschen tafel en bed volgen. Jullie past niet bij mekaar. Jij kan niet tegen armoe, heeft ze me gezegd – jij heb behoefte aan luxe, gedistingeerde boorden, zijden dassen, handschoenen peau-de-Suède, gelakte schoenen, gesoigneerde hotelkamers, prima restaurants met 'n strijkje – jij haat armoe – en zij, dat heeft ze van 'r Don-Quichotte-vader geërfd, haat – om 'n heel zacht woord te gebruiken – de armoe in 'n kleine menschenziel, die met geen meubeltjes, geen antiekiteiten, geen kanten gordijnen en dure tapijten te stoffeeren is. . . . Laat me uitspreken! Ik maak de deur in twee seconden voor je open en voorgoed achter je dicht – 't Engagement of 't huwelijk tusschen jou en m'n dochter is uit. . . .

NANNING: Dat wil zeggen. . . .

JASPER: Je zou me laten uitspreken!. . . . 't Is uit. Ik ken

maar één soort zedelijkheid en als mijn kind dááaraan ten gronde gaat, zal ik er God voor danken!

NANNING: Dus u draagt de verantwoordelijkheid?

JASPER: Die draag ik mèt m'n dochter.

NANNING: Ik heb voor 'n tournee door Amerika afgesloten – Miep kan nog meegaan als m'n vrouw. . . .

JASPER: Ons kind màg alleen door de wereld trekken met zoo'n lieven, èchten kerel, dat als m'n vrouw en ik achterblijven en mekaar in eenzaamheid aankijken – wat voel jij daarvan mee, meneer! – dat we dan in mekaar's oogen 'n glimlach van geluk zien. . . .

NANNING: En u weet – nou moet ik 't zeggen – dat 'r door mijn schuld – of de hare – of die van ons twee, de mogelijkheid, de vage mogelijkheid bestaat. . . .

JASPER: *(wijkt in zijn stoel achteruit, staat moeilijk op, kijkt Nanning heftig-dreigend aan, houdt zich in, roept Miep! Miepje!– dan terwijl zij binnentreedt gaat hij weer langzaam naar zijn plaats terug)*

ZESDE TOONEEL

DE VORIGEN MIEP

MIEP: Roept u me?

JASPER: M'n kind, je heb me in de laatste dagen om raad gevraagd en me 'n geheim verteld, dat 'n geheim tusschen ons twee zou blijven, om je moeder, die al genoeg om 'n zotternij heeft gehuild, dàt te besparen. . . . Is 't waar, Miep, dat we 'r je moeder nièt buiten zullen kunnen laten? *(zij knikt met zelfoverwinning)* En je blijft bij je besluit – ik dring het je niet op! – om niet met dezen – hoe zal ik hem noemen? – om niet met dezen heer te trouwen?

MIEP: Daar blijf ik bij, vader.

JASPER: Nee, niet zoo zonder nadenken, niet te stellig, m'n

kind. Als je met 'm naar 't Stadhuis gaat, zul je in de oogen van wat in de wereld de „wereld” genoemd wordt, 'n fatsoenlijke vrouw zijn en blijven – als je 't niet doet, zullen ze jou en ons náwijzen. . . . Overleg morgen, overmorgen. . . . Ik vraag je nú geen ja, geen neen. 'n Man met 'n kunstbeen kijken ze minder na dan 'n ongetrouwde moeder. . . .

MIEP: (*kalm-zeker*) . . . Ik wil in jouw en in mijn oogen fatsoenlijk blijven, vader, hoef er niet over na te denken. Als ik met 'm getrouwd was geweest, zou 'k van 'm zijn wegge-loopen. Ik hou niet meer van 'm.

NANNING: (*driftig zijn handschoenen toeknoopend*) Dan is dus 't resultaat van m'n bemoeiingen, dat terwijl ik als gentleman...

JASPER: . . . Over 'n schutting spring. . . .

NANNING . . . Op die malligheid ga ik niet in! – dat terwijl ik haast sta te bedelen, om 't beetje onrecht. . . .

JASPER . . . Van 't recht van den sterkste. . . .

NANNING. . . Interrumpeert u toch niet telkens – heb ik uw onzin niet lang en geduldig genoeg aangehoord? – om 't beetje onrecht weer goed te maken – u uw geëxalteerde dochter in de waanzinnigste opvattingen steunt. . . .

JASPER: Dat doe ik.

NANNING: Goed, maar ik pas er voor er later op nagewezen te worden, dat ik 'n meisje in die omstandigheden in den steek laat!

JASPER: Draai het niet om, meneer Storm – zij laat u in den steek!

NANNING: (*zijn hoed nemend*) . . . Daar houd ik nog even mijn hoed bij af. . . . U houdt er een moraal op na en predikt die aan uw dochter, dat ik me haast schaam in uw kring te zijn opgenomen!

JASPER: Blijf je schamen, jonge man, maar geef me geen levenslessen. . . .

NANNING: U is niet goed bij uw hoofd!

JASPER: (*glimlachend*). . . . Ik kan je moeilijk met de neus van m'n schoen de deur wijzen, Nanning Storm, zooals méér normale vaders 't misschien zouden doen, maar ik wou je nog enkel dit zeggen – (*legt de hand op den doodskop*) – en hopelijk heb je zooveel wijsgeerig sentiment om me te begrijpen: ik heb eens van heel dichtbij 't land van den dood gezien – van heel, heel dichtbij – en toen ik meende te sterven begreep 'k dat we niet langer leven dan die opgezette kevers daar, niet langer dan die vogels, vlinders, zeemeeuwen, bloemen en goudvisschen. . . . Ik weet niet wie de man is geweest, die hier voor me staat, weet niet wat-ie geleden heeft, hoeveel smart ie had, hoeveel vreugde. . . . Als je op den schedel tikt is 't hout – geen enkel onderscheid meer tusschen dat dooie hier en de zeeschelpen, waarin eens levende dieren gewoond hebben. . . . Door m'n microscoop zie 'k de kleinste infusoriën en bacteriën – door m'n verrekijker de millioenen sterren alleen van den melkweg, de dubbele en veelvoudige en veranderlijke sterren – 'k weet niet wat de zeemeeuw in de luchten en wat de wurm in de aarde ziet en ondergaat – 'k weet in den grond niets, want 'k ben 'n kleine, zoekende autodidakt, die te veel heeft gelezen en alles niet voldoende verwerkte, maar 'k weet heel stellig, Nanning Storm, met je Prince-of-Wales-boord en je handschoenen, dat ik 't land van den dood van dichtbij heb gezien, dat we elke minuut in een Wondertuin rondtasten en dat er niets geleefd heeft, niets leeft, zonder de goddelijke wet van de liefde. . . . Ga jij nou maar gerust, denk dat ik uitgezocht-geken – een onderzoek naar 't vaderschap van m'n kleinkind zal 'k niet laten instellen. We komen er zoo wel in 't Heelal.... (*hij steekt z'n pijp op. Een stilte*)

NANNING: (*gaat naar de deur, kleintjes:*) Wil u mij den sleutel. . . .

JASPER: Miep, m'n kind, wil je 't veiligheidsslot voor meneer opensluiten? Heb je je niet bezeerd, Nanning?

NANNING: *(den hoed in de handen ronddraaiend)*. . . Misschien. . . 'k Beken eerlijk, dat 'k dingen heb gedaan, die. . . Maar 'k heb 'n hard leven en zònder ouwers achter den rug. . . 'k Moest leeren rekenen. . . 'k Mocht, dacht ik, geen vrouw zonder. . .

JASPER: . . . Geld. . .

NANNING: . . . Zonder geld nemen, en toen 'k door die scène op den verjaardag de impressie kreeg, dat 'k hier. . .

JASPER: . . . In 'n land van armoe verdwaalde, en nog 'n gebrekkigen schoonvader op den koop toe moest onderhouden. . .

NANNING: . . . *(terwijl Miep weer binnenkomt)* . . . Toen schreef 'k Miep af – maar 'k heb den brief in ieder geval nièt gepost. . .

JASPER: Dat was verstandig. 't Spaarde je 'n postzegel, tenzij 't dubbel port was. . .

NANNING: Mag ik u 'n hand geven?

JASPER: Voor afscheid, waarom niet. . . *(zij drukken elkaar de hand)*

NANNING: *(zacht tot Miep)* Blijf je 'r bij, Miep?

JASPER: Miep, hoor je niet wat Nanning je vraagt? Jij heb de beslissing, niet ik.

MIEP: Nee, vader. 'k Durf die reis door Amerika niet met hem aan. . .

JASPER: Als 't dat is, zou 'k zeggen: ga niet naar Amerika, Nanning Storm.

NANNING: Dat kan niet. 'k Ben met vier honderd dollar in de week gegarandeerd.

JASPER: Ja, dan – dan mag je natuurlijk niet aarzelen. *(een stilte)*

NANNING: Mag ik je uit Amerika, schrijven, Miep?. . . . (*zij zwijgt*)

JASPER: Me dunkt, daar is geen bezwaar tegen, als je die brieven niet post. . . . (*een stilte*)

NANNING: Mag ik je dan 'n hand geven, Miep?

MIEP: Nee. We kunnen zoo wel van elkaar gaan. . . .

NANNING: Is dat je laatste woord?

MIEP: M'n laatste. Adieu.

NANNING: (*houdingloos*) Adieu. (*af*)

JASPER: Wil ik sluiten?

MIEP: (*kalm*) Nee, vadertje. Dat doe ik, zooals iederen avond. (*zij gaat het magazijn in. Jasper staat onrustig op, luistert aan de magazijn-deur. Als hij haar terug hoort komen, loopt hij op en neer. Zij legt den sleutel op zijn bureau, neemt 't tafelkleed van de tafel, maakt aanstalten om voor den avondboterham te dekken. Hij houdt plotseling haar handen vast, trekt haar dicht naar zich toe*)

JASPER: Miep, m'n kind, ik kan je rustig in je oogen zien?

MIEP: Schatliefs, waarom niet?

JASPER: Zul je me nooit – in de jaren, dat ik nog te leven heb – verwijten, *als* ik je 'n verkeerden raad gaf?

MIEP: Ik speel voor jou geen komedie, vadertje. Ik vond 'm zoo verachtelijk en ik ben door jullie zoo verwend. . . . Als je mij maar nooit verwijt. . . . (*zij omhelst hem, gaat naar de keuken. Hij zit voor het bureau. Boven verschijnen Mop en Eef*)

ZEVENDE TOONEEL

JASPER MOP EEF later MIEP

EEF: Suscht! Liep daar niet wat?

MOP: Wat dan?

EEF: Zag je geen muis?. . . . In Godsnaam, Marietje, buk je is bij 't orgel. . . . Jij ben d'r toch niet bang voor?. . . .

MOP: Ik?. . . . Nee. (*bukt*). . . . Niks, hoor. . . . Enkel wat boeken. Heb jij die neergesmeten?

EEF: Wil je gelooven, dat 'k hier niet meer gerust slaap. Telkens hoor je ze loopen, die ellendelingen. . . . Die motten benejen toch ook zijn. . . .?

MOP: Nee, niet een. Is een van je spreuken afgefallen? „Waar liefde woont gebiedt den Heer zijn zegen. . . .”Heb-ie gehoord, Eef?. . . . Blijft 't nou verder goed?

EEF: 'k Mot 'r effen bij gaan zitten. . . 'k Heb 't zoo krimmeneel in me knieën van 't de heele dag bukken. . . .

MOP: Waarom buk-ie dan zoo dikwijls?. . . .

EEF: Waarom? Dan dit, dan dat. . . . 'k Onderhou alles toch in me eentje. . . .

MOP: We hebben dus afgesproken.

EEF: Nou, afgesproken. . . . Laat me d'r nog is 'n nachie over slapen, às 'k slaap.

MOP: Hè toe in Godsnaam, Eeflief. . . . We betalen op tijd de huur. . . . Wat heb je 'r an juist òns de huur op te zeggen?. . . . Jasp heeft altijd benejen zitten werken. . . . Toe, toe. . . .

EEF: Begin nou niet nog is te huilen. . . . Je heb 't meer as 'n kwartier bij me zitten doen in de kamer.

MOP: Je heb vanmorgen opgezegd. . . . Je weet niet wat 't is als je uit 'n huis wegmoet, waar je geboren en getrouwd bent. . . .

EEF: 'k Zeg je toch al da'k 'r over slapen zal. . . . O, o, me knieën. . . . Dat verrotte gebuk. . . . 'k Geloof al z'n leven – jessis ja – d'r zit nog maar zoo'n pietsie petrolie in de lamp. . . . Dat mot me overkomen as 't licht uitgaat met zooveel ongedierte over de vloer. . . . Heb jij nog petrolie?

MOP: Nee, dat treft onplezierig. . . . 'k Heb de laatste verbruikt, toen 'k de lampen vulde vanmiddag. . . . Kom dan bij ons, nou we ons weer verzoend hebben. . . .

EEF: Nee. 'k Heb 'r 'n eed op gedaan, dat, al sleepten jullie je op je knieën. . . . Allemachtigste! . . .

MOP: Wat is 'r? . . .

EEF: (*klagend*) . . . Daar liep dezelfde sallemander van vanavond! Zoo'n stinkende kanjer! . . . Allemachtigste, zag je 'm niet? . . . Daar steekt zijn staart nog boven 't buffet. . . . Is dat 'n bezoeking! Da's om te grienen. . . . De kaas, die 'k vanmiddag effen op tafel had laten staan, was ineene weg – enkel zoo'n brokkie korst over. . . . Onweer en muizen. . . . da's me dood. . . .

MOP: Kom dan bij ons. . . .

EEF: Ik zou je danken – weer ruzie met je dochter voor me Zondagavond. . . . (*vinnig*) . . . Nee, ik doe 't niet! Ik haal me geen herrie an, nou 't door mijn schuld af is. . . .

MOP: In ieder geval bij mij ben je welkom. . . . Dag, Eef! Ik vind 't vreeselijk prettig dat we mekaar afgezoend hebben. . . .

EEF: Wat heb-ie 'n haast?

MOP: Ik durf niet langer boven blijven. Jasper zal niet weten waar 'k gebleven ben – 'k kom straks nog effen bij je. En als 'k nog olie voor je heb. . . .

EEF: (*humeurig*) . . . Jawelda! . . . Jawelda! . . . (*kijkt naar de lamp*) . . . Die brandt geen tien minuten meer. Dan maar na bed. . . . (*zij gaat de slaapkamer in, na de buitendeur sekuur gesloten te hebben, met een stoel er voor en een stoel voor de keukendeur*)

MOP: (*benee binnen tredend*) . . . Ik was boven, Jasp!

JASPER: Zoo. Zoo.

MOP: Ik heb me met 'r verzoend.

JASPER: Zoo. Zoo.

MOP: Je ben 'r toch niet boos om, dat 'k daar even – tegen de afspraak in en na 'r brief van vanmorgen. . . .? Wat zit je, Jasp? Heb je iets? Hindert je iets?

JASPER: Ik weet 't niet of me wat hindert. . . . Soms heb 'k 't

gevoel of 'k 'n gekortwiekte kauw of 'n ekster met 'n gebroken poot ben. . . .

MOP: (*angstig*) Jasper!

JASPER: Ja, zoo'n gevoel moet 'n gekortwiekte of hinkende ekster krijgen, als 'n drieste, sterke, overgezonde rasgenoot in z'n tam nest neerstrijkt en 't plundert. . . .

MOP: (*angstig*) Is 'r bericht van Nanning Storm? (*hij knikt*) 'n Brief? (*hij ontkent*) Was-ie dan hier?

JASPER: Daar ligt de asch van z'n sigaretten. Hij heeft 'r twee gerookt.

MOP: En?. . . . En heb je 'm gezegd, goed gezegd, hoe we over 'm denken – over z'n harteloosheid, om na 'n klein dispuut vier dagen, Donderdag, Vrijdag, Zaterdag, Zondag, weg te blijven?

JASPER: Dat hebben we 'm gezegd, Miep en ik. . . .

MOP: Was Miep 'r bij?

JASPER: Ja.

MOP: (*met angstige voorvoeling*) En is 't weer in orde – of. . . .? – of. . . .?

JASPER: Miep heeft met 'm gebroken.

MOP: (*verslagen neerzittend*) Wat is dat jammer. Wat is dat erg. Van 'n jongen houen en 't uitmaken. . . .

JASPER: (*haar over de tafel de hand toestekend*). . . . Ziel, 'r is misschien iets nog èrgers. . . .

MOP: Iets ergers? Groote God, Jasp, je kijkt me an met – met – Heb *jij* tranen in je oogen?. . . .

JASPER: (*spottend om er over heen te komen*) Ja, waar wou je ze anders hebben. . . . Nee, laat me je hand houen. . . . Ik moet je iets zeggen, dat je verdriet zal doen. . . .

MOP: Over 't kind. . . . (*hij knikt*) Is 'r tusschen haar en dien jongen. . . .? (*hij knikt*) En mocht ik dat niet weten?. . . . Mocht ik als moeder. . . .? O, Jasp, dat

kom ik niet te boven! (*zij snikt het uit met het hoofd op de werktafel*)

JASPER: (*loopt even grommend heen en weer, dan achter haar stoel*)
... Ziellief, voor nog geen twintig jaar, voor ik met je naar 't stadhuis reed – herinner je je dien morgen, hoe ik onzeker op m'n kunstbeen voor je stond en je zei: „je kan nog terug. . . .” – voor nog geen twintig jaar was je 't met me eens, dat 'n mensch alleen hier binnen mismaakt kan zijn. . . . Snik dan niet zoo, ziel, om 'n dochter, die gewond werd door dat twee-beenig individu!

MOP: (*zacht-klagend*) 'n Kind, dat 'r reinheid verloren heeft. . .

JASPER: . . . 'n Kind, dat 'r reinheid verkreeg!

MOP: 'n Kind dat onze trots was. . . .

JASPER: 'n Kind, dat onze trots wordt. . . .

MOP: Als ik 'r straks bij was geweest, zou ik 'm in z'n gezicht geslagen hebben, zou ik 'm links en rechts om z'n ooren. . . . 'k Zou tot alles in staat geweest zijn. . . .

JASPER: En dan?

MOP: Wij drie, die zoo gelukkig waren. . . .

JASPER: . . . En 't nog meer worden. . . .

MOP: . . . O, lieve God, is dat het einde!

JASPER: 't Begin, vrouw, 't begin! Twijfel niet. . . . (*Een stilte. Miep komt binnen*) Ziellief. . . . (*Mop blijft onbewogen-verslagen zitten*) . . . Vrouw, Miep staat achter je. . . . (*Mop beweegt niet*) . . . Ze heeft in lange dagen en nachten 'n besluit genomen, 'n net zoo groot besluit als wij voor twintig jaar. . . . Toen was ik de geblesseerde, nou is het je dochter. . . . Nee, hier blijven, m'n kind. . . . Je moeder heeft je heel veel lieve dingen te zeggen. . . .

MOP: (*staat met zelfoverwinning op, omhelst Miep*) M'n schat, m'n lieveling!. . . . Wat moet je 'n verdriet gehad hebben!. . . . En wat hebben we veel goed te maken!. . . .

JASPER: Goed zoo. Nou mag je 'r alles vertellen, m'n kind. . . .
En nou laat ik jullie alleen. . . .

MOP: Nee, wij gaan wel. . . . We zorgen voor den avondboterham. . . . Nee, Jasp, jij niet in de keuken. . . .

JASPER: Goed. Goed. Maar geen verdere waterlanders. Verloren hebben we niets. . . .

MIEP: (*sterk*) Ik zal moeder wel troosten, vader. . . . (*af met Mop in keuken*)

ACHTSTE TOONEEL

J A S P E R E E F

EEF: (*verschijnt boven uit de slaapkamer in nachtgewaad, wil de dansende lamp uitblazen. Mèt dat ze zich bukt, schiet van uit het nog niet opgeborgden theegerei, op den achtersten tafelrand, een rat omhoog, die wild heen en weer stuipt, een kopje afsmijt, dan met angstig geschreeuw op 't middentapijtje plonst. Eef stolpert hijgend naar de achterdeur, tracht die te openen, plonst op de knieën bij de reet-opening van het vloerzeil, en terwijl de lamp als een sloom-bungelende klok heen-en-weer wiegelt en dooft, gilt ze met de handen als een toeter voor den mond:*) . . . Hullep! Hullep!. . . . Hullep dan, Jasper. . . .!

JASPER: (*onder de opening neerzittend*) . . . Jaag jij me de stuipen op m'n driekwart lichaam, sylphide?

EEF: (*woest met 'n lap om zich heen zwaaiend, om den verdwenen vijand van zich af te houden*) . . . Ach, me lieve Jasper, God zal je zegenen, kom gauw is boven. . . . Ik sterf. . . . Ik sterf, Jasper. . . .

JASPER: Ja, ja, krekel – ik sterf ook vandaag of morgen, als 'r geen onvertogen dingen tusschenbeiden komen, maar voor jij me 't geduldig voorbeeld geeft – sinds wanneer observeer je mij en m'n familie door dat vernuftige kijkgat? . . .

EEF: Jasperlief, God zal je zegenen, praat daar nou niet

over. . . . Die verrekte lamp is uit gegaan. . . . Die stinkende olie. . . .

JASPER: Ja, ja die olie – honderd negentien – vijftig – drie en dertig – twee en half. . . . Als je over olie begint. . . .

EEF: (*huilend*) . . . Jasper, Jasper, ik kan niet meer op de been kommen van de schrik. . . . Zit jij nou geen gijntjes te verkoopen. . . . Zoo'n reuze-sallemander van 'n rat liep daar tegen me lijf op!. . . .

JASPER: Heb je z'n soort ook kunnen waarnemen?

EEF: Ach, goeie, beste, lieve Jasper. . . . Je kan alles van me gedaan krijgen as je me uit de piepzak helpt!. . . .

JASPER: Ik vermoed dat 't 'n *Mus rattus* en geen *Mus decumanus* is. . . . En je weet ook niet of 't 'n mannetje of 'n wijfje was. . . .

EEF: Jessis' nog toe, wat ken mijn dat schelen! Toe nou Jasper. . . .

JASPER: Nee, nee, nee, daar moet je niet over heen glijjen, krekel!. . . . Zoo'n wijfje, als 't gezond van lijf en leden is, jongt twee en driemaal in 't jaar zes tot twintig naakte jonge kleuters. . . . Dat kan goed bij je worden.

EEF: God zegen je pest me niet.

JASPER: Eef, kind, spreek nooit van pesten, als je over ratten praat – al sinds eeuwen is 't bekend, dat jouw kamer-genoot de pest-bacillen à discrétion rondstrooit. . . . Ze vreten van alles, krekel. . . . 'r Zijn voorbeelden, dat ze broedkippen zoo van d'r eieren wegsleepen. . . . Ze bijten zelfs jonge kinderen als ze honger hebben en op slapende vrouwen in 't gefährliche Alter zijn ze letterlijk dol. . . .

EEF: Jasper, je mot 't zelf weten, ik raak van mezelf – 't kouwe zweet breekt me uit. . . . Jasper, daar is-ie weer!

JASPER: Ach kom! Denk jij dat dat onnoozele dier zoo verzot op je is?. . . . En als je 'r dan zoo'n antipathie tegen heb dat

tenminste één levend schepsel bij je op bezoek komt: an je linkerhand heb je 'n deur, die nou wel op slot zal zijn voor de inbrekers binnenshuis en achter die gebarikadeerde deur is 'n trap. . . . Geef je de moeite, glorie van 't huis – ik kom niet naar boven – en ik smeeek je ook niet op me eene knie. . . .

EEF: Zal 'k. . . .?

JASPER: Ja, maar versta me wel: je hóéft niet – je kan ook 'n tête-à-tête met dat intelligente prachtdier hebben. . . .

EEF: Ach, me lieve Jasper. . . . *(zij staat snel op, waait met den doek om zich heen, smijt den stoel van de deur weg, holt de trap af, haast de benedenkamer binnen, sluit de deur en plaatst er een stoel in verwering voor. Jasper krijgt 'n stille proestbui, verslikt zich in den rook van z'n pijp)* Lach nou niet. . . . Je ziet toch dat 'k op me beenen sta te waggelen. . . . *(zit hijgend in den stoel voor het bureau, ziet den doodskop)* Jessis, neem dat kreng van je tafel weg! *(hij doet het lachend)*. . . . Hè! Hè!. . . . Heb-ie 'n glas water bij de hand?. . . . 'k Heb 'n hartklopping van hier tot daar!

JASPER: Water niet. Asjeblief 'n kop thee met veel melk. Da's goed voor de zenuwen. . . . *(zij slikt gulzig)* Eef, Eef, als Mop nou binnenkomt en ze jou hier zoo in profound négligé ziet, zijn we allebei gecompromiteerd. . . .

EEF: Hè! Hè! Ik voel me knieën niet. . . .

JASPER: Dat zal van de heilgymnastiek bij die origineele spleet zijn, krekkel. . . .

EEF: Hè!. . . . Nou word ik weer mensch. . . .

JASPER: Da's wel laat, maar 't is toch plezierig om 't te hooren

EEF: As jij die sallemander – zoo'n smerige smeerlap met zoo'n staart – voor mij kapot maakt, bewijs ik jou ook 'n dienst. . . .

JASPER: Nee, Eef, ik dood geen nuttigen tijdgenoot – ik dood nooit, dat weet je. . . .

Eef: Jessis, Jasper, begin nou geen flauwe kul. . . .

JASPER: Eeflief, nou we weer zoo knus bij mekaar zitten, kan ik 't je wel zeggen: je moet nooit 'n schakel verbreken! . . . Jij heb m'n dochter 'n dienst bewezen door 'n zekeren heer, waarvan jij bijzonder veel hield 't huis uit te drijven, en die mannetjes- of vrouwtjesrat bewijst jou weer den dienst door je beminnelijk op ons attent te maken. . . . 'k Was juist van plan 'n advertentie te plaatsen: Eef, keer terug tot je diepbedroefde familie. . . .

Eef: (*in nadenken*) . . . Zijn ze na bed? (*hij ontkent, wijst naar het presenteerblad*) . . . Is – is – is die gemeene muzikant 'r vandoor? (*hij knikt*) Nou, wie het 'r gelijk? Hè'k niet den eersten dag gewaarschouwd, dat de burens 'r schande van spraken? Die jongen, die kwajongen, had met permissie 'n smoel, da'k 'm daalijk doorhad. 'k Zou 'r me vuile vadoeken nog niet an op hebben gehangen! Ja, dat lachte 'n vrouw van mijn leeftijd over de schutting uit, dat peuterde 'n gat in de planken, om alles af te neuzen. . . .

JASPER: (*met kalm gebaar omhoog*) Hum!

Eef: Ik heb niet gepeuterd, en as 'k 't wel heb gedaan: 't is mijn huis. . . .

JASPER: Excuseer. (*De klok slaat tien*)

Eef: Suscht! Hoor je dat?

JASPER: Da's de klok bij jou, krekel. . . . Kinderbedtijd.

Eef: (*angstig*) Die brief van vanmorgen, Jasper, van de huur, hoef-ie niet voor ernst op te nemen. . . . Ik hou jullie graag as huurders. . . . Je weet wel wie d'r uit je woning weggaat, maar je weet niet wie je d'r voor in de plaats krijgt. . . . Je gooit pissebed weg en je krijgt kakkebed terug. . . .

JASPER: Ja, ja, en dan weet je nog niet, dat er van de pissebedden, de *isopoda*, meer dan achthonderd soorten bestaan. Ik heb is in m'n microscoop zoo'n *isopoda* bekeken, en ik ver-

zeker je, dat als je de kieuwdekselplaatjes bij de ademhaling ziet bewegen. . . .

EEF: Allemachtigste, wat weet jij 'n boel dingen, die 'n ander niet weet. Daar zou 'k nou hier de heele nacht voor op kennen blijven zitten, om d'r meer van te hooren. . . . Dat leeft alles, hè? – en dat ziet nog niets eens. . . . Wat 'n gosmirakelen, hè? – as je d'r over nadenkt . . . die vogels – die uil – die opgezette. . . . Wat is onze lieve Heer toch knap. . . .

JASPER: (*bij het slaan van de benedenklok*) Eef, kinderbedtijd.

EEF: Ach, ach, jij het 't hier gezellig met je vrouw en je dochter – maar ik – me heele leven gesloofd en gesappeld voor niks – voor niemedal – want wat heb ik nou? – niks. . . .

JASPER: Ratten. . . .

EEF: Jessis-nog-toe, Jasperlief, schei uit. . . . Roei die ellendelingen nou voor me uit, dan zal ik je bij God in me testament bedenken. . . . Ik ken niet tegen onweer en niet tegen muizen en ratten. . . .

JASPER: Da's makkelijk gezegd. . . . D'r loopen hier kilometers riolen onder 't huis. . . . We hebben ze altijd gehad. Maar bij mij heb je nooit geïnformeerd of 't huis gebreken had – 'ik kan je alleen den raad geven, maak ze net zoo tam als ik – d'r is geen rat hier in 't huis of ze eten uit m'n hand. . . . Zoo'n dier voelt bij intuïtie of-ie met 'n mede-dier te maken heeft. . . .

EEF: (*begint te huilen*) Ach, ach, ach, as 'k nou maar iemand op de wereld had, die wat om me maalde. . . . Nooit geen suiker in me thee, gepot en gepot, om 't an de gerifformeerde Diakenie na te laten. . . .

NEGENSE TOONEEL

DE VORIGEN EEF MIEP

Eef: Nou dan zal 'k maar. . . .

MOP: (*'r oogen bettend*) Ga je weg, Eef?

Eef: Miep het toch gezeid dat as ik 'n stap hier in de kamer zou doen, zij d'r weer uit. . . .

Miep: Ach, tante Eef, je zegt zoo'n boel as je kwaad bent. . . .

Eef: Mag ik je dan. . . . (*gaat naar haar toe om haar 'n zoen te geven*) Want bij God, 'k heb meelij met jou hoor. . . .

Miep: Dat hoeft niet, tante Eef. . . . (*zij zoenen elkaar*)

Eef. . . . Nou dan eet ik hier 'n stukkie mee, Marietje. . . . Ik heb geen olie meer. . . .

JASPER: Honderd negentien – vijftig – drie en dertig. . . .

MOP: Jasper!. . . .

Eef: Laat 'm maar gaan, hoor!. . . . Zal ik 'n handje helpen dekken. . . .?

Miep: Nee, tante Eef, dat beetje kunnen we wel alleen af. . . .

Eef: En as 'k nou wil. . . .? Marietje, ik slaap vannacht bij jullie. . . . Dat kan toch wel?

MOP: Bij ons?

Eef: Boven slaap ik niet meer. Voor geen goud. 'k Heb 'n rat gezien. . . .

Miep: Dan kunt u in mijn bed. . . . Ik wil wel boven. . . .

Eef: Allemachtigste, wat zijn jullie voor wondermenschen. . . . Miep, 'k heb m'n kaars laten branden. . . . Wil jij die effen uitblazen en me rommeltje meebrengen?. . . .

Miep: Da's goed. . . . (*zij gaat omhoog*)

Eef: 't Is toch 'n engel – ha'k niet van 'r gedacht dat ze 't zoo moedig zou opnemen, wat?. . . .

MOP: (*bedrukt*) Ja, ik ken geen tweede kind met zoo'n karakter.

JASPER: Thee, krekel?

EEF: Asjeblief.

JASPER: Laat mij je dan 'ns bedienen. Melk?

EEF: Asjeblief. . . . Hè, wat 'n zalige gezelligheid. . . .

JASPER: Suiker?

EEF: Asjeblief.

JASPER: Een of twee lepels?

EEF: (*beminnelijk*) . . . Twee.

MOP: Waar blijft Miep nou? (*Miep is op de kamer van Eef gekomen. De rat vlucht van de tafel, als zij binnenkomt. Zij neemt de kaars werktuigelijk op, staart in de vlam*)

EEF: (*omhoog roepend*) . . . Miep! . . . Miep! . . . Waar je blijft? . . .

MIEP: (*starend*) Ik kom. . . .

EEF: Wat is verliefdheid toch 'n gek ding. . . .

JASPER: . . . Ja! Ik zag vanmiddag twee duiven op 'n roestige telefoondraad en die tortelden, tortelden, dat je 'r haast de tranen van in je oogen kreeg. . . . In de natuur gaat dat alles zoo heerlijk eenvoudig. . . . (*Miep komt binnen*). . . .

EEF: Daar staan je boterhammen, Miep.

MIEP: Dank u.

JASPER: . . . Nou Eef. . . .

EEF: . . . Nee, hou effen je mond – ik bid voor ik eet. . . .
(*zij vouwt de handen. Een stilte*)

DOEK

EINDE VAN HET LAATSTE BEDRIJF

Amsterdam, 12 Augustus 1916.